

2025

Rīgas valstspilsētas pašvaldības aprites ekonomikas rīcības plāns 2026.–2030. gadam

Saturs

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS	3
IEVADS.....	4
PLĀNA KOPSAVILKUMS	5
1. SITUĀCIJAS IZKLĀSTS.....	9
1.1. Kas ir aprites ekonomika?	10
1.2. Globālā situācija resursu izmantošanā	12
1.3. Ko tas nozīmē pašvaldību kontekstā.....	14
1.4. Normatīvais regulējums aprites ekonomikas īstenošanai	15
1.5. Rīgas raksturojums.....	20
1.6. Aprites ekonomikas izaicinājumi un potenciāls Rīgā	25
2. PLĀNA MĒRĶIS UN RĪCĪBAS VIRZIENI	35
2.1. Darba process	36
2.2. Vīzija	37
2.3. Mērķi un politikas rezultāti	37
2.4. Rīcības virzieni	39
2.5. Prioritārie pasākumi un SEG emisiju novērtējums	40
2.6. Plānoto pasākumu kopsavilkums	43
3. PASĀKUMU IZVĒRSUMS.....	46
3.1. Pašvaldības saimniecība un publiskā ārtelpa	47
3.2. Aprites ekonomikas punkti	56
3.3. Atkritumu apsaimniekošana.....	58
3.4. Kultūra un uzņēmējdarbība	65
3.5. Būvniecība.....	71
3.6. Ūdens patēriņš.....	75
3.7. Mobilitāte un transports	80
4. PLĀNA IEVIEŠANA UN UZRAUDŽĪBA	85
5. RISKU ANALĪZE RAERP IEVIEŠANĀ.....	88
6. NOVĒRTĒJUMS IETEKMEI UZ BUDŽETU	91

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

AARC	Atkritumu apsaimniekošanas reģionlais centrs
ĀMD	Rīgas valstspilsētas pašvaldības Ārtelpas un mobilitātes departaments
CEAP	Aprites ekonomikas rīcības plāns "Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu"
CO ₂ e	Siltumnīcefekta gāzu emisiju masas vienības, izteiktas oglekļa dioksīda ekvivalentos
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DRN	Dabas resursu nodoklis
ES	Eiropas Savienība
IAM	Ilgtermiņattīstības mērķi
ĪD	Rīgas valstspilsētas pašvaldības Īpašuma departaments
IDB	Rīgas valstspilsētas pašvaldības Izpilddirektora birojs
IKSD	Rīgas valstspilsētas pašvaldības Izglītības, kultūras un sporta departaments
IPCC	Starptautisku klimata pārmaiņu padome
KEM	Klimata un enerģētikas ministrija
Klimata līgums	Rīgas valstspilsētas rīcības Plāns klimata mērķu sasniegšanai līdz 2030. gadam
LCA	Life Cycle Assessment (dzīves cikla novērtējums)
MK	Ministru kabinets
MVD	Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu un vides departaments
PAD	Rīgas valstspilsētas pašvaldības Pilsētas attīstības departaments
RAERP	Rīgas valstspilsētas pašvaldības aprites ekonomikas rīcības plāns 2026.-2030. gadam
RAIC	Rīgas Apkaimju iedzīvotāju centrs
RDA	Rīgas valstspilsētas pašvaldības aģentūra "Rīgas Digitālā aģentūra"
REA	Rīgas valstspilsētas pašvaldības aģentūra "Rīgas enerģētikas aģentūra"
REKP2030	Rīgas valstspilsētas ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns līdz 2030. gadam
RIAS	Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam
RITA	Rīgas valstspilsētas pašvaldības Investīciju un tūrisma aģentūra
RM	SIA "Rīgas meži"
RN	SIA "Rīgas nami"
RVP	Rīgas valstspilsētas pašvaldība
RV	Rīcības virziens
RPA	Rīgas valstspilsētas pieminekļu aģentūra
RPP	Rīgas valstspilsētas pašvaldības policija
RSa	Rīgas pašvaldības sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Rīgas satiksme"
RSi	Akciju sabiedrība, RĪGAS SILTUMS
RŪ	SIA "Rīgas ūdens"
SUS	Statistikas un uzraudzības sistēma
SEG	Siltumnīcefekta gāzu emisijas
URBACT	Eiropas Savienības starpreģionu sadarbības programma
VARAM	Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija

IEVADS

Aprites ekonomika ir ilgtspējību veicinošs ražošanas un patēriņa modelis, kas paredz pēc iespējas ilgāku produktu, materiālu un resursu vērtības saglabāšanu, paaugstināšanu un noturēšanu ekonomikā, samazinot gan izejvielu patēriņu un atkritumu apjomu, gan arī ietekmi uz vidi, respektējot ierobežoto resursu patēriņa planetārās robežas. Aprites ekonomikas sniegtie ieguvumi ir sociālā labklājība, efektīva resursu pārvaldība, ekonomikas transformācija, prasmīga saimniekošana, infrastruktūras un tehnoloģiju uzturēšana un attīstība.

Aprites ekonomikas īstenošana sniedz iespēju veidot jaunus sadarbības modeļus, atklāt jaunus tirgus, radīt jaunas darba vietas, piesaistīt investīcijas, veidot finansiālus un resursu ietaupījumus, saīsināt piegāžu ķēdes un mazināt atkarību no izejvielu importa. Aprites ekonomikas īstenošanas rezultātā nozīmīgākie sociālie ieguvumi ir kvalitatīvi un ilgtspējīgi mājokļi, kā arī dzīves kvalitātes uzlabošanās. Aprites ekonomika ļauj arī daudz pilnvērtīgāk iesaistīties darba tirgū sociāli mazaizsargātām iedzīvotāju grupām. Savukārt pie vides aspektu ieguvumiem var minēt gan pirmreizējo izejvielu iegūšanas, gan patēriņa apjoma samazināšanos, gan arī kopējā atkritumu apjoma un ikgadējo siltumnīcefekta gāzu (turpmāk – SEG) emisiju samazināšanos un tīrāku vidi.

Rīgas valstspilsētas pašvaldības aprites ekonomikas rīcības plāns 2026.–2030. gadam (turpmāk – RAERP) ir izstrādāts, lai virzītu pilsētu uz ilgtspējīgu attīstību, kuras pamatā ir resursu efektivitāte un kura ir saskaņā ar Eiropas Zaļo kursu, Latvijas Nacionālo klimata un enerģētikas plānu un mērķiem, kas noteikti Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam. Lai risinātu tādas vides problēmas kā resursu izšķērdēšana, pārtikas un būvniecības nozares radītie atkritumi, kā arī iedzīvotāju paradumi, nepieciešama sistēmiska un koordinēta rīcība. Īstenojot šo RAERP, tiks veicināta Rīgas, tās uzņēmumu, iedzīvotāju un citu iesaistīto pušu pāreja uz aprites ekonomiku. Tas ietver gan resursu plūsmas pārvaldību, gan sabiedrības uzvedības maiņu un jaunu iniciatīvu iedzīvināšanu.

RAERP izstrāde balstās uz esošo datu un politikas dokumentu analīzi, kā arī pieredzi, kas gūta starptautiskajā sadarbībā un citās aprites ekonomikas iniciatīvās. RAERP izstrādē tika ņemta vērā Eiropas pilsētu labā prakse aprites ekonomikas stratēģiju un rīcības plānu ieviešanā. RAERP mērķi un pasākumi tika veidoti, ņemot vērā pašvaldības spēju ietekmēt procesus un pieņemt lēmumus (piemēram, izveidojot atbilstošu infrastruktūru aprites ekonomikas principu ieviešanai pilsētā, tostarp teritorijas un investīciju plānošanai), kā arī izmantot pieejamos resursus sabiedrības informēšanai, izglītošanai un aprites risinājumu pieejamības nodrošināšanai. RAERP izstrādē tika iesaistītas dažādas ieinteresētās puses – valsts un pašvaldības iestādes un kapitālsabiedrības, nevalstiskās organizācijas, akadēmiskais sektors, uzņēmēji, Rīgas iedzīvotāji un vietējie un ārvalstu eksperti. Dokuments papildinās un stiprinās citus pilsētas attīstības plānošanas dokumentus.

Aprites ekonomikas rīcības plāna izstrāde tiek īstenota Eiropas Savienības starpreģionu sadarbības programmas URBACT IV 2021.–2027. gadam projekta "Pāreja uz aprites ekonomiku (LET'S GO CIRCULAR!)" ietvaros.

PLĀNA KOPSAVILKUMS

RAERP ir pašvaldības vidējā termiņa plānošanas dokuments, kas sniedz redzējumu par to, kā ar aprites ekonomikas principu īstenošanu pašvaldība sasniegs izvirzītos klimata mērķus, kas noteikti Rīgas valstspilsētas rīcības plānā klimata mērķu sasniegšanai līdz 2030. gadam (turpmāk – Klimata līgums) un Rīgas valstspilsētas ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānā līdz 2030. gadam (turpmāk – REKP2030).

RAERP ir izstrādāts saskaņā ar Eiropas Pilsētu mēru paktu, kuram Rīga pievienojās jau 2008. gadā un kurā ietvertās saistības paredz būtisku SEG emisiju samazinājumu līdz 2030. gadam, ieskaitot 80% emisiju samazinājumu pret 1990. gadu un ne vairāk kā 20% emisiju kompensāciju.

Ņemot vērā to, ka aprites ekonomikas tematika līdz šim klimata politikas dokumentos tika ietverta visai fragmentāri, RAERP izstrādāts kā sistēmisks ietvars aprites principu ieviešanai pilsētas pārvaldībā, tautsaimniecībā un sabiedrībā kopumā. Plāns ir nepieciešams, lai risinātu esošās problēmas, kas saistītas ar resursu izmantošanu, atkritumu apsaimniekošanu un klimata pārmaiņām. Tas sniegs iespēju uzlabot ekonomisko, vides un sociālo ilgtspēju, veicinās inovācijas un pilsētas iedzīvotāju dzīves kvalitātes paaugstināšanos.

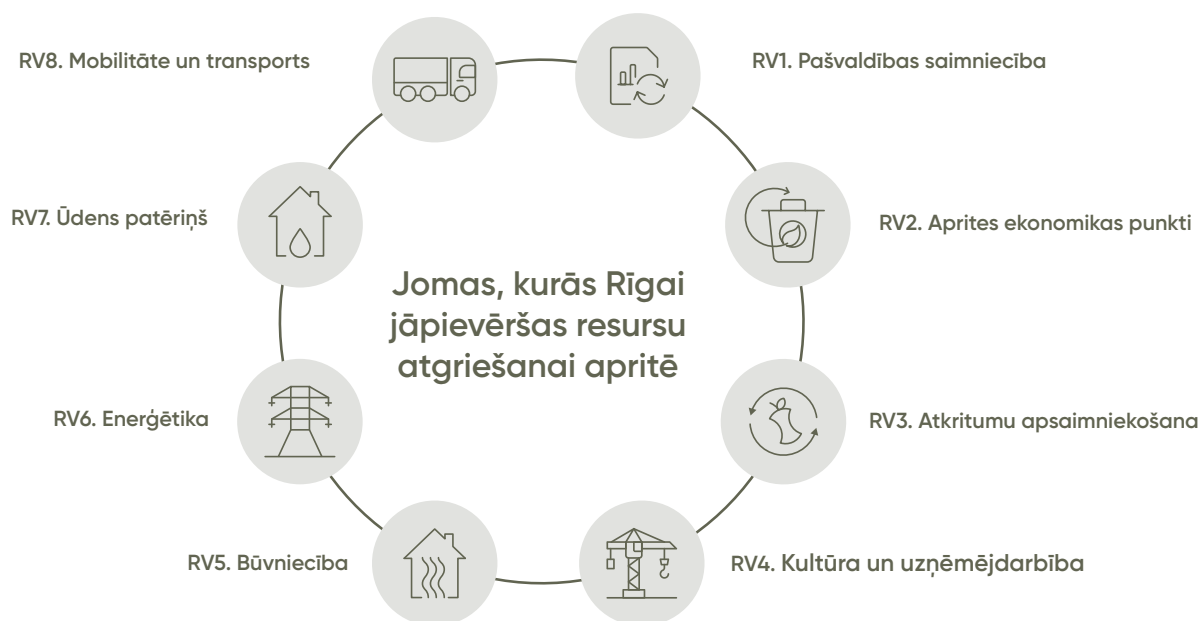
RAERP sastāv no piecām galvenajām sadaļām. Pirmajā sadaļā sniegta situācijas izklāsts – pārskats par aprites ekonomikas nozīmi pilsētās, politisko un normatīvo ietvaru Eiropas, valsts un reģionālajā līmenī un raksturoti galvenie Rīgas izaicinājumi pārejai uz aprites ekonomiku. Otrajā sadaļā detalizēti aprakstīts plānošanas darba process, mērķauditorijas, vīzija, mērķi un prioritāro pasākumu kopsavilkums. Trešajā sadaļā ietverts pasākumu izvērsums ar detalizētu uzdevumu aprakstu. Ceturtā sadaļa veltīta ieviešanas un uzraudzības mehānismiem, savukārt piektajā sadaļā analizēti galvenie riski un piedāvāti priekšlikumi to mazināšanai.

RAERP galvenais uzdevums ir veidot integrētu, uz datiem balstītu un ar pašvaldības funkcijām nostiprinātu sistēmu efektīvai resursu izmantošanai, kas sekmē pāreju uz ilgtspējīgu un klimatneitrālu pilsētu atbilstoši aprites ekonomikas principiem.

RAERP nosaka konkrētus pasākumus, kas sekmēs resursu apritīgumu (materiālu un produktu koplietošanu, atkārtotu izmantošanu, labošanu, atjaunošanu un pārstrādi), iedzīvotāju līdzdalību, apritīgu uzņēmējdarbību, kā arī pašvaldības pārvaldības un iepirkumu procesu pielāgošanu aprites ekonomikas mērķiem. Tajā integrēti gan Eiropas Savienības (turpmāk – ES) politikas norādījumi (tostarp ES Zaļais kurss un Aprites ekonomikas rīcības plāns "Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu" – Turpmāk CEAP), gan Latvijas Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam, gan Rīgas valstspilsētas pašvaldības (turpmāk – RVP) attīstības plānošanas dokumenti. Reģionālā līmeņa ietvaros plāns sasaistīts ar Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģiju 2014.–2030. gadam.

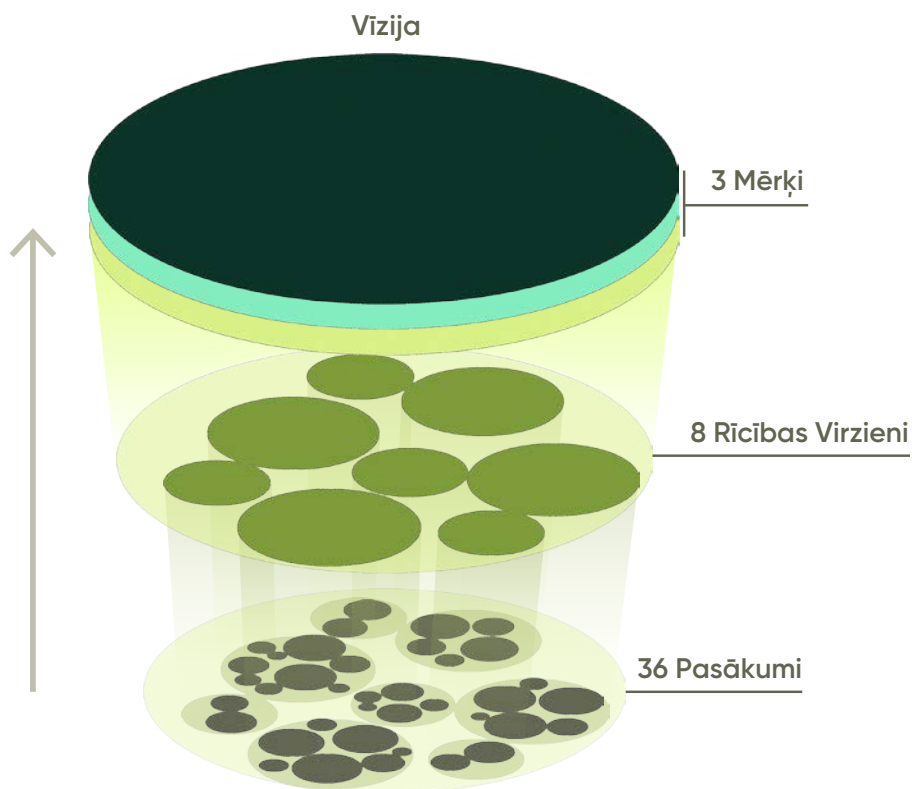
Sagaidāms, ka plāna īstenošanas rezultātā Latvijā palielināsies resursu produktivitāte (no 1,12 €/kg uz 1,55 €/kg) un materiālu apritīguma līmenis (no 6,8% uz 11%), vienlaikus Rīgā būtiski uzlabosies sadzīves atkritumu šķirošanas rādītāji (no 44% uz 60%) un samazināsies atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju (no 501 kg uz 451 kg). Plāns veicina institucionālo kapacitāti aprites ekonomikas ieviešanai pašvaldībā, nodrošinot starpnozaru koordināciju, uzlabotu datu analīzi un ilgtspējīgus finansēšanas risinājumus.

Plānā īpaša uzmanība ir pievērsta arī pašvaldības nozīmei, piemēram, gan veicot iepirkumus, gan attīstot tādu infrastruktūru, kas veicina iedzīvotāju līdzdalību un uzņēmējdarbību aprites ekonomikā. RAERP īstenošana veicinās pāreju uz ilgtspējīgu resursu pārvaldību 8 rīcības virzienos (turpmāk – RV).

1. attēls. RAERP 8 rīcības virzieni un resursu vērtības saglabāšanas hierarhija

RAERP struktūra ir sadalīta 4 līmeņos (2. attēls. RAERP struktūra). Tās pamatā ir definēta ilgtermiņa vīzija, kam ir izvirzīti 3 mērķi. Atbilstoši šiem mērķiem ir definēti sasniedzamie politikas rezultāti, un to sasniegšanai nepieciešams īstenot pasākumus iepriekš minētajos 8 rīcības virzienos.

2. attēls. RAERP struktūra

Vīzija

Rīga kļūst par modernu aprites ekonomikas inovāciju virzītājspēku, kas atbalsta jaunu tehnoloģiju, infrastruktūras un uz resursu atgriešanu aprītē vērstu procesu izstrādi, kā arī nodrošina resursu ierobežojuma ievērošanu. Tādējādi Rīga ir iedvesmas avots un veicina Latvijas resursu produktivitāti.

Lai īstenotu izvirzīto vīziju, rīcības plānā tiek noteikti 3 mērķi un izvirzīti 9 politikas rezultatīvie rādītāji^{1,2,3,4,5,6,7,8,9}, kuru sasniegšanai nepieciešams realizēt tiem pakārtotos 36 pasākumus.

1

Rīgas iedzīvotājs lieto aprites ekonomiku atbalstošu infrastruktūru un iesaistās aprites ekonomikas īstenošanā

Sabiedrības izpratne un līdzdalība aprites ekonomikas ieviešanā

20242030
59% → 80%

Datu avots: Aprites ekonomikas indekss

Radīto sadzīves atkritumu daudzums uz 1 cilvēku

20242030
501 kg → 451 kg

Datu avots: MVD atkritumu apsaimniekošanas ikgadējais datu apkopojums

Dalīti savākto mājāsaimniecības atkritumu attiecība pret visiem kopā savāktajiem sadzīves atkritumiem

20242030
44% → 60%

MVD atkritumu apsaimniekošanas ikgadējais datu apkopojums

2

Pašvaldība aprītīgi apsaimnieko savā rīcībā esošos resursus

SEG emisiju ietaupījums, īstenojot RAERP pasākumus

20252030
0 kt CO₂e → -25 801 kt CO₂e

Datu avots: REA pārskats par RAERP ieviešanu

Aprites ekonomikas projektu ES finansējuma apjoms

20242030
1,635 MEUR → 3 MEUR

Datu avots: REA projektu apkopojuma pārskats

Resursu pārvaldības novērtējums

20242030
55,5% → 80%

Datu avots: Aprites ekonomikas indekss

3

Rīga ir piemērota izaugsmes un attīstības vieta uzņēmējiem, kuri piemēro aprites ekonomikas principus

Pieaugusi resursu produktivitāte

20242030
1,12 euro/kg → 1,55 euro/kg

Datu avots: Eurostat datu apkopojums par Latviju

Pieaudzis materiālu aprītīgums

20242030
6,8% → 11%

Datu avots: Eurostat datu apkopojums par Latviju

Uzņēmējdarbības transformācijas novērtējums

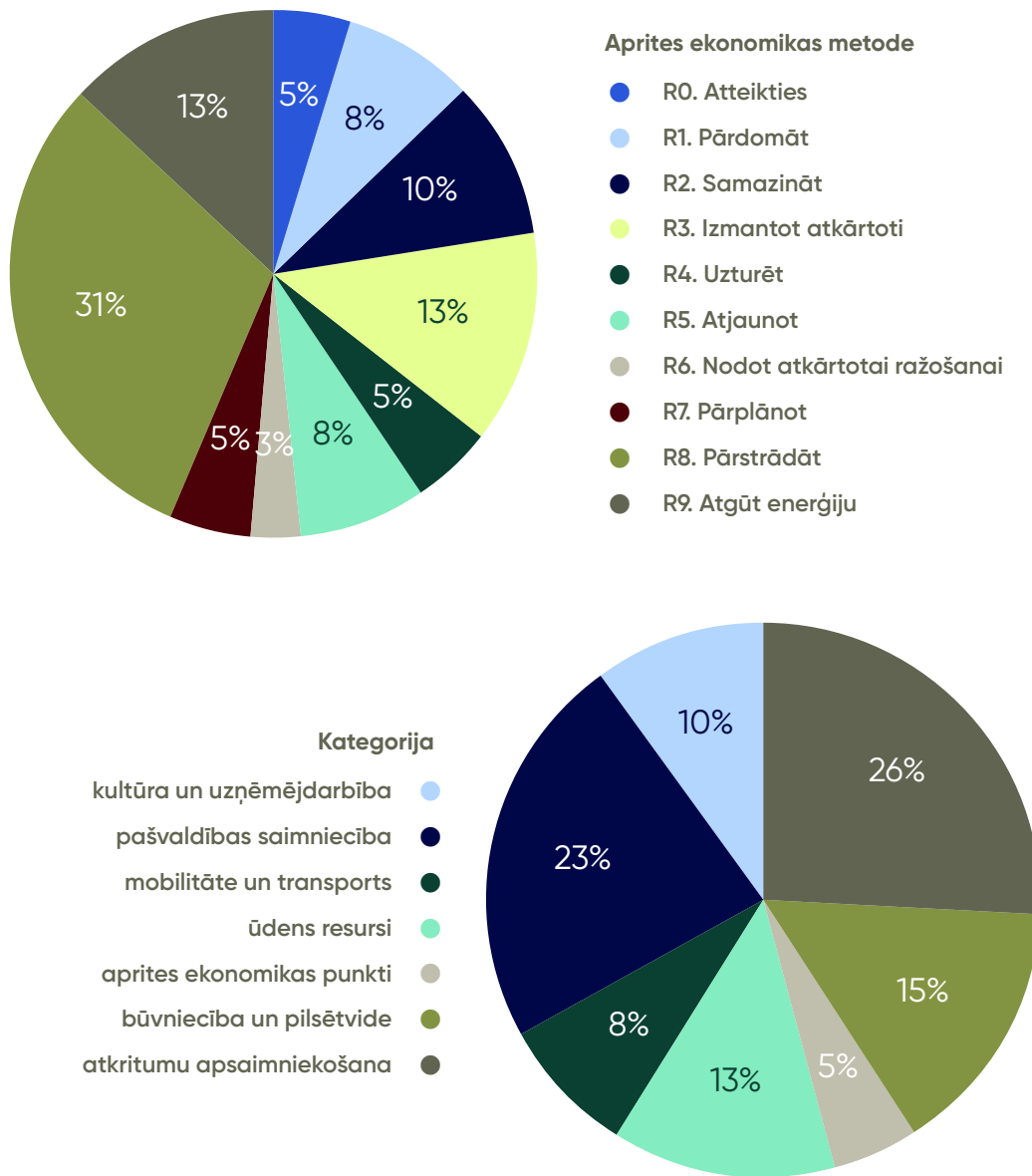

20242030
43,2% → 70%

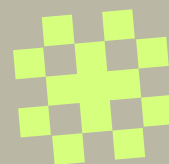

Datu avots: Aprites ekonomikas indekss vai cita aptauja (2024)

¹ Aprites ekonomikas indekss (2024). Pieejams: [CleanR](#)
² MVD atkritumu apsaimniekošanas ikgadējais datu apkopojums (2024). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)
³ *Ibid.*
⁴ REA pārskats par RAERP ieviešanu (2025). Pieejams: [Rīgas Enerģētikas Aģentūra](#)
⁵ *Ibid.*
⁶ Aprites ekonomikas indekss (2024). Pieejams: [CleanR](#)
⁷ Circular economy database (2024). Pieejams: [Eurostat](#)
⁸ *Ibid.*
⁹ Aprites ekonomikas indekss (2024). Pieejams: [CleanR](#)

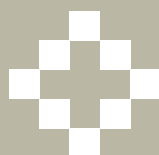
36 pasākumi ir vērsti uz attiecīgo materiālu plūsmu ciklu noslēgšanu, izmantojot dažādas aprites ekonomikas metodes, tādējādi veicinot resursu efektīvāku izmantošanu un atkritumu samazināšanu. Atkārtotu izmantošanu un pārstrādes procesu pilnveide kopumā veido gandrīz pusi no visām aktivitātēm. Tas atspoguļo pašvaldības mērķi stiprināt esošo atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, uzlabot materiālu šķirošanu un sekmēt otrreizējo resursu apriti. Vienlaikus nozīmīga daļa pasākumu attiecas arī uz resursu izmantošanas samazināšanu, infrastruktūras pielāgošanu un pārdomātu iepirkumu praksi, tādējādi nodrošinot, ka aprites principi tiek integrēti gan pilsētas pārvaldībā, gan sabiedrības ikdienas paradumos.

3. attēls. Pasākumu sadalījums pēc materiālu plūsmām un izmantotajām aprites ekonomikas metodēm

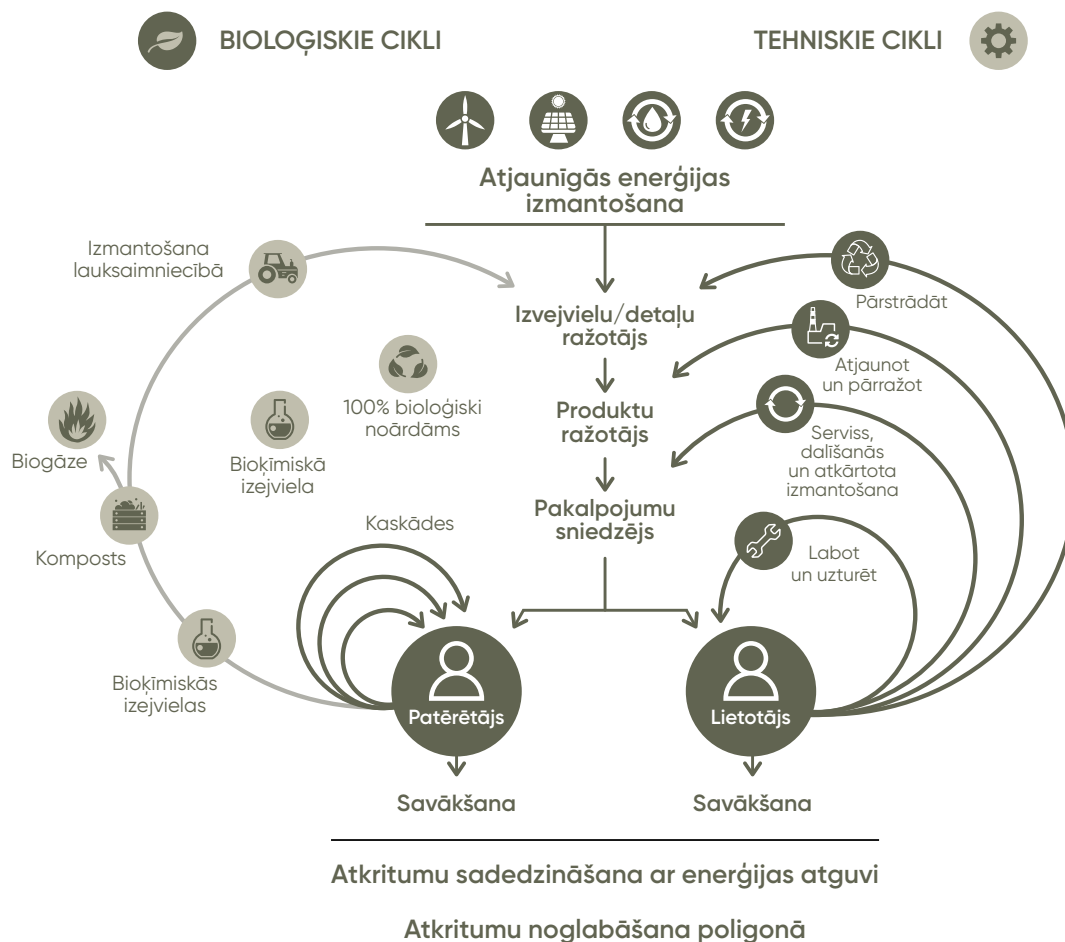
1. SITUĀCIJAS IZKLĀSTS

1.1. Kas ir aprites ekonomika?

Vēsturiski pilsētu attīstība saistībā ar materiālu un preču ražošanu un izmantošanu balstās uz lineārās ekonomikas modeli, kuru raksturo "paņem, lieto, izmet" prakse. Šī pieeja ir izraisījusi eksponenciālu materiālu patēriņa, piesārņojuma un atkritumu

apjoma pieaugumu. Piemēram, laika posmā no 2016. līdz 2021. gadam pasaules ekonomika ir patērējusi 582 miljardus tonnu materiālu. Tas ir gandrīz tikpat daudz materiālu, cik tika patērēti visa 20. gadsimta garumā – 740 miljardi tonnu.¹⁰

4. attēls. Aprites ekonomikas pamatprincipi

Lai efektīvāk izmantotu resursus un mazinātu pilsētu negatīvo ietekmi uz vidi, nepieciešami jauni resursu pārvaldības modeļi. Viens no tiem ir aprites ekonomika, kuras pirmsākumi ir meklējami 1970. gados. Iespējams, viens no pirmajiem darbiem, kurā tika izvērtēta resursu limitēta pieejamība un atkritumu problēma uz mūsu planētas, ir Romas kluba raksts "Izaugsmes robežas" (*Limits to Growth*), kas tika izdots 1972. gadā.¹¹ Bet aprites ekonomikas koncepcija detalizētāk tika iezīmēta 1976. gadā, kad Volters R. Staels (*Walter R. Stahel*) un Ženevjeva Redeja-Mulveja (*Genevive Reday-Mulvey*) publicēja rakstu "Potenciāls darbaspēka aizstāšanai ar enerģiju" ("Potential for Substituting Manpower for Energy"), kurā autori piedāvāja vīziju par resursu efektīvāku izmantošanu, atkritumu samazināšanu,

neietekmējot ekonomikas konkurētspēju, un darba vietu radīšanu, tādējādi definējot slēgta cikla ekonomikas principu.¹²

Vēl 1970. gados V. Staels definēja terminu "no šūpuļa līdz šūpulim", kurš arī šodien tiek izmantots, skaidrojot aprites ekonomikas principus saistībā ar produktu un preču dzīvesciklu. Aprites ekonomikā tiek uzsvērtā saražoto produktu atkārtota izmantošana un atkritumu pārstrāde atkārtotai produktu ražošanai, aizstājot lineārās ekonomikas modeli ar produktu dzīves ciklu "no šūpuļa līdz kapam".

Taču plašu ievēribu un aprites ekonomikas ieviešanu praksē mēs varam vērot tikai pēdējo 15 gadu laikā,

¹⁰ Pieauguma robežas (1972), Romas klubs. Pieejams: [Club of Rome](#)

¹¹ Ibid.

¹² School of thought that inspired the circular economy (2023). Pieejams: [Ellen MacArthur Foundation](#)

kad sabiedrība pievērš lielāku uzmanību klimata pārmaiņām un globālajai sasilšanai. Nepieciešamība līdzsvarot rūpniecisko attīstību un ekonomikas izaugsmi ar vides un cilvēku veselību pasaulē ir virzītājs samazināšanas stratēģijām, kas ietver arī aprites ekonomikas piemērošanu. Atbilstoši aprites ekonomikai produkti un materiāli tiek veidoti tā, lai tos varētu atkārtoti izmantot, atjaunot, pārstrādāt vai atgūt un tādējādi saglabāt ekonomikā pēc iespējas ilgāk, vienlaikus izvairoties no atkritumu, īpaši bīstamo atkritumu, veidošanās vai samazinot tos un novēršot vai samazinot SEG emisijas.

Rīgas enerģētikas aģentūra (turpmāk – REA) definē aprites ekonomiku kā ilgtspējību veicinošu attīstības modeli, kura būtība ir produktu, materiālu un resursu vērtības saglabāšana, paaugstināšana un noturēšana ekonomikā pēc iespējas ilgāk, vienlaikus samazinot gan izejvielu patēriņu un atkritumu apjomu, gan arī ietekmi uz vidi. Savukārt Eiropas Parlamenta mājaslapā publicētajā definīcijā¹³ tiek uzsvērts, ka:

“Aprites ekonomika ir ražošanas un patēriņa modelis, kas paredz esošo materiālu un produktu koplietošanu, iznomāšanu, atkārtotu izmantošanu, remontu, atjaunošanu un pārstrādi pēc iespējas ilgākā laika periodā.”

Aprites darbības un to ietekme uz produktu un materiālu vērtības saglabāšanu ir atspoguļotas pēc Elenas Makartūras fonda (*Ellen MacArthur Foundation*) izstrādātā parauga veidotajā procesā (4. attēls), vizualizējot tos lietotāja vai patērētāja lēmumus, kas ļauj pagarināt produkta vai materiālu izmantošanas dzīvesciklu.¹⁴ Šie principi veido aprites ekonomikas pamatstruktūru un tiek arvien plašāk integrēti pilsētu attīstības stratēģijās visā Eiropā.¹⁵

Aprites ekonomika tiek salīdzināta arī ar pāreju uz atbildīgākiem ražošanas un patēriņa modeļiem. Pienācīgi pārvaldot materiālu un resursu plūsmas, kā arī veicinot vides un dabas kapitāla saglabāšanu, atjaunošanu un attīstību, aprites ekonomika sekmē pilsētu sistēmu stabilitāti, tādējādi mazinot riskus, kas saistīti ar resursu izsīkšanu. Turklāt šāda paradigmas maiņa sniedz arī būtiskus ekonomiskos un sociālos ieguvumus, piemēram, Eiropas konkurētspējas palielināšanu ar jauniem biznesa modeļiem, kas balstīti uz aprites ekonomikas principiem¹⁶, kā arī inovāciju attīstību un pilsētas iedzīvotāju dzīves kvalitātes paaugstināšanos.

Šie principi veido hierarhisku struktūru, tā dēvēto aprites hierarhiju jeb 10R modeli, kas nosaka darbību prioritātes atkarībā no to spējas saglabāt produktu un materiālu vērtību (5. attēls).

- R0 atteikties
- R1 pārdomāt
- R2 samazināt
- R3 izmantot atkārtoti
- R4 remontēt
- R5 atjaunot
- R6 nodot atkārtotai ražošanai
- R7 pārplānot
- R8 pārstrādāt
- R9 atgūt materiālus un enerģiju

5. attēls. Resursu saglabāšanas hierarhija

Augstākā prioritāte – atteikšanās un pārdomāšana:

R0. Atteikties (*Refuse*) – atteikties no nevajadzīgu produktu un materiālu izmantošanas

R1. Pārdomāt (*Rethink*) – pārdomāt produktu un pakalpojumu dizainu, veicinot intensīvāku izmantošanu

Produkta dzīves cikla pagarināšana:

R2. Samazināt (*Reduce*) – palielināt produktu efektivitāti, izmantojot mazāk resursu

R3. Izmantot atkārtoti (*Reuse*) – izmantot produktus atkārtoti to sākotnējā funkcijā

R4. Remontēt (*Repair*) – uzturēt, lai tie kalpotu ilgāk

R5. Atjaunot (*Refurbish*) – atjaunot produktus, uzlabojot to funkcionalitāti

R6. Nodot atkārtotai ražošanai (*Remanufacture*) – Izmantot detaļas jauna produkta ražošanā ar tādu pašu vai augstāku kvalitāti.

R7. Pārveidot (*Repurpose*) – izmantot produktus vai to daļas citiem mērķiem

Materiālu līmeņa risinājumi:

R8. Pārstrādāt (*Recycle*) – pārstrādāt materiālus jaunu produktu ražošanai

R9. Atgūt materiālus un enerģiju (*Recover*) – atgūt enerģiju no materiāliem, kas nav pārstrādājami

Šī hierarhija uzsver to, ka prioritāte jāpiešķir risinājumiem, kas saglabā produktu vērtību un

¹³ Aprites ekonomika: definīcija, nozīmīgums un ieguvumi (2023). Pieejams: [Aprites ekonomika](#)

¹⁴ Kas ir aprites ekonomika? (2024) Pieejams: [Rīgas enerģētikas aģentūra](#)

¹⁵ Accelerating the Circular Economy in Europe (2023). Pieejams: [European Environment Agency](#)

¹⁶ *Ibid.*

funkcionalitāti pēc iespējas augstākā līmenī, tādējādi palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un samazinot atkritumu rašanos (5. attēls).¹⁷

Ņemot vērā šo principu, arī plānā iekļautie pasākumi tika izvērtēti, lai nodrošinātu pārdomātu aprites ekonomikas ieviešanu tautsaimniecībā un sabiedrībā – veicinot pāreju uz atbildīgāku resursu plānošanu, izmantošanu, ilgtspējīgāku ražošanu un patēriņu, integrējot šos apsvērumus visās nozaru politikās un attiecinot tos uz prioritārajiem aprites cikla posmiem un resursu plūsmām.

1.2. Globālā situācija resursu izmantošanā

Kopš 2018. gada pasaules aprites līmenis ir samazinājies no 9,1% līdz tikai 7,2%, kas nozīmē, ka vairāk nekā 92% no visiem materiāliem tiek iegūti no jauniem, nevis atkārtoti izmantotiem avotiem.¹⁸ Tajā pašā laikā kopējais materiālu patēriņš pārsniedz 100 miljardus tonnu gadā, un bez pārmaiņām tas varētu sasniegt 167 miljardus tonnu līdz 2060. gadam.¹⁹ Lielāko daļu patēriņa veido nemetāliskie minerāli, biomasas un fosilais kurināmais, kas kopā rada milzīgu spiedienu uz planētārajām robežām.

Materiālu izmantošanas intensitāte starp reģioniem atšķiras, un šīs atšķirības nosaka dažādi attīstības posmi, ražošanas struktūras un pieejamie resursi. Strauji augošās ekonomikas valstis pievērš uzmanību infrastruktūras un rūpniecības izaugsmei, savukārt attīstītākajos reģionos patēriņa apjomi joprojām saglabājas augsti.

ES ekonomika joprojām ir pārāk resursietilpīga. Saskaņā ar Eiropas Vides aģentūras analizētajiem datiem 2022. gadā ES ekonomikā tika izmantoti vairāk nekā 8 miljardi tonnu materiālu. No šī apjoma aptuveni 68% tika iegūti no dabas resursiem Savienības teritorijā, bet pārējie importēti no trešajām valstīm. Šis kopējais materiālu patēriņš atbilst vidēji 17 tonnām uz iedzīvotāju gadā, kas ir gandrīz divas reizes vairāk globālā ilgtspējīgā līmeņa (aptuveni 5 līdz 6 tonnas uz iedzīvotāju). No izmantotajiem materiāliem aptuveni 5 miljardi tonnu tika tieši patērēti ES vajadzībām. Apmēram 35% no šī apjoma pārvērtās atkritumos, savukārt atlikusi daļa tika uzkrāta ilgtermiņa materiālu krājumos: ēkās, infrastruktūrā, iekārtās un tehnoloģijās. Citiem vārdiem sakot, no katrām 8 tonnām materiālu,

kas ieplūst ES ekonomikā, trīs tonnas kļūst par daļu no ilgdzīvojošiem aktīviem, kas nākotnē noteiks pārstrādes un aprites potenciālu.²⁰

Materiālu patēriņa struktūra ES valstīs 2022. gadā bija šāda:

- nemetāliskie minerāli – 50% jeb 3,45 miljardi tonnu;
- biomasas – 22% jeb 1,52 miljardi tonnu;
- fosilais kurināmais – 19% jeb 1,3 miljardi tonnu;
- metāli – 9% jeb 0,6 miljardi tonnu.

Lai gan pēdējos gados šī struktūra ir bijusi samērā stabila, materiālu pēdas nospieduma samazināšanās progress ir ierobežots. Eiropas Vides aģentūra norāda, ka ES materiālu pēdas nospiedums 2022. gadā sasniedza 6,9 miljardus tonnu jeb 15,5 tonnas uz iedzīvotāju, kas ir ievērojami zem augsta ienākuma valstu vidējā līmeņa (27,8 t), taču gandrīz trīs reizes vairāk ilgtspējīgā līmeņa.²¹

Materiālu aprites rādītājs 2022. gadā bija 11,5%, kas nozīmē, ka tikai viena no deviņām materiālu tonnām ES ekonomikā tika izmantota atkārtoti.²² Lai gan šis rādītājs ir nedaudz pieaudzis salīdzinājumā ar 2015. gadu (10,3%), progress ir pārāk lēns, lai sasniegtu Eiropas Zaļajā kursā noteikto mērķi – dubultot aprites līmeni līdz 2030. gadam.

Arī radušos un pārstrādāto atkritumu apjoms liecina par sistēmiskām nepilnībām – ES katru gadu rada vairāk nekā 2,2 miljardus tonnu atkritumu, no kuriem tikai 39% tiek pārstrādāti vai atkārtoti izmantoti, bet 53% nonāk poligonos vai tiek sadedzināti.²³ Lielāko daļu veido būvniecības un demontāžas atkritumi, kas ir vairāk nekā puse no kopējā apjoma, un tieši šai nozarei ir arī vislielākais aprites potenciāls.

Pētījuma par aprites ekonomiku "Circularity Gap Report 2024" secinājumi rāda, ka, ieviešot aprites principus četros galvenajos sistēmiskajos sektoros – pārtikas, mobilitātes, būvniecības un patēriņa preču –, Eiropa līdz 2040. gadam varētu samazināt materiālu patēriņu par 30–33%, vienlaikus saglabājot sociālo labklājību un konkurētspēju.²⁴

¹⁷ Resursu saglabāšanas hierarhija (2023). Pieejams: [Circularise](#)

¹⁸ Circularity Gap Report (2024). Pieejams: [Circularity Gap](#)

¹⁹ Accelerating the Circular Economy in Europe (2023). Pieejams: [European Environment Agency](#)

²⁰ Europe's Material Footprint (2024). Pieejams: [European Environment Agency](#)

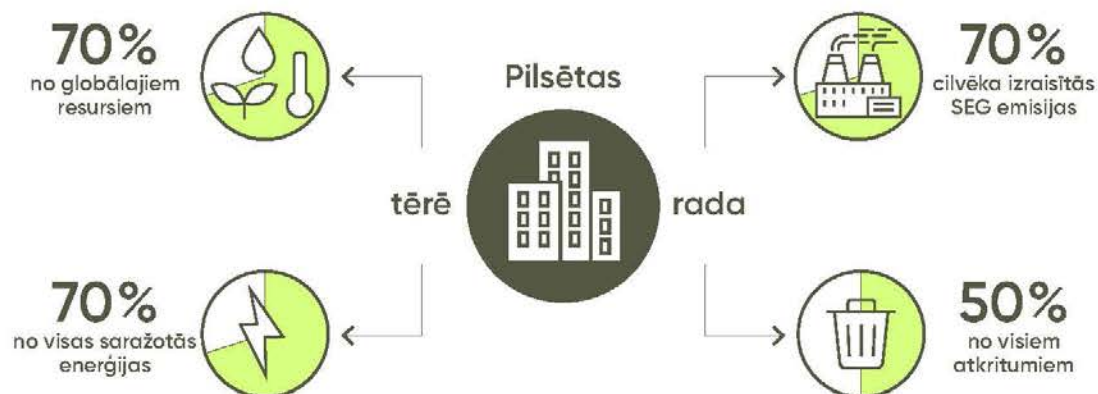
²¹ *Ibid.*

²² *Ibid.*

²³ Accelerating the Circular Economy in Europe (2023). Pieejams: [European Environment Agency](#)

²⁴ Circularity Gap Report (2024). Pieejams: [Circularity Gap](#)

Pilsētu ietekme uz resursiem

Neefektīva aktīvu, resursu, telpas un laika izmantošana pilsētā!

Piemēram:

 automašīna stāv neizmantojot vairāk nekā
90% laika

 tiek izšķērdēts
30% pārtikas

 birojs vidēji tiek izmantots
35–50% laika

Saistībā ar pieaugošo urbanizāciju tiek prognozēts, ka līdz 2050. gadam

1.3. Ko tas nozīmē pašvaldību kontekstā

Saskaņā ar 2024. gada ziņojumu "Circular Cities Declaration"²⁵, pilsētas aprites ekonomikas ieviešanu integrē ar dažādu politikas instrumentu palīdzību – metodēm un mehānismiem vai rīkiem, ko pašvaldības izmanto, lai sasniegtu gaidītos rezultātus, iekļaujot tos rīcības plānos (6. attēls). RAERP pasākumu raksturošanai tika ņemti vērā iepriekš minētie politikas instrumenti, un, tos apkopojot, tika izvēlēti šādi:

- zināšanu stiprināšana un cilvēkresursi;
- indikatori un uzraudzība;
- regulējums;
- infrastruktūra;
- iepirkumi;
- informēšana;
- ceļa kartes un stratēģija.

Pašvaldībām ir būtiska loma aprites ekonomikas pārejā, jo tās vienlaikus ir pietiekami tuvu iedzīvotājiem,

lai īstenotu konkrētas pārmaiņas, un ar nozīmīgu ietekmi uz vietējo ekonomiku un resursu plūsmām. Pašvaldību funkcijas sniedz priekšrocības aprites ekonomikas principu īstenošanā, tostarp atkritumu apsaimniekošanā, būvniecībā, publiskajos iepirkumos, vietējās uzņēmējdarbības veicināšanā un sabiedrības informēšanā.

Pašvaldībām ir galvenā atbildība par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, un šai jomai ir vislielākais potenciāls tūlītējiem uzlabojumiem. Latvijai ir noteikts pienākums nodrošināt virzību uz mērķi, ka līdz 2030. gadam atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjoms tiek palielināts vismaz līdz 60 % pēc masas, un vismaz 70 % pēc svara nebistamo būvgružu un ēku nojaukšanas atkritumi, sagatavoti atkārtotai izmantošanai, pārstrādei un citai materiāla reģenerācijai, tostarp aizbēršanai.²⁶ Ņemot vērā, ka Latvijā joprojām liels daudzums (52,8% 2020. gadā) atkritumu tiek apglabāti, šajā jomā pastāv ievērojams uzlabojumu potenciāls.²⁷

6. attēls. Desmit visplašāk izmantotie politikas instrumenti aprites ekonomikas veicināšanai

Katrs poligonā apglabātais materiāls nozīmē ekonomisku un ekoloģisku zaudējumu – tiek radītas metāna emisijas, piesārņota augsne un zaudētas izejvielas. Pašvaldībām jāpaplašina dalītās savākšanas sistēmas un jāievieš papildu šķirošanas pasākumi, lai samazinātu apglabājamo atkritumu daudzumu.

Būvdarbos un ēku nojaukšanā radušies atkritumi ir lielākā atkritumu plūsma Eiropā, veidojot vairāk nekā trešdaļu no kopējā atkritumu daudzuma. Eiropas līmenī tiek prognozēts, ka šis apjoms saglabāsies augsts, tādēļ pašvaldībām jānodrošina ilgtspējīga pieeja būvniecības cikla pārvaldībai. Renovācijas un būvniecības projektos jāievēro aprites ekonomikas principi – materiālu atkārtota izmantošana, kvalitatīva pārstrāde un dizains demontāžai. Latvijā 2019. gadā

²⁵ Circular Cities Declaration (2024) Pieejams: [Circular Cities Declaration](#)

²⁶ Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu (2008) Pieejams: [Eiropas Parlaments un Padome](#)

²⁷ Viduslatvijas reģionālais atkritumu apsaimniekošanas plāns 2024–2028 (2024). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

aptuveni 57,1% no savāktajiem būvniecības un nojaukšanas atkritumiem tika nodoti pārstrādei, taču tikai neliela daļa no šiem atkritumiem tiek pārstrādāti augstvērtīgi, nodrošinot materiālu atgriešanos slēgtā ciklā.²⁸ Publisko iepirkumu dokumentācijā būtu jāiekļauj prasības par pārstrādātu materiālu izmantošanu, materiālu pasēm un demontējamām konstrukcijām, lai nodrošinātu ilgtermiņa resursu apriti. Pirms nojaukšanas darbu uzsākšanas būtu jāveic materiālu audits un jāizstrādā plāns to atkārtoti izmantošanai vai pārstrādei.

Publiskie iepirkumi ir viens no nozīmīgākajiem instrumentiem aprites ekonomikas īstenošanā vietējā līmenī. Integrējot aprites principus iepirkumu procedūrās, pašvaldības var veicināt vietējo pārstrādes uzņēmumu attīstību, pieprasot izmantot pārstrādātus materiālus, nodrošināt ilgtspējīgāku preču apriti, iekļaujot prasības par produktu ilgmūžību, remontējamību un atkārtotu izmantošanu, saskaņā ar Direktīvu par tiesībām uz remontējamību²⁹, kā arī var veicināt pakalpojumu ekonomikas attīstību, pārejot no preču iepirkuma uz pakalpojumu līgumu modeli, piemēram, "apgaismojums kā pakalpojums".

Pašvaldības var veicināt pārtikas pārdales iniciatīvas sadarbībā ar pārtikas bankām un labdarības organizācijām, īstenojot sabiedrības izglītošanas kampaņas par pārtikas plānošanu un uzglabāšanu, kā arī atbalstīt vietējās kompostēšanas programmas, tādējādi veicinot bioloģisko atkritumu pārstrādi vietējā līmenī.

Pašvaldībām ir būtiska loma sabiedrības izglītošanā un uzvedības maiņas veicināšanā. Nozīmīgākie pasākumi ietver skaidras un vizuāli efektīvas komunikācijas

nodrošināšanu par atkritumu šķirošanas noteikumiem, demonstrācijas objektu izveidi, piemēram, pašvaldības ēkas, kas renovētas pēc aprites principiem, vai kopienas kompostēšanas vietas, kā arī sadarbību ar izglītības iestādēm, lai iekļautu aprites ekonomikas tēmas mācību saturā un praktiskās aktivitātēs.

Aprites ekonomika sniedz jaunas iespējas vietējās uzņēmējdarbības un nodarbinātības veicināšanā. Pašvaldības var atbalstīt remonta un atkārtotas izmantošanas uzņēmumus, piemēram, remontdarbnīcas, lietoto preču veikalus un resursu centrus, veicināt vietējo pārstrādes uzņēmumu attīstību, nodrošinot infrastruktūras un telpu pieejamību, kā arī izveidot aprites ekonomikas centrus, kur iedzīvotāji var nodot lietas, veikt remontu un iegūt zināšanas par ilgtspējīgu patēriņu.³⁰

1.4. Normatīvais regulējums aprites ekonomikas īstenošanai

Šobrīd aprites ekonomikas īstenošanai saistošās nostādnes un regulas, kas tiešā un netiešā veidā ietekmē aprites ekonomikas stratēģiskā redzējuma un rīcības plāna izstrādi Rīgas līmenī, ir apkopotas nākamajā attēlā (7. attēls).

ES un tās dalībvalstis izmanto minētajos dokumentos definētos mērķus un darbības, lai nodrošinātu aprites ekonomikas ieviešanu valsts pārvaldes, uzņēmumu un sabiedrības ikdienā, kā arī lai veicinātu aprites ekonomikas vērtību īstenošanu, pievērsties tām darbībām, ar ko var sasniegt augstāku materiālu, resursu vai produktu vērtību.

Eiropas Savienības līmenis				
Eiropas Zaļais kurss ³¹				
Aprites ekonomikas rīcības plāns "Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu" ³²				
ES industriālā stratēģija ³³	ES ķīmisko vielu stratēģija ³⁴	ES plastmasas stratēģija ³⁵	ES stratēģija ilgtspējīgiem un apritīgiem tekstilizstrādājumiem ³⁶	Gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plāns ³⁷

²⁸ Par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.-2028. Gadam (2021) Pieejams: [Latvijas Republikas Tiesību Akts](#)

²⁹ Direktīva (ES) 2024/1799 par kopīgiem noteikumiem preču remontēšanas veicināšanai (2024). Pieejams: [Eiropas Parlaments un Padome](#)

³⁰ The Circular Economy in Cities and Regions (2020) Pieejams: [OECD](#)

³¹ Eiropas Zaļais kurss (2019). Pieejams: [Eiropas Komisija](#)

³² Aprites ekonomikas rīcības plāns "Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu" (2023). [Eiropas Parlaments un Padome](#)

³³ ES rūpniecības stratēģija (2020). Pieejams: [Eiropas Komisija](#)

³⁴ ES ķīmisko vielu stratēģija (2020). Pieejams: [Eiropas Komisija](#)

³⁵ ES plastmasas stratēģija (2018). Pieejams: [Eiropas Komisija](#)

³⁶ ES stratēģija ilgtspējīgiem un apritīgiem tekstilizstrādājumiem (2022). Pieejams: [Eiropas Parlaments un Padome](#)

³⁷ Nulles piesārņojuma rīcības plāns (2021). Pieejams: [Eiropas Komisija](#)

Latvijas līmenis						
Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam ³⁸						
Aprites ekonomikas stratēģija Latvijai ³⁹						
Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam ⁴⁰						
Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam ⁴¹						
Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.–2030. gadam ⁴²						
Latvijas Dizaina stratēģija 2022.–2027. gadam ⁴³						
Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.–2028. gadam ⁴⁴						
Rīgas valstspilsētas līmenis						
Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam ⁴⁵						
Rīgas attīstības programma 2022.–2027. gadam ⁴⁶						
Rīgas valstspilsētas ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns 2022.–2030. gadam ⁴⁷						
Rīcības plāns Rīgas metropoles areāla attīstībai ⁴⁸						
Rīgas valstspilsētas pašvaldības aprites ekonomikas rīcības plāns 2026.–2030. gadam	Rīgas valstspilsētas klimatneitralitātes apņemšanās līdz 2030. gadam ⁴⁹	Mājokļu politikas pamatnostādnes 2024.–2030. gadam ⁵⁰	Apkaimju centru attīstības plāns 2024.–2028. gadam ⁵¹	Rīgas pašvaldības gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības plāns 2021.–2025. gadam ⁵²	Rīgas pilsētas vides zaļināšanas plāns 2027.–2031. gadam ⁵³	Rīgas mobilitātes vizija ⁵⁴

7. attēls. Normatīvie regulējumi aprites ekonomikas jomā ES un Latvijā

Viens no galvenajiem virzītājspēkiem, kas nodrošina ilgtspējīga patēriņa un ražošanas veicināšanu ES līmenī, ir Zaļais kurss,⁵⁵ as īpaši attiecināms uz Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam un tā ilgtspējīgu produktu politikas ietvaru. Līdz 2015. gadam regulas pārejai no lineāras uz aprites ekonomiku nebija izstrādātas, taču pastāvēja vairākas ES direktīvas, kas aptvēra ar aprites ekonomiku saistītus aspektus vai attiecās uz kādu specifisku sektoru, piemēram, ES Direktīva 2008/98/EK par atkritumu apsaimniekošanu.⁵⁶

Nostādnes aprites ekonomikas veicināšanai Eiropas Komisija pirmo reizi publicēja 2015. gadā. Aprites ekonomikas rīcības pakotne "Circular Economy Package" iekļāva gan stratēģijas dokumentu par aprites ekonomikas svarīgumu ES attīstībā ("Closing the loop – An EU action plan for the Circular Economy"), gan vairākus jaunus priekšlikumus atkritumu apjoma samazināšanai, īstenojot materiālu un preču atkārtotu izmantošanu. Saskaņā ar citiem ES mērķiem, piemēram, nodarbinātību, izaugsmi, enerģētiku un inovācijām, šā rīcības plāna mērķis bija pāreja uz tādu ekonomiku, kurā produktu, materiālu un resursu vērtība tiek saglabāta pēc iespējas ilgāk un atkritumu

³⁸ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam (2024). Pieejams: [Latvijas Republikas tiesību akti](#)

³⁹ Aprites ekonomikas stratēģija Latvijai (2021). Pieejams: [Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija](#)

⁴⁰ Par Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam (2020). Pieejams: [Latvijas Republikas tiesību akti](#)

⁴¹ Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam (2024). Pieejams: [Latvijas Republikas tiesību akti](#)

⁴² Nacionālais Enerģētikas un Klimata Plāns (2024). Pieejams: [Latvijas Republikas tiesību akti](#)

⁴³ Latvijas Dizaina stratēģija 2022.–2027. (2021). Pieejams: [Kultūras ministrija](#)

⁴⁴ Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.–2028. gadam (2021). Pieejams: [Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija](#)

⁴⁵ Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. Gadam (2024). Pieejams: [Pilsētas attīstības departaments](#)

⁴⁶ Rīgas attīstības programma 2022.–2027. Gadam (2020). Pieejams: [Pilsētas attīstības departaments](#)

⁴⁷ Rīgas valstspilsētas enerģētikas un klimata rīcības plāns 2022.–2030. Gadam (2021). Pieejams: [Rīgas Enerģētikas Aģentūra](#)

⁴⁸ Rīcības plāns Rīgas metropoles areāla attīstībai (2020). Pieejams: [Pilsētas attīstības departaments](#)

⁴⁹ Rīgas valstspilsētas klimatneitralitātes apņemšanās līdz 2030. Gadam (2024). Pieejams: [Rīgas Enerģētikas Aģentūra](#)

⁵⁰ MVD atkritumu apsaimniekošanas ikgadējais datu apkopojums (2024). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

⁵¹ Apkaimju centru attīstības plāns 2024.–2028. gadam (2023). Pieejams: [Pilsētas attīstības departaments](#)

⁵² Rīgas pašvaldības gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcībasplāns 2021.–2025. gadam (2021). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

⁵³ Rīgas pilsētas vides zaļināšanas plāns 2027.–2031. gadam (2025). Pieejams: [Pilsētas attīstības departaments](#)

⁵⁴ Rīgas mobilitātes vizija (2020). Pieejams: [Statistikas un uzraudzības sistēma](#)

⁵⁵ Eiropas Zaļais kurss (2019). Pieejams: [Eiropas Komisija](#)

⁵⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/98/EK (2008). Pieejams: [Eiropas Komisija](#)

rašanās tiek maksimāli samazināta. Rīcības plāns tika saskaņots arī ar Apvienoto Nāciju Organizācijas globālajiem ilgtspējīgas attīstības mērķiem (turpmāk – IAM), kuri arī definēti 2015. gadā un publicēti 2016. gada sākumā (8. attēls).⁵⁷ Nākamo 4 gadu laikā pēc aprites ekonomikas rīcības pakotnes publicēšanas visas 54 aktivitātes tika vai nu īstenotas, vai pielāgotas valsts līmenī ES dalībvalstīs. Ņemot vērā veiksmīgo progresu, 2020. gadā Eiropas Komisija nu jau kā atsevišķu, plaši izvērstu Eiropas Zaļā kursa sadaļu pieņēma nākamo

Aprites ekonomikas rīcības plānu “Par tirāku un konkurētspējīgāku Eiropu”.⁵⁸ Arī CEAP tika rekomendēts ES dalībvalstīm pielāgot definētās stratēģijas savā valsts aprites ekonomikas rīcības plānā. CEAP Eiropai daudz plašāk iezīmēja galvenos sektorus ar lielu aprites ekonomikas ieviešanas potenciālu, ietverot arī elektroniku, baterijas, tekstilizstrādājumus, iepakojumu un plastmasu. Būtiski tika uzsvērti arī būvdarbos un ēku nojaukšanā radušos atkritumu apsaimniekošana.

8. attēls. IAM mērķi, kuri saistīti ar aprites ekonomiku pilsētās un reģionos⁵⁹

Jāpiemin, ka CEAP publicēšana sekmēja arī finansējuma pieejamību dažādām inovāciju un pētniecības darbību, kas savukārt veicina aprites ekonomikas ieviešanu. Lielākā daļa ES dalībvalstu izstrādāja savu pirmo aprites ekonomikas rīcības plānu starp 2016. un 2022. gadu (9. attēls). Kā redzams, Latvija savu Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam pieņēma 2020. gadā. Tomēr līdz 2023. gadam četras dalībvalstis vēl nebija izstrādājušas savu rīcības plānu.

VARAM sagatavotajā Latvijas aprites ekonomikas rīcības plānā būtiska nozīme paredzēta pašvaldībām kā galvenajiem virzītājiem aprites ekonomikas principu ieviešanai praksē.⁶⁰ Tādēļ pašvaldībām jāveic darbības, kas vērstas uz sabiedrības iesaisti, informēšanu un izglītošanu. Pārējie rīcības virzieni ir vērsti uz resursu efektīvāku izmantošanu, tostarp uz:

- pāreju no atkritumu apsaimniekošanas uz resursu apsaimniekošanu;
- resursu produktivitātes uzlabošanu visās tautsaimniecības nozarēs ar pētniecības un novatorisma attīstību;

- priekšnoteikumu veidošanu preču otrreizējai izmantošanai;
- pāreju no preču pirkšanas uz pakalpojumu veicināšanu.

Visbeidzot, rīcības plānā tiek uzsvērti arī nepieciešamība tālāk pilnveidot atkritumu apsaimniekošanas un pārvaldības procesu prioritārajās nozarēs. Lai izmēritu sasniegtos rezultātus, tika definēti divi skaitliskie rādītāji:

- resursu produktivitātes pieaugums no 0,90 EUR/kg līdz 1,55 EUR/kg;
- materiālu apritīguma pieaugums no 6,6 % līdz 11,0 %.

Dati parāda, ka Latvijas resursu produktivitāte 2024. gadā bija 1,12 EUR/kg⁶¹, savukārt ES vidējais rādītājs bija 2,5 EUR/kg.⁶² Kā pēdējais rādītājs tika izvirzīts sabiedrības izpratnes un dalības pieaugums aprites ekonomikas ieviešanā. Tas tika vērtēts ar Eiobarometra un citu aptauju rezultātiem rīcības plāna ieviešanas periodā no 2020. līdz 2027. gadam.

⁵⁷ Accelerating the circular economy in Europe (2024). Pieejams: [European Environment Agency](#)

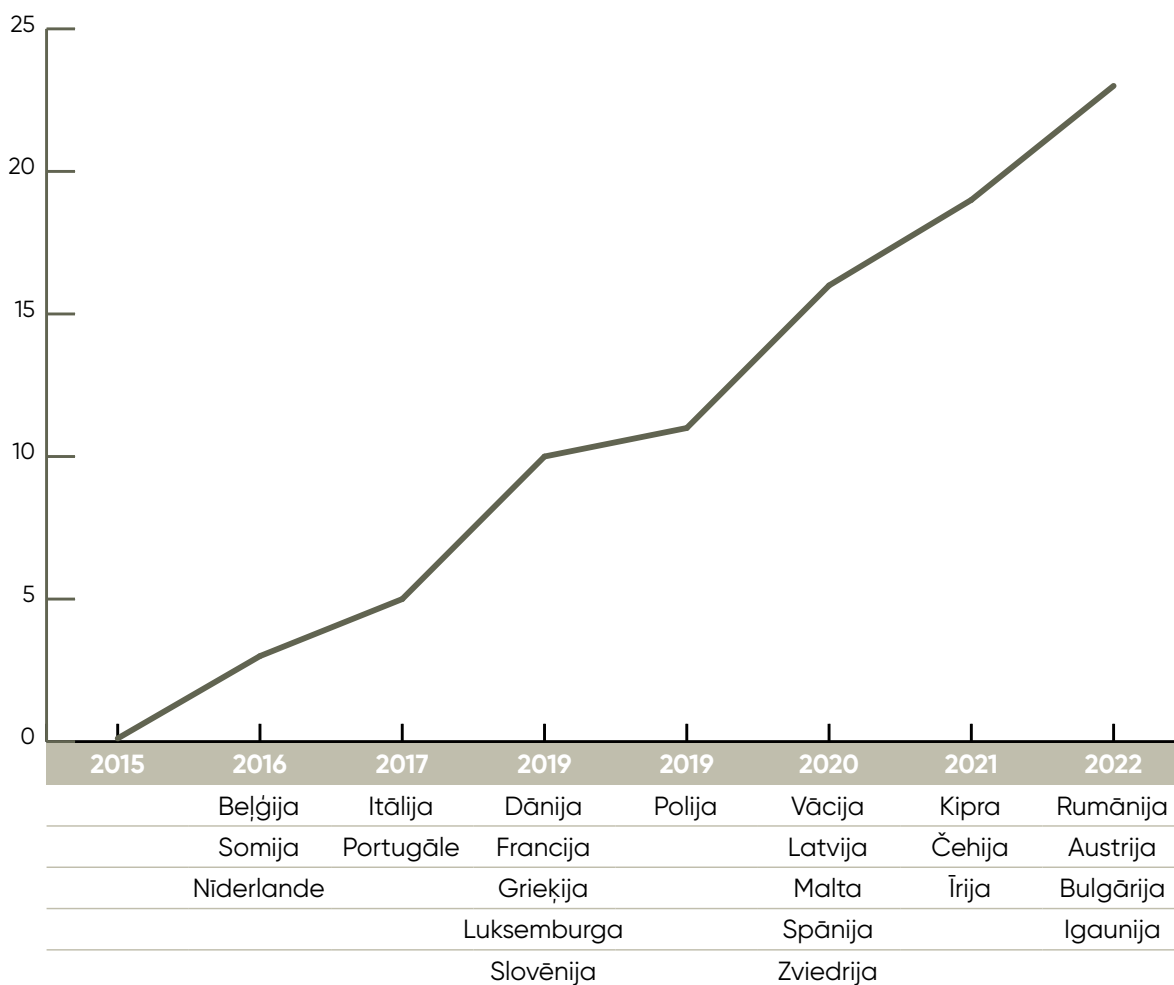
⁵⁸ Aprites ekonomikas rīcības plāns “Par tirāku un konkurētspējīgāku Eiropu” (2023). Eiropas Parlaments un Padome

⁵⁹ The Circular Economy in Cities and Regions (2020). Pieejams: [OECD](#)

⁶⁰ Par Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam (2020). Pieejams: [Latvijas Republikas tiesību akti](#)

⁶¹ Circular economy database (2024). Pieejams: [Eurostat](#)

⁶² *Ibid.*

9. attēls. Attiecīgās valsts aprites ekonomikas rīcības plāna publicēšanas gads ES dalībvalstīs⁶³

Latvijā šobrīd tikai septiņām no 47 pašvaldībām (tostarp divām valstspilsētām – Daugavpilij un Rēzeknei) ir izstrādātas aprites ekonomikas stratēģijas. Tēmas nozīmīgumu apliecina Eiropas Apritīgo pilsētu ziņojums par 2024. gadu, kurā parādīts, kā ES pilsētas īsteno un izstrādā aprites ekonomikas principus un ceļvežus, izmantojot plašu pasākumu klāstu.⁶⁴

Eiropas Apritīgo pilsētu programmā kopumā piedalās 54 pilsētas no 18 valstīm, piemēram, Kopenhāgena, Florence, Turku, Tampere, Roterdama un citas, pārstāvēt vairāk nekā 16 miljonus iedzīvotāju. No tām 46% jau ir izstrādājušas aprites ekonomikas stratēģiju, 22% to pašlaik izstrādā, bet vēl 22% integrē aprites principus citos attīstības dokumentos. Pilsētas ir identificējušas vairāk nekā 200 konkrētu pasākumu, visvairāk tos attiecinot uz būvniecības sektoru (37%). Jau iepriekš tika minēts, ka tieši būvdarbos un ēku nojaukšanās radušies atkritumi rada vairāk nekā

30% no kopējā atkritumu apjoma. Tas arī izskaidro, kāpēc Eiropas apritīgās pilsētas vērš uzmanību šai nozarei. Otrs sektors ar visvairāk pasākumiem (17%) ir bioekonomikas sektors, aptverot lauksaimniecību, mežsaimniecību, zivsaimniecību un citas nozares, kuras balstās uz atjaunīgo dabas resursu izmantošanu. Ņemot vērā Eiropas pilsētu virzību uz aprites ekonomiku, arī Rīgai ir iespēja kļūt par ilgtspējīgas attīstības līderi Baltijas reģionā.

Rīgai šis ir pirmais visaptverošais aprites ekonomikas rīcības plāns, tomēr aprites pieejas principi jau ir integrēti vairākos citos stratēģiskos attīstības plānošanas dokumentos:

- Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam (turpmāk – RIAS)⁶⁵;
- REKP2030⁶⁶;
- Klimata līgums.⁶⁷

⁶³ The Circular Economy in Cities and Regions (2020). Pieejams: [OECD](#)

⁶⁴ Circular Cities Declaration (2024) Pieejams: [Circular Cities Declaration](#)

⁶⁵ Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam (2024). Pieejams: [Pilsētas attīstības departaments](#)

⁶⁶ Rīgas valstspilsētas enerģētikas un klimata rīcības plāns 2022.–2030. gadam (2021). Pieejams: [Rīgas Enerģētikas Aģentūra](#)

⁶⁷ Rīgas valstspilsētas Rīcības plāns klimata mērķu sasniegšanai līdz 2030. gadam (2024). Pieejams: [REA](#)

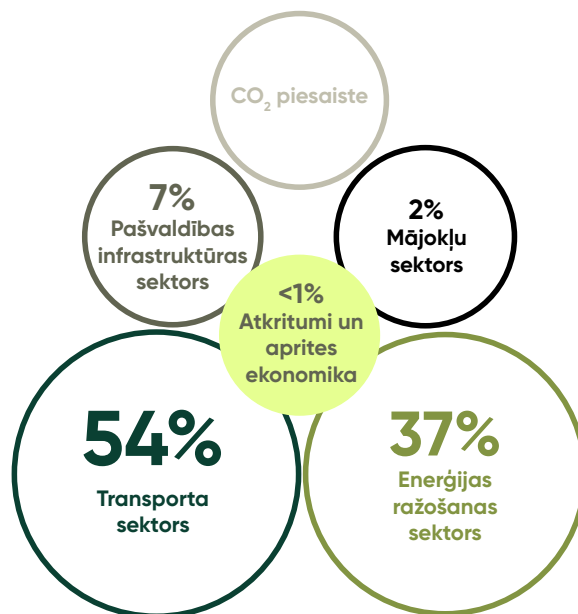
RIAS ir visaptverošs RVP ilgtermiņa teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kas veidots, pamatojoties uz ilgtspējības principiem un sociālekonomisko attīstību. RIAS ir uzsvērts, ka Rīgai nepieciešams atbildīgi patērēt resursus un efektīvi izmantot enerģiju, lai nodrošinātu kvalitatīvu vidi, kas ir līdzsvarā ar ekonomisko attīstību. RIAS nosaka nepieciešamību ilgtspējīgi un saprātīgi izmantot pašvaldības resursus, kas ir pamattēze aprītes ekonomikai. Līdzīgi tiek uzsvērti arī efektīva resursu izmantošana infrastruktūras izbūvē un teritorijas attīstības plānā. Taču šajā dokumentā nav tiešas atsauces uz aprītes ekonomiku un tās veicināšanu, ko var izskaidrot ar faktu, ka RIAS izstrādes laikā vēl nebija publicēts Latvijas Rīcības plāns pārejai uz aprītes ekonomiku 2020.–2027. gadam⁶⁸.

REKP2030 tiek uzsvērti pasākumi pašvaldības infrastruktūras uzlabošanai, izmantojot aprītes ekonomikas principus, kas saistīti ar energoefektivitātes uzlabošanu, ēku būvniecību un atjaunošanu aprītigā veidā, sabiedrības izglītošanu par aprītes ekonomikas principiem un sadarbību ar izglītības iestādēm.

2022. gadā Rīga tika izraudzīta par dalībnieci Eiropas misijā "100 klimatneitrālas un viedas pilsētas līdz 2030. gadam". Šīs iniciatīvas ietvaros Rīga apņēmas līdz 2030. gadam kļūt par klimatneitrālu pilsētu un izstrādāja integrētu rīcības ietvaru (Klimata līgumu) galvenajās jomās, tostarp aprītes ekonomikā.

Klimata līgums paredz sasniegt 53% CO₂ emisiju samazinājumu, salīdzinot ar 2019. gadu, kas vienlaikus nozīmē samazināt CO₂ emisijas Rīgā par 80%, salīdzinot ar 1990. gadu, kā arī sasniegt klimatneitralitāti pašvaldības infrastruktūrā. Savukārt ar meža teritoriju palīdzību līdz 2030. gadam plānots saglabāt nemainīgu siltumnīcefekta gāzu emisiju piesaistes apjomu – aptuveni 300 kt CO₂ gadā, kas nodrošinās 16% CO₂ emisiju samazinājumu, salīdzinot ar 2019. gada kopējām SEG emisijām⁶⁹.

Katram no sektoriem tika noteikti konkrēti uzdevumi, un atkritumu un aprītes ekonomikas jomā viens no galvenajiem ir RAERP izstrāde. Ņemot vērā to, ka Rīga ir Latvijas lielākais rūpniecības, darījumu, kultūras, sporta un finanšu centrs, kā arī zinot pilsētas iedzīvotāju skaitu un būtisko resursu patēriņu, RAERP plāna izstrāde ir stratēģiski nozīmīgs solis ceļā uz ilgtspējīgu un klimatneitrālu pilsētas attīstību.

10. attēls. Klimata līguma ietvaros noteiktie siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma rezultāti pa sektoriem

Jānorāda, ka atšķirībā no citiem klimata plāna sektoriem, kuru ietvaros tika aprēķināti konkrēti SEG emisiju samazinājuma rezultāti, aprītes ekonomikas un atkritumu apsaimniekošanas sektoram šāds kvantitatīvs mērķis netika noteikts. Tas skaidrojams ar to, ka plāna izstrādes laikā šajā jomā vēl nebija izveidots visaptverošs pasākumu kopums. Tomēr, ņemot vērā sektora potenciālu, tika aplēsts, ka aprītes ekonomikas pasākumu ieguldījumam kopējā emisiju samazinājumā būtu jābūt līdz 1% apmērā (10. attēls).

⁶⁸ Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. Gadam (2024). Pieejams: [Pilsētas attīstības departaments](#)

⁶⁹ Rīgas valstspilsētas Rīcības plāns klimata mērķu sasniegšanai līdz 2030. gadam (2024). Pieejams: [Rīgas Enerģētikas Aģentūra](#)

1.5. Rīgas raksturojums

Teritorija

Latvijas galvaspilsēta Rīga ir dibināta 1201. gadā un atrodas Latvijas centrālajā daļā, Baltijas jūras Rīgas jūras līča dienvidu piekrastē, pie Latvijas lielākās upes Daugavas ietekas Rīgas jūras līcī. Lai gan Rīgas platība aizņem vien 0,5% no Latvijas kopējās platības, pilsētā dzīvo trešdaļa no Latvijas kopējā iedzīvotāju skaita,⁷⁰ padarot to par lielāko pilsētu gan Latvijā, gan Baltijas valstīs. RVP teritorija ir sadalīta šādi (11. attēls):

- 6 administratīvi teritoriālās vienības: Centra rajons, Kurzemes rajons, Ziemeļu rajons, Vidzemes

priekšpilsēta, Latgales priekšpilsēta, Zemgales priekšpilsēta;

- 58 apkaimes.

Rīgas teritorija ir 307,17 km² liela, tostarp:

- apdzīvojamās platības aizņem 67,00 km² (21,8%);
- rūpnieciskās platības aizņem 52,45 km² (17,0%);
- ielas un ceļi aizņem 24,64 km² (8,0%);
- parki aizņem 57,54 km² (19,0%);
- ūdens platības aizņem 48,50 km² (15,8%).

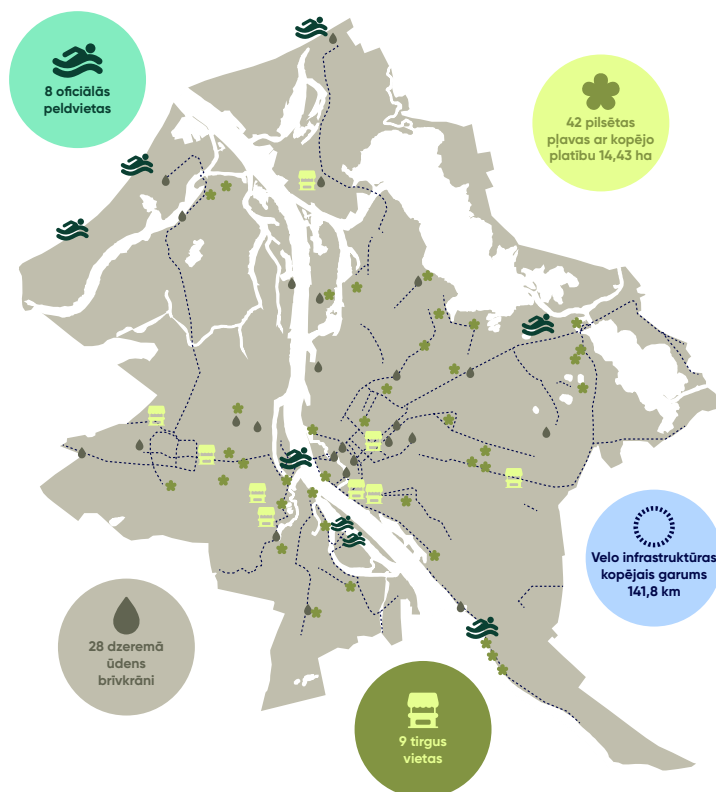
Vērtējot pēc zaļo teritoriju platības, Rīga uzskatāma par vienu no zaļākajām galvaspilsētām Eiropā.

11. attēls. Rīgas apkaimju karte⁷¹

⁷⁰ Kas skaitliski raksturo katru no Latvijas 6 reģioniem? (2020). Pieejams: [Latvijas oficiālā statistika](#)

⁷¹ Apkaimju centru attīstības plāns 2024–2028 (2030). Pieejams: [Pilsētas attīstības departaments](#)

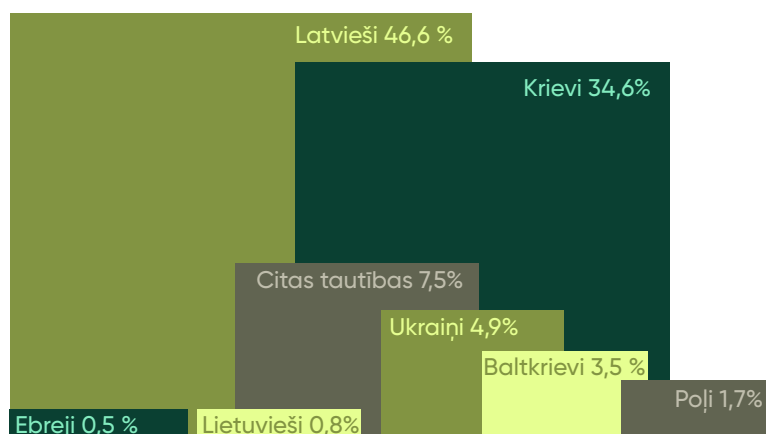
12. attēls. Publiskā infrastruktūra Rīgā⁷²

Iedzīvotāji

Pēc iedzīvotāju skaita Rīga ir lielākā pilsēta Baltijas valstīs. Rīgā dzīvo 32% no Latvijas kopējā iedzīvotāju skaita. Tas ir augstākais rādītājs pēc iedzīvotāju koncentrācijas galvaspilsētā starp ES valstīm. Kopš pagājušā gadsimta 90. gadiem Rīgā, tāpat kā lielākajā daļā Latvijas, ir vērojama pakāpeniska iedzīvotāju skaita samazināšanās. Kopš 1991. gada iedzīvotāju skaits ir samazinājies par 34%. Tas daļēji

izskaidrojams ar dzimstības pazemināšanos un iedzīvotāju pārcelšanos uz dzīvi Pierīgā. 2024. gada sākumā Rīgas iedzīvotāju skaits sasniedza 605 273 cilvēkus.⁷³

Rīga ir daudznacionāla pilsēta – lielākās nacionālās kopienas ir latvieši (46,6%) un krievi (34,6%), bet tajā dzīvo arī daudz baltkrievu, ukraiņu, poļu, lietuviešu u. c. tautību pārstāvju (13. attēls).

13. attēls. Rīgas daudznacionālais iedzīvotāju sastāvs⁷⁴

⁷² Rīgas pilsētas ekonomikas profils 2024 (2024). Pieejams: [Live Riga](#)

⁷³ Kas skaitliski raksturo katru no Latvijas 6 reģioniem? (2020). Pieejams: [Latvijas oficiālā statistika](#)

⁷⁴ *Ibid.*

Izglītības un pētniecības raksturojums

Rīgā ir koncentrēts vislielākais augstākās izglītības iestāžu skaits Latvijā, no kurām gandrīz visas ir akreditētas un starptautiski atzītas izglītības iestādes. Rīga ir lielākais izglītības centrs Latvijā, kur 101 vispārīgizglītojošā skolā, 148 pirmsskolas iestādēs un 36 augstskolās un koledžās mācās vairāk nekā 150 tūkstoši bērnu un jauniešu. Rīgā un tās apkaimē atrodas gandrīz puse no visām Latvijas arodskolām. 39,2% iedzīvotāju ir ieguvuši augstāko izglītību, bet apmēram piektajai daļai ir vidējā vai augstākā profesionālā izglītība. Vairāk nekā puse iedzīvotāju pārvalda vismaz divas svešvalodas.⁷⁵

Līdz 2030. gadam ir plānots attīstīt vienotu inovāciju un zinātnes infrastruktūru Pārdaugavā. Tā sekmēs zinātnes un uzņēmējdarbības sinerģiju un dos attīstības impulsu ne tikai Rīgai, bet visai Latvijai. Šo potenciālu vēl vairāk nākotnē attīstīs dzelzceļa līnijas "Rail Baltica" savienojums caur Torņakalnu. Plānots, ka šī vieta var kļūt par lielāko akadēmisko teritoriju Baltijas valstīs, aizņemot 4–5 km² lielu platību un pulcējot ap 30–40 tūkstošus studentu.⁷⁶

Ekonomikas raksturojums

Rīga ir Latvijas ekonomikas un finanšu centrs. Puse no Latvijas iekšzemes kopprodukta un eksporta tiek radīts Rīgā. Latvija ir pilntiesīga dalībniece visās pasaules lielākajās ekonomiskajās un politiskajās organizācijās – tas ļauj garantēt ārvalstu investīciju atbalstu un investīciju drošību. Rīga ir aktīvākais uzņēmējdarbības reģions Latvijā. Latvijā ir vidēji 95 uzņēmumi uz 1000 iedzīvotājiem, bet Rīgā šis rādītājs ir 120. Rīgā kopumā ir 72,5 tūkst. ekonomiski aktīvu uzņēmumu. Rīgā atrodas 40% no visām Latvijā reģistrētajām komercsabiedrībām.⁷⁷

Eiropas jaunuzņēmumu iniciatīvas (*European Startup Initiative*)⁷⁸, uzņēmumu dibinātāju aptauja liecina, ka Baltija ir viens no pievilcīgākajiem reģioniem uzņēmumu dibināšanai, un 2022. gadā Rīga kā uzņēmumu dibināšanas vieta ir 26. pievilcīgākā Eiropas pilsētu

vidū. 14. attēlā parādītas populārākās nozares, kurās darbojas uzņēmumi Latvijā.

Skaits	Darbības veids (pēc NACE)
4350	sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana
1978	datorprogrammēšana
1853	konsultēšana komercdarbībā un vadībzinībās
1715	mazumtirdzniecība pa pastu vai interneta veikalos
1697	dzīvojamā un nedzīvojamo ēku būvniecība
1662	uzskaites, grāmatvedības, audita un revīzijas pakalpojumi; konsultēšana nodokļu jautājumos
1495	restorānu un mobilo ēdināšanas vietu pakalpojumi
1478	taksometru pakalpojumi
1467	kravu pārvadājumi pa autoceļiem
1387	automobiļu apkope un remonts

14. attēls. Aktīvākie uzņēmumu darbības veidi⁷⁹

Kultūra

Rīgā ir dinamiska kultūras dzīve. Populārākās kultūrvietas Rīgā ir Latvijas Nacionālais mākslas muzejs, Kalnciema kvartāls, Āgenskalna tirgus, Latvijas Nacionālā bibliotēka jeb Gaismas pils, Dailes teātris un Tallinas ielas kvartāls. Rīgas vēsturiskais centrs ir iekļauts UNESCO Pasaules kultūras un dabas mantojumu sarakstā. Rīga tiek dēvēta arī par arhitektūras pērli – tā ir pilsēta, kurā vienuviet apskatāmas pilsētas pirmsākumos celtās baznīcas, viduslaiku ēkas vecpilsētā, unikāli jūgendstila paraugi, kā arī vairākus gadsimtus izturējusi koka arhitektūra un modernās arhitektūras sasniegumi. Rīgas centrā apmēram 40% no visām ēkām ir jūgendstila ēkas, un tas ir daudz vairāk nekā citās Eiropas pilsētās.⁸⁰

Atkritumu apsaimniekošana

Pašvaldības teritorija ir sadalīta četrās atkritumu apsaimniekošanas zonās:

1. Rīgas Centra rajona un Rīgas Latgales priekšpilsētas administratīvā teritorija;
2. Rīgas Vidzemes priekšpilsētas un Rīgas Ziemeļu rajona administratīvā teritorija;
3. Rīgas Kurzemes rajona administratīvā teritorija;
4. Rīgas Zemgales priekšpilsētas administratīvā teritorija.

⁷⁵ Kas skaitliski raksturo katru no Latvijas 6 reģioniem? (2020). Pieejams: [Latvijas oficiālā statistika](#)

⁷⁶ *Ibid.*

⁷⁷ *Ibid.*

⁷⁸ Rīgas pilsētas ekonomikas profils 2024 (2024). Pieejams: [Live Riga](#)

⁷⁹ *Ibid.*

⁸⁰ *Ibid.*

Šīs četras zonas apkalpo 3 atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumi, kas izvēlēti atklātā konkursā, izvēloties katrā zonā saimnieciski izdevīgāko piedāvājumu (13. attēls).

13. attēls. Pašvaldības teritorijas atkritumu apsaimniekošanas zonu karte⁸¹

16. attēlā parādīta esošā un plānotā infrastruktūra, kā arī iedzīvotāju blīvums Rīgā. Karte vizuāli parāda pašreizējo iedzīvotāju sadalījumu, apdzīvotības intensitāti un esošo atkritumu šķirošanas punktu izvietojumu, kā arī plānoto atkritumu laukumu novietojumu.⁸²

Sadzīves atkritumu dalītā vākšana tiek organizēta, izmantojot vairāku konteineru sistēmu – viens konteiners, kurā tiek vākti papīra, kartona, plastmasas un metāla atkritumi, kā arī ir atsevišķi konteineri stikla iepakojumam un bioloģiskajiem atkritumiem. Kopā pašvaldībā līdz 2025. gada 1. aprīlim ir izvietoti 85 publiski pieejami sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punkti. Attīstoties atkritumu šķirošanai to rašanās vietā, publisko punktu nozīme pilsētvidē strauji samazinās. Papildus publiskajiem atkritumu

dalītās savākšanas punktiem Rīgas domes 2019. gada 29. novembra saistošajos noteikumos Nr. 87 "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā" ir noteikts, ka pie mājām ar vairāk nekā pieciem dzīvokļiem jāizvieto konteineri papīra, kartona, plastmasas un metāla atkritumiem, bet pie mājām ar vairāk nekā desmit dzīvokļiem – arī konteineri stikla iepakojumam un bioloģiskajiem atkritumiem.

Līdz 2025. gada 1. decembrim pašvaldības teritorijā bija izvietoti 211 konteineri tekstilizstrādājumiem. Šos konteinerus izvieto attiecīgās zonas atkritumu apsaimniekotājs. Šobrīd dalīto atkritumu savākšanas izvietojuma vietu saraksts par visu Latvijas teritoriju ir pieejams vietnē skiroviegli.lv.⁸³ Papildus šiem konteineriem teritorijā ir izvietoti arī citi konteineri, piemēram, tekstilizstrādājumiem, ko novietojušas

⁸¹ Rīgas domes 2019. gada 29. novembra saistošie noteikumi Nr. 87 "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā" (2019). Pieejams: [Latvijas Republikas tiesību akti](#)

⁸² Pētījums par Rīgas valstspilsētas pašvaldības sadzīves atkritumu plūsmām un apsaimniekošanu (2025). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

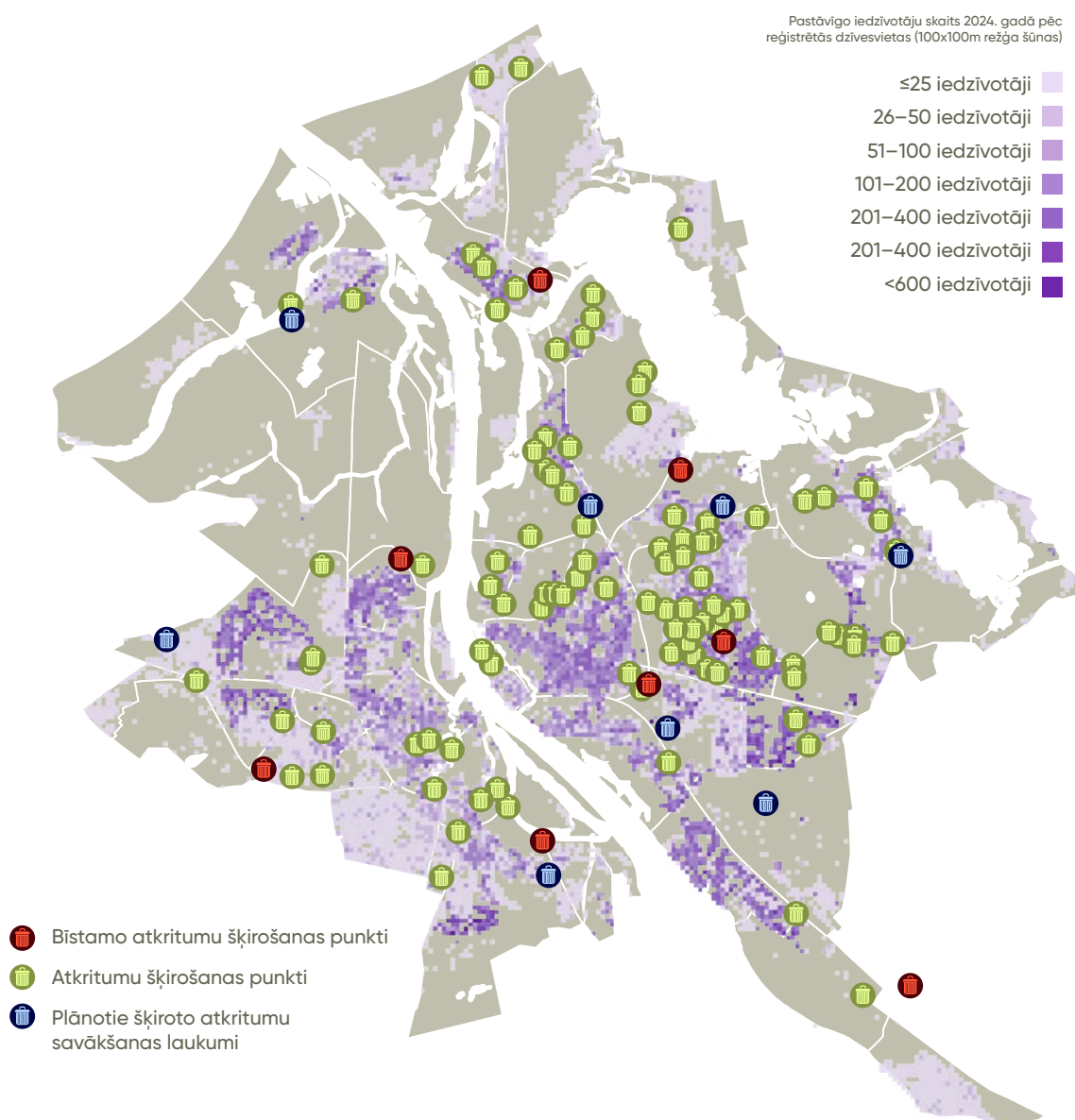
⁸³ Publiskās dalītās savākšanas vietas tavā apkaimē. Pieejams: [Šķiro viegli](#)

labdarības organizācijas. Par tiem šobrīd uzskaitē netiek veikta.⁸⁴

Pašvaldības teritorijā dalīti savāktajiem sadzīves atkritumiem, speciālajām atkritumu grupām un videi kaitīgajiem atkritumiem ir izvietoti divi šķiroto atkritumu savākšanas laukumi, kas atbilst normatīvo aktu prasībām, – Spilves ielā 8E (tur netiek pieņemti sadzīves bīstamie atkritumi) un Vietalvas ielā 5, kurus apsaimnieko SIA "Clean R". Papildus esošajiem laukumiem tiek plānota 8 jaunu šķiroto atkritumu savākšanas laukumu izbūve. Līdz 2026. gada beigām pašvaldība izbūvēs divus no astoņiem plānotajiem šķiroto atkritumu savākšanas laukumiem – Rīgas

Kurzemes rajona administratīvajā teritorijā Beberbeķu ielā 39 un Rīgas Vidzemes priekšpilsētas teritorijā Ūdeļu ielā 8.⁸⁵

Pašvaldības teritorijā ir izvietotas septiņas speciālas vietas bīstamo atkritumu savākšanai, kur iedzīvotāji var nodot eļļas un eļļas filtru atkritumus, laku un krāsu atlikumus, dzīvsudraba atkritumus, luminiscentās spuldzes, organiskos šķīdinātājus, neizlietotos medikamentus, ķīmikālijas, baterijas, printeru un kopētāju kasetes, kā arī piesārņoto taru. Pašvaldības teritorijā darbojas 213 iepakojumu savākšanas punkti.

16. attēls. Esošā un plānotā infrastruktūra un iedzīvotāju blīvums

⁸⁴ Pētījums par Rīgas valstspilsētas pašvaldības sadzīves atkritumu plūsmām un apsaimniekošanu (2025). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

⁸⁵ Ibid.

1.6. Aprites ekonomikas izaicinājumi un potenciāls Rīgā

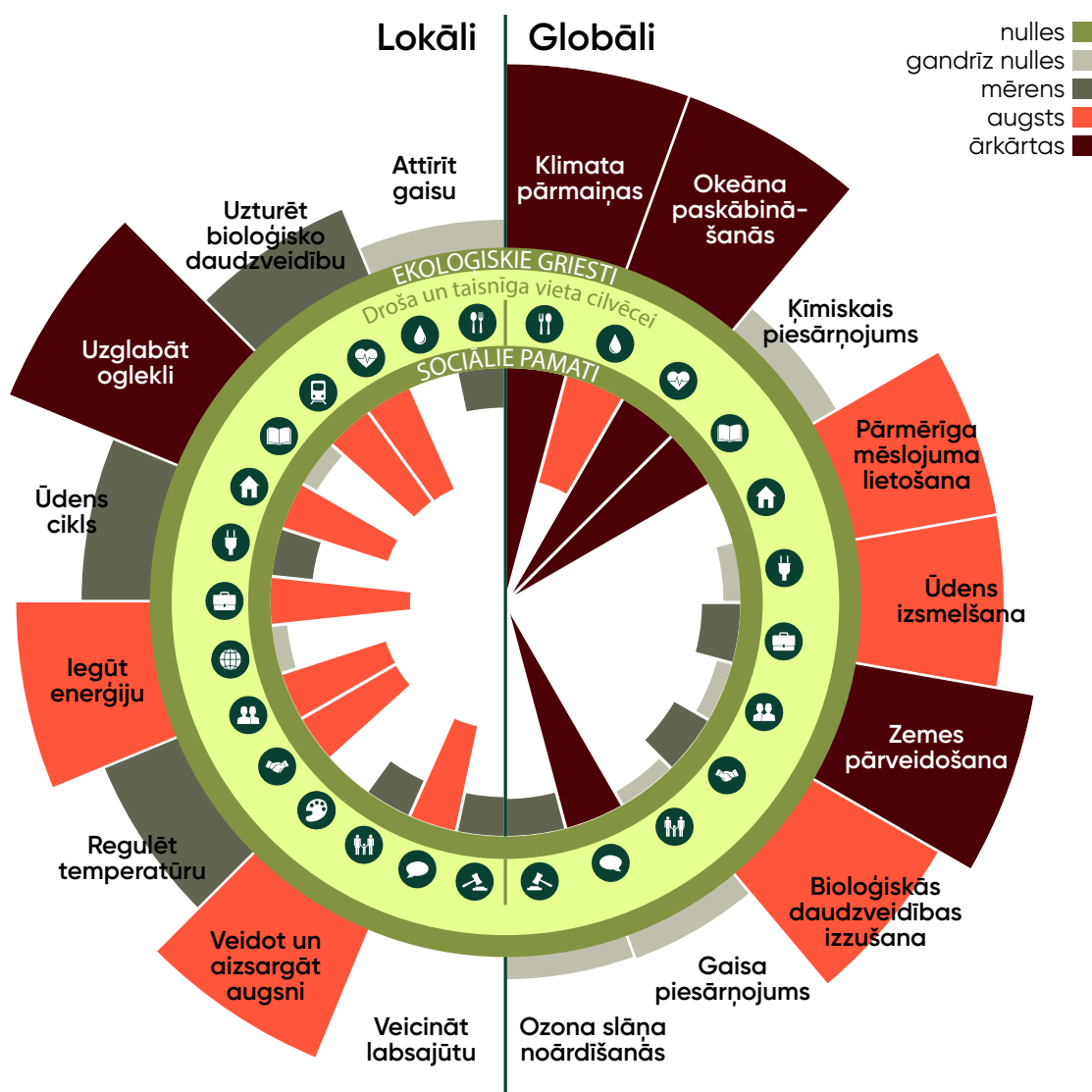
1.6.1. Izaicinājumi

Rīgas ilgtspējas portreta pārskats liecina par pārsniegtām ekoloģiskām robežvērtībām

Rīgas ilgtspējas pārskata pamatā ir virtuāla ekonomikas (*Doughnut Economics*) principi, kas ilustrē pilsētas sociālo un vides situāciju un ietekmi četros savstarpēji saistītos kontekstos: ietekme uz vietēja mēroga sociālajiem jautājumiem, ietekme uz sociālajiem aspektiem globālā mērogā, ietekme uz

vidi vietējā mērogā un ietekme uz vides aspektiem globāli.⁸⁶ Tas palīdz saprast, ka ekonomika balstās uz sabiedrības pamatvajadzībām, to ierobežo planētas resursu limiti un to nevar aplūkot nošķirti no šiem aspektiem. Rīgas ilgtspējas portretā redzams, ka vairāk nekā puse kategoriju ir Pārsniegtas cilvēku un ekoloģiskās robežvērtības, un dažās kategorijās ir vērojamas ārkārtas degradācijas un pamatvajadzību nenodrošinātības Pazīmes (17. attēls). Mēs saskaramies ar ārkārtas situāciju vairākās ekoloģiskajās kategorijās, piemēram, klimata pārmaiņas, okeānu paskābināšanās, zemes pārveidošana, kas ir mūsu neilgtspējīgā dzīvesveida sekas.

17. attēls. Rīgas ilgtspējas portrets⁸⁷

⁸⁶ Rīgas pilsētas virtuāla ekonomikas portrets (2025). Pieejams: [Rīgas enerģētikas aģentūra](#)

⁸⁷ Ibid.

Kopumā lielākā daļa negatīvo kategoriju ir vērojamas globālā kontekstā, kur vairāk nekā puse Rīgas radītās ietekmes iekļaujas augstā vai ārkārtas līmenī. Tas ir cieši saistīts ar mūsu patēriņa modeļu globālo raksturu, kas veicina globālo sasilšanu, bioloģiskās daudzveidības samazināšanos un sociālo nevienlīdzību visā pasaulē. Mūsu importētās preces bieži nāk no valstīm, kurās tās parasti tiek ražotas par zemākām cenām nekā tad, ja tās tiktu ražotas ilgtspējīgi, ētiski un no vietēji iegūtām izejvielām. Šāda spēcīga globāla ietekme atklāj patiesību par pārmērīgo resursu patēriņu Rīgā un Latvijā. Tas prasa radikāli pārdomāt pašreizējo ekonomikas paradigmu, kas paredz neierobežotu izaugsmi. Virtuāla modeļa pilsētas ilgtspējas portrets palīdz saprast, ka mūsu ekonomika ir iesakņota sabiedrības pamatvajadzībās un planētas robežās, un nav skatāma nošķirti no tām.

Lokālā kontekstā ir arī vairākas kategorijas, kas norāda uz nopietnu negatīvu ietekmi un neizmantotu potenciālu šeit pat Rīgā, piemēram, oglekļa uzglabāšana, vietējās enerģijas ieguve un augsnes aizsardzība. Visi šie aspekti demonstrē uzlabojumu potenciālu, ko Rīga var sniegt saviem iedzīvotājiem un pilsētas dabai.

Zema resursu produktivitāte

Dabas resursu ilgtspējīga izmantošana un pārvaldība ir viens no Eiropas izaugsmes stūrakmeņiem.⁸⁸ ES stratēģiskā iniciatīva "Resursu ziņā efektīva Eiropa"⁸⁹ iezīmē ceļu tam, kā, īstenojot sinerģiju starp dažādām nozaru politikām, nodrošināt dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, uzlabot resursu efektivitāti un pāriet uz aprites ekonomiku (īpaši uzsverot virzību uz oglekļa mazietilpīgu ekonomiku, kas ietver atjaunīgo energoresursu, transporta modernizācijas un energoefektivitātes pasākumus utt.). Aprēķini liecina, ka tamdēļ, lai nodrošinātu ilgtspējīgu resursu patēriņu, dabas resursu izmantošana Latvijas tautsaimniecībā pagaidām nav pietiekami efektīva.⁹⁰ 1. tabulā apkopoti dati par resursu produktivitāti Latvijā un ES pēdējo 5 gadu laikā. Diemžēl dati par Rīgas statistisko reģionu patlaban vēl nav pieejami. Taču, tā kā Rīga ir Latvijas ekonomikas un finanšu centrs un 50% no Latvijas iekšzemes kopprodukta un eksporta tiek radīts Rīgā, tad tiek pieņemts, ka turpmāk sniegtie dati var radīt objektīvu priekšstatu arī par situāciju Rīgas valstspilsētas pašvaldībā.

1. tabula. Resursu produktivitāte Latvijā un ES pēdējo 5 gadu laikā⁹¹

	2020	2021	2022	2023	2024
Resursu produktivitāte ES (EUR/kg)	2.03	2.07	2.16	2.31	2.35
Resursu produktivitāte Latvijā (EUR/kg)	0.90	0.89	0.87	1.08	1.12
Iekšzemes materiālu patēriņš uz 1 iedzīvotāju, ES (tonnas uz 1 iedzīvotāju)	13.91	14.52	14.42	13.51	13.35
Iekšzemes materiālu patēriņš uz 1 iedzīvotāju Latvijā (tonnas uz 1 iedzīvotāju)	14.82	16.11	16.90	14.04	13.58

Apritīga resursu izmantošana

Eurostat ir izstrādājis jaunu rādītāju ES aprites ekonomikas uzraudzības sistēmai. Šis rādītājs tiek dēvēts par apritīgu materiālu izmantošanas rādītāju⁹², un ar to mēra pārstrādāto materiālu īpatsvaru attiecībā pret kopējo materiālu izmantošanu (18. attēls). Apritīgu materiālu izmantošanas rādītājs ir ES izmantoto resursu daļa, kas iegūta no pārstrādātiem atkritumiem, tādējādi novēršot primāro izejvielu/resursu ieguvu. Lielāks aprites līmenis nozīmē to, ka primārās izejvielas biežāk tiek aizstātas ar otrreizējo materiālu, tādējādi samazinot primārā materiāla ieguves ietekmi uz

vidi.⁹³ Aplūkojot šo attēlu, var secināt, ka Latvija būtiski atpaliek otrreizējo resursu izmantošanas ziņā. Augstākais apritīgu materiālu izmantošanas rādītājs tika sasniegts 2024. gadā, kad tas veidoja 6,8%.

Pieaugošais atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju

Latvijā gada laikā tiek radīti aptuveni 790 tūkstoši tonnu sadzīves atkritumu, kopā veidojot vidēji 461 kg atkritumu uz vienu iedzīvotāju gadā (2022. gada rādītāji). Salīdzinājumam – ES vidējais rādītājs ir 513 kg 2022. gadā, Lietuvā – 465 kg un Līkumā –

⁸⁸ Tematiskā stratēģija dabas resursu ilgtspējīgai izmantošanai (2005). Pieejams: [Eiropas Komisija](#)

⁸⁹ Stratēģijas Eiropa 2020 pamatiniciatīva "Resursu ziņā efektīva Eiropa" (2011). Pieejams: [Eiropas Parlaments](#)

⁹⁰ Par Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam (2020). Pieejams: [Latvijas Republikas tiesību akti](#)

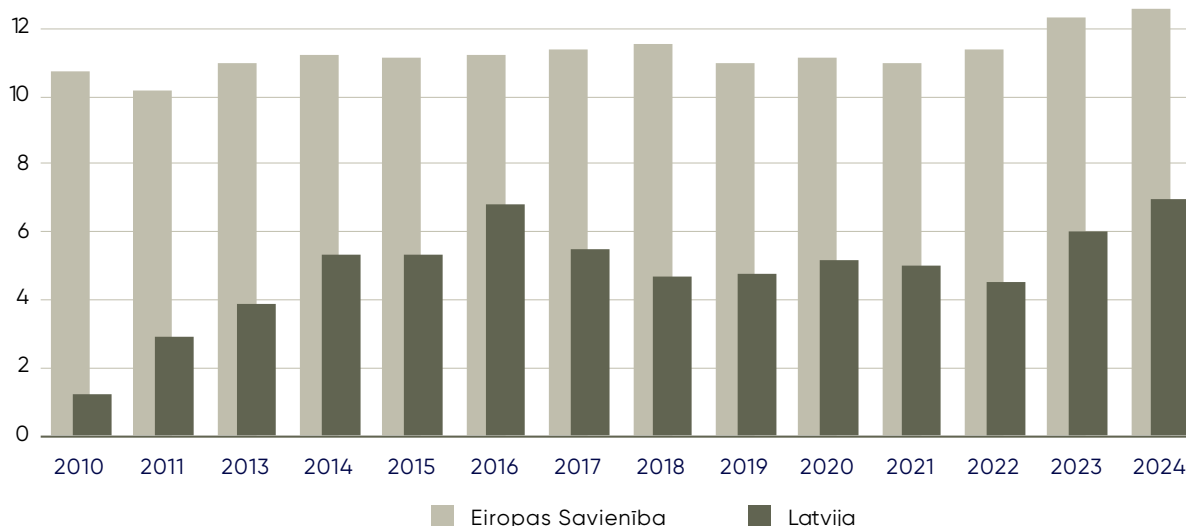
⁹¹ Circular economy database (2024). Pieejams: [Eurostat](#)

⁹² *Ibid.*

⁹³ *Ibid.*

373 kg. Savukārt Luksemburgā, Īrijā un Nīderlandē, kas ir ES lidervalstis pēc IKP 2023. gadā, šis rādītājs attiecīgi ir 721 kg, 624 kg un 473 kg atkritumu uz vienu iedzīvotāju gadā. Pēdējo gadu laikā Latvijā radītais atkritumu vidējais daudzums uz vienu iedzīvotāju ir ievērojami pieaudzis (no 318 kg 2004. gadā līdz 461 kg 2022. gadā⁹⁴). Šāda arvien pieaugoša saimnieciskās

darbības radītā slodze uz vidi pamato nepieciešamību ieviest mērķtiecīgākas rīcības virzībai uz aprites ekonomiku.⁹⁵ Kopējais savākto sadzīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju 2023. gadā Rīgā bija 480 kg, kas ir līdzvērtīgs lielums Latvijas vidējam rādītājam.⁹⁶

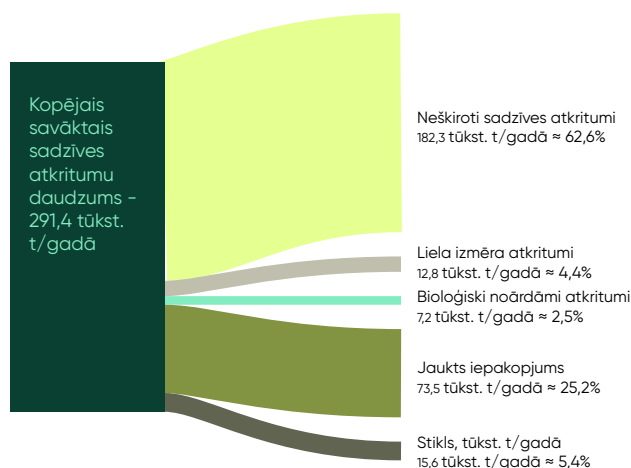

18. attēls. Apritīgu materiālu izmantošana ES un Latvijā⁹⁷

Lielāko apjomu kopējā savākto sadzīves atkritumu plūsmā Rīgā veido nešķiroti sadzīves atkritumi

Dalīti savāktais izlietotā iepakojuma un citu pārstrādei derīgu atkritumu daudzums ir salīdzinoši liels un 2023. gadā kopā veido nepilnus 38%. Jāpiemin, ka joprojām nešķirotu sadzīves atkritumu daudzums

sasniedz gandrīz 2/3 no kopējā sadzīves atkritumu apjoma, kas norāda uz nepieciešamību iesaistīt atkritumu radītājus dalītās atkritumu vākšanas sistēmā. Īpaši kritiski ir vērtējams izteikti nelielais dalīti savākto bioloģisko atkritumu apjoms, kas 2023. gadā nepārsniedza 2,5% no kopējā savākto atkritumu apjoma⁹⁸

19. attēls. Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas komersantu savāktie sadzīves atkritumi 2023. gadā (% no masas)⁹⁹

⁹⁴ Sadzīves atkritumu statistika (2025). Pieejams: [Eurostat](#)

⁹⁵ Atkritumu apsaimniekošanas rādītāji un politikas. Pieejams: [European Environment Agency](#)

⁹⁶ Pētījums par Rīgas valstspilsētas pašvaldības sadzīves atkritumu plūsmām un apsaimniekošanu (2025). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

⁹⁷ Resursu produktivitāte Latvijā (2022). Pieejams: [Latvijas oficiālā statistika](#)

⁹⁸ Pētījums par Rīgas valstspilsētas pašvaldības sadzīves atkritumu plūsmām un apsaimniekošanu (2025). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

⁹⁹ *Ibid.*

Būtisks ir vienreizlietojamo preču radītais atkritumu apjoms, ko apgrūtina pārstrādes un šķirošanas ierobežojumi

Būtu jāvērs uzmanību uz ilgtspējīgākiem risinājumiem, piemēram, daudzkreiz lietojamiem produktiem un bioloģiski noārdāmām alternatīvām, kas var samazināt negatīvo ietekmi uz vidi. Izstrādājot un īstenojot ilgtspējīgu iepirkumu vadlinijas, kas iekļauj prasības par resursu efektivitāti un pārstrādājamiem materiāliem, varētu samazināt atkritumu daudzumu un veicināt vides aizsardzību.¹⁰⁰

Izpratne par aprites ekonomikas darbību

Pastāv maldīgs uzskats, ka aprites ekonomika galvenokārt ir saistīta ar atkritumu apsaimniekošanu un līdz ar to attiecināma tikai uz šauru aktivitāšu un uzņēmumu loku.¹⁰¹ Tomēr atkritumu apsaimniekošana ir tikai seku novēršana. Nepieciešams pārdomāt un pārvaldīt galvenās resursu plūsmas un novērst atkritumu rašanās cēloņus. Produkta dizaina fāzē pieņemtie lēmumi nosaka 80% no tā ietekmes uz vidi, tostarp lietotāja spēju rīkoties ar produktu apritīgi (lietot ilgi, labot, atjaunot, nomainīt detaļas, pārveidot utt.).¹⁰² Šie faktori ir jāizvērtē preču dizaina posmā, kā arī jāattīsta infrastruktūra un atbalsta sistēma preču lietošanas posmam (biznesa modeļi, apkopes nodrošināšana, rezerves daļu un remonta pakalpojumu pieejamība, pārstrādes iespējas utt.).

Pašvaldības darbinieku izpratne par aprites ekonomiku un tās principu izmantošanu praksē

Lai apzinātu darbinieku izpratni par aprites ekonomikas pasākumiem un attieksmi pret to, tika rīkota Rīgas valstspilsētas pašvaldības darbinieku aptauja, kurā piedalījās 212 darbinieki no 18 struktūrvienībām.¹⁰³ Tika secināts, ka darbinieku vidū trūkst izpratnes par aprites ekonomikas principiem, taču kopumā ir vērojama interese un gatavība iesaistīties risinājumu ieviešanā:

- Rīgā īstenotās un ar aprites ekonomiku saistītās iniciatīvas pašlaik ir sadrumstalotas, bez vienotas vīzijas;
- respondenti aprites ekonomiku saista ar atslēgvārdiem "atkārtota izmantošana" un "resursu taupīšana", taču lielai daļai darbinieku trūkst detalizētākas izpratnes par šo ekonomikas modeli;

- 43% respondentu trūkst informācijas par īstenotajām ārējām aktivitātēm, kas saistītas ar aprites ekonomiku, un 32% trūkst informācijas par iekšējiem pasākumiem;
- 58% respondentu nezina, vai telpu un resursu izmantošana ir efektīva, un 46% nezina par nevajadzīgu resursu pārstrādi vai atkārtotu izmantošanu;
- tikai 1 no 212 respondentiem apstiprināja ZPI politikas vai vadliniju esamību, kas liecina par šo jautājumu zemo prioritātes līmeni. 54% darbinieku ir saskarsme ar iepirkumiem, bet 65% nezina, kāds ir ZPI īpatsvars pašvaldības iepirkumos;
- lielākā daļa darbinieku uz darbu dodas individuāli (ar privāto vai sabiedrisko transportu), tikai 4% izmanto koplietošanas iespējas;
- mikromobilitātes rīku nodrošināšana ir mazizplatīta, lai gan darba mobilitātes vajadzības pastāv;
- atkritumu apsaimniekošanas pasākumi lielā daļā iestāžu vēl nav īstenoti pietiekami efektīvi. 42% respondentu norāda, ka pasākumi nav vispār ieviesti, bet vēl 31% atzīst, ka, lai gan šķirošana ir ieviesta, trūkst darbinieku motivācijas un izglītošanas. Turklāt 16% norāda, ka šķirošana ir ieviesta, bet ir neefektīva. Tikai 25% iestāžu darbinieku norāda uz efektīvu vai ļoti efektīvu sistēmas darbību, kas liecina par nepieciešamību turpmāk stiprināt gan atkritumu apsaimniekošanas ieviešanu, gan kvalitāti.

Normatīvais slogs un starpsektoru koordinācijas trūkums

RVP teritorijā ir virkne uzņēmumu, kas ir ieinteresēti resursu efektivitātes uzlabošanā un saskata industriālo simbiozi kā vienu no efektīvākajiem rīkiem šajā jomā. Tomēr uzņēmumi pašlaik biežāk saskaras ar šķēršļiem (piemēram, atkritumu beigu statusa piemērošana), īstenojot aprites ekonomikas biznesa modeļi, tādējādi nespēj uzlabot resursu efektivitāti un samazināt radīto atkritumu apjomu.¹⁰⁴ Jāpiemin arī tas, ka nozaru politikas veidošana norit atrauti no aprites ekonomikas attīstības modeļa, līdz ar to nozares savstarpēji nekomunicē par nepieciešamību mainīt uzņēmējdarbības praksi un vidi.

Mērāmība

Nepieciešamā informācija par lielākajām plūsmām, piemēram, nešķīrotiem sadzīves atkritumiem un

¹⁰⁰ Pētījums par Rīgas valstspilsētas pašvaldības sadzīves atkritumu plūsmām un apsaimniekošanu (2025). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

¹⁰¹ Pētījums "Rīgas valstspilsētas pašvaldības aprites ekonomikas stratēģija līdz 2040. gadam" (2025). Pieejams: [Rīgas enerģētikas aģentūra](#)

¹⁰² The Ellen MacArthur Foundation pētījums. Pieejams: [Ellen MacArthur Foundation](#)

¹⁰³ Pētījums "Rīgas valstspilsētas pašvaldības aprites ekonomikas stratēģija līdz 2040. gadam" (2025). Pieejams: [Rīgas enerģētikas aģentūra](#)

¹⁰⁴ *Ibid.*

liela izmēra atkritumiem, ir pieejama arī attiecībā uz Rīgu. Tomēr jāpiemin, ka detalizēta informācija par savāktajiem atkritumiem atsevišķi Rīgā nav pieejama, piemēram, saskaņā ar klasifikatoru pēc atkritumu klasēm. Tas attiecas arī uz reģenerācijas un pārstrādes darbību rezultātiem. Tā kā infrastruktūras objektos, kur tiek veikta atkritumu apstrāde, nonāk atkritumi arī no citām pašvaldībām, tad nav iespējams noteikt, tieši kāds apjoms no savāktajiem atkritumu apjomiem ir nodots pārstrādei Rīgā. Pietiekami detalizētas informācijas pieejamības ierobežojumi kavē atkritumu apsaimniekošanas sistēmas darbības monitoringu un attīstības plānošanu.¹⁰⁵

Trūkst centralizētas datubāzes, kas ļautu koordinēt atkritumu plūsmas, optimizēt resursu izmantošanu un nodrošināt normatīvo prasību izpildi. Tādēļ rodas grūtības plānošanā, datu analizē un vides risku pārvaldībā.

Informācijas trūkums par pieejamajām iespējām

Lai veicinātu lielāku sabiedrības izpratni un iesaisti, nepieciešams veikt uzlabojumus attiecībā uz informācijas pieejamību un viest skaidrību par pieejamajiem pakalpojumiem, tādējādi samazinot atkritumu apjomu un veicinot aprites ekonomikas attīstību.¹⁰⁶

Aprites ekonomikas iepirkumu paraugi, prasības un semināri

Iepirkumu procesu analizē, ko pētījuma ietvaros par RVP sadzīves atkritumu plūsmām un apsaimniekošanu veica "Geo Consultants",¹⁰⁷ tika noteiktas vairākas iespējas pasākumu ieviešanai, lai nodrošinātu atkritumu samazināšanos. Tika konstatēts, ka pastāv divējāda iepirkumu koordinācijas sistēma, kas rada sarežģījumus un atšķirības ilgtspējības prasību piemērošanā.¹⁰⁸

Analizētie iepirkumi norāda uz iespējām integrēt ilgtspējīgus risinājumus, piemēram, materiālu atkārtotu izmantošanu, resursu efektivitātes paaugstināšanu un prasības izmantot pārstrādājamus vai ilgtspējīgus materiālus.

Lai uzlabotu procesu, ieteicams ieviest vienotu ilgtspējīgu iepirkumu politiku, noteikt stingrākas prasības piegādātājiem attiecībā uz produktu dzīves

ciklu un resursu izmantošanu, kā arī veicināt aktīvu sadarbību starp pašvaldību un piegādātājiem, nodrošinot labāku izpratni par aprites ekonomikas principiem.

Vēl būtu nepieciešams izstrādāt un ieviest prasību par mantu izvērtēšanu pirms atkritumu klasifikācijas – nodrošināt, ka pirms mantu klasificēšanas par atkritumiem tiek veikta to izskatīšana, lai noteiktu, vai tās ir iespējams atkārtoti izmantot, atjaunot vai pārstrādāt.

1.6.2. Potenciāls

Nešķirotu sadzīves atkritumu kopējo īpatsvaru iespējams samazināt par 70%

Balstoties uz iepriekš veikto pētījumu rezultātiem, ir novērtēts nešķirotu sadzīves atkritumu plūsmas sastāvs. Novērtējuma rezultāti liecina, ka aptuveni 46% no nešķirotu sadzīves atkritumu plūsmas veido pārstrādei potenciāli nododami atkritumi – plastmasa, papīrs un kartons, stikls un metāls. Salīdzinoši mazāks nešķirotu atkritumu plūsmā ir bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars – 22,7%, bet kopā ar smalksnes frakcijā ietilpstošo bioloģiski noārdāmo atkritumu apjomu bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars var būt pat līdz 30%.¹⁰⁹

Apglabāto atkritumu apjomu poligonā ir iespējams samazināt, aktīvi šķirojot bioloģiskos atkritumus un pārstrādājamus materiālus.

Sadzīves atkritumu poligonā "Getliņi" 2023. gadā tika nogādāts 204,7 tūkstoši tonnu Rīgā savākto nešķirotu sadzīves atkritumu (ieskaitot nešķirotos sadzīves atkritumus, ko publisko teritoriju apsaimniekotāji ir nogādājuši poligonā). Poligona šķirošanas rūpnīcā no nešķirotu sadzīves atkritumu plūsmas tiek atdalīti un pārstrādāti bioloģiski noārdāmie atkritumi – to īpatsvars 2023. gadā bija 32,9%. No atkritumiem iegūtais kurināmais, kas tiek nodots reģenerācijai ar enerģijas atguvi, bija 14%, un pārstrādājamie materiāli, piemēram, metāls, stikls u.c., kas atšķiroti no pieņemtajiem nešķirotajiem sadzīves atkritumiem, kopā veidoja 4,7% no atkritumu plūsmām. Mehāniskās šķirošanas iekārtu iespējas atdalīt nevēlamus piemaisījumus no bioloģiskajiem atkritumiem ir ierobežotas, līdz ar to pārstrādes galaproduktā nonāk

¹⁰⁵ Pētījums par Rīgas valstspilsētas pašvaldības sadzīves atkritumu plūsmām un apsaimniekošanu (2025). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

¹⁰⁶ *Ibid.*

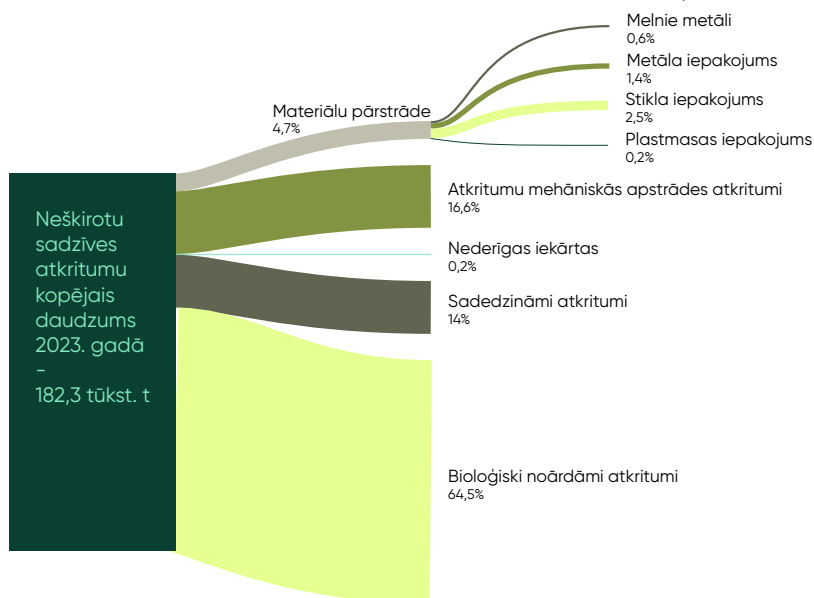
¹⁰⁷ Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu politikas pamatnostādnes 2024.–2030. gadam (2025). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

¹⁰⁸ Pētījums par Rīgas valstspilsētas pašvaldības sadzīves atkritumu plūsmām un apsaimniekošanu (2025). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

¹⁰⁹ *Ibid.*

mehāniski piemaisījumi, piemēram, stikls vai plastmasu daļiņas, kas kavē saražotā materiāla izmantošanu. Lai paplašinātu bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādes galaprodukta saimnieciskās izmantošanas iespējas, būtiska nozīme ir dalītās atkritumu vākšanas apjoma palielināšanai.

No poligonā pieņemtajiem atkritumiem tika apglabātas 132,6 tūkstoši tonnas jeb 64,8%. Apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars kopējā Rīgā savāktos sadzīves atkritumu apjomā attiecīgi veido 43,5%. Apglabāto atkritumu apjomu poligonā ir iespējams samazināt, palielinot šķiroto atkritumu apjomu.¹¹⁰

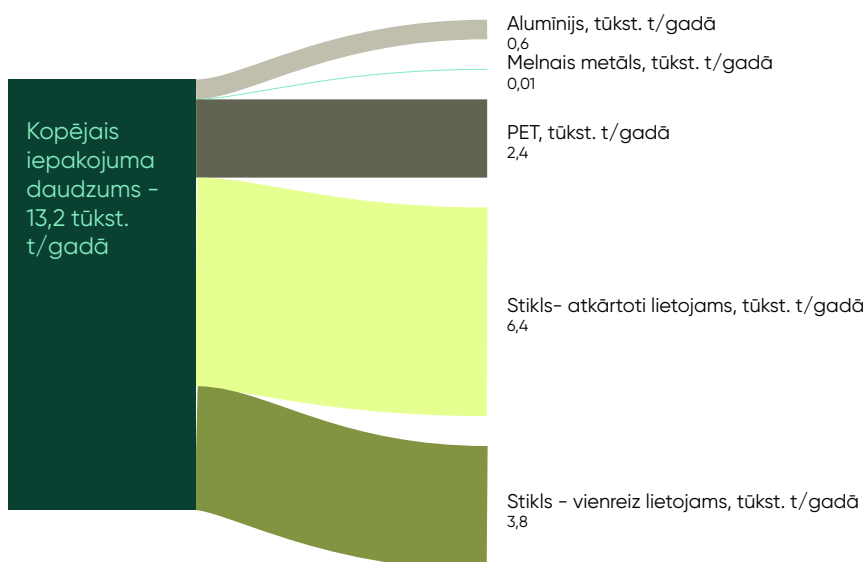

20. attēls. Nešķirotu sadzīves atkritumu apstrādes rezultātā iegūtās atkritumu plūsmas¹¹¹

Depozīta sistēma kā atbalsts šķirošanai un resursu atgriešanai aprītē

Nozīmīgu ieguldījumu atkritumu pārstrādes un reģenerācijas mērķu sasniegšanā sniedz kopš

2022. gada valstī ieviestā izlietotā dzērienu iepakojuma depozīta sistēma. 2023. gadā depozīta sistēmas ietvaros Rīgā apsaimniekotais atkritumu apjoms ir 13,2 tūkst. tonnu jeb aptuveni 4,2% no kopējā sadzīves atkritumu daudzuma.¹¹²

21. attēls. Depozīta sistēmas ietvaros 2023. gadā savāktais izlietotais iepakojums¹¹³

¹¹⁰ Pētījums par Rīgas valstspilsētas pašvaldības sadzīves atkritumu plūsmām un apsaimniekošanu (2025). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

¹¹¹ *Ibid.*

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ *Ibid.*

Resursu efektivitāte ir sena prakse, bet tā nav vienota

Ņemot vērā datus, var secināt, ka šobrīd Rīgā ir 845 preču labošanas, uzpildes, apmaiņas un tirdzniecības vietas; visplašāk tiek pārstāvēta dzeramā ūdens uzpilde un lietotu preču tirdzniecība. Informācija par

esošajām preču labošanas, apmaiņas, uzpildes un tirdzniecības iespējām Rīgā ir iegūta no LIFE integrētā projekta "Atkritumi kā resursi Latvijā – reģionālās ilgtspējas un aprites veicināšana" apkopotajiem datiem, kas ietver 33 dažādas kategorijas (2. tabula).¹¹⁴

2. tabula. Preču labošanas, apmaiņas un tirdzniecības vietu pakalpojumu pārskats

Kategorija	Skaits Rīgā
Aktīvās atpūtas inventāra noma	9
Antikvariāts, mākslas darbi	3
Apavu un ādas izstrādājumu remonts	16
Apģērbu remonts	19
Āra velo remonts un apkope	13
Autonoma	11
Automobiļu apkope un remonts	5
Bibliotēka	197
Biroja aprīkojuma noma	13
Brīvdabas treniņi	2
Būvniecības preču noma	15
Citu sadzīves preču noma	15
Dārza lietu maiņa	4
Datoru un to aprīkojuma remonts	9
Dzeramā ūdens uzpilde	172
Grāmatu apmaiņa	22
Lietotu preču tirdzniecība	25
Lietu apmaiņa	18
Koprades vietas un aprīkojums	4
Koprades vietas un aprīkojums	4
Mājsaimniecības piederumu, mājas un dārza iekārtu remonts	
Mēbeļu remonts un tīrīšana	8
Mūzikas instrumentu noma	3
Mūzikas instrumentu skaņošana un remonts	1
Pasākumu piederumu noma	7
Pulksteņu un juvelierizstrādājumu remonts	0
Renovācija	10
Sadzīves preču remonts	11
Sadzīves tehnikas remonts	6
Tekstilizstrādājumu kopšana un noma	27
Velonoma	2
Veloremonts	12
Uzpildies atkārtoti	177
Viedierīču remonts, mobilo telefonu remonts	9

Videi draudzīgas pārvietošanās iespējas

Rīgas sabiedriskā transporta sistēma ir plaša un daudzveidīga – pilsētā darbojas 51 autobusu maršruts, 21 trolejbusu maršruts un 5 tramvaju maršruti. 2022. gadā ar sabiedrisko transportu pārvadāti

93,3 miljoni pasažieru, kas apliecina tā nozīmi iedzīvotāju mobilitātē.¹¹⁵

Veloinfrastruktūra kļūst par arvien būtiskāku pilsētas ilgtspējīgas mobilitātes daļu. Pašreizējais veloceļu kopgarums Rīgā ir 119 kilometri, un līdz 2030. gadam plānots to palielināt līdz 300 kilometriem. Aptuveni 40% rīdnieku izmanto velosipēdu pārvietošanās

¹¹⁴ LIFE programmas integrētais projekts "Atkritumi kā resursi Latvijā – reģionālās ilgtspējas un aprites veicināšana, ieviešot atkritumu kā resursu izmantošanas koncepciju" (2024). Pieejams: [Valsts vides dienests](#)

¹¹⁵ Rīgas pilsētas ekonomikas profils 2024 (2024). Pieejams: [Live Riga](#)

vajadzībām – 10% ikdienā, savukārt 17% – vismaz reizi nedēļā.¹¹⁶ Paralēli attīstās arī dalītas lietošanas mobilitātes risinājumi, īpaši elektrisko skūteru un velosipēdu koplietošanas pakalpojumi, kas veicina elastīgākas un videi draudzīgākas pārvietošanās iespējas.

Lai gan mobilitātes jomā tiek īstenoti dažādi uzlabojumi, aprites ekonomikas principi ceļu būvniecībā un uzturēšanā vēl nav pilnvērtīgi integrēti. Ir nepieciešams plašāk ieviest reciklētu asfaltu un citus otrreizējos materiālus, ņemot vērā jaunākos pētījumus un praksi citās Eiropas pilsētās, tādējādi samazinot resursu patēriņu un veicinot ilgtspējīgus infrastruktūras risinājumus.

Iedzīvotāji izrāda interesi par aprites centriem

2024. gadā tika izveidota Rīgas aprites ekonomikas telpa "Sadarbība" starptautiskā projekta "Centri resursu atkārtotai izmantošanai un pārstrādei pilsētvidē (CURE+)" ietvaros.¹¹⁷ "Sadarbība" ir daudzfunkcionāla vieta, kurā iedzīvotāji var iepazīties ar aprites ekonomikas principiem, apgūt jaunas prasmes un praktizēt aprites ekonomiku. "Sadarbības" kopienas telpā notiek dažādi pasākumi – meistarklases, semināri, lekcijas, diskusijas, nodarbības un ietekmes pušu tikšanās jaunu aprites ekonomikas iniciatīvu veidošanai un īstenošanai. Savukārt kopapstrādes darbnīcas telpu iedzīvotāji apmeklē, lai salabotu vai pārveidotu mēbeles un sadzīves priekšmetus, kas citādi nonāktu atkritumos. Procesā tiek apgūtas labošanas prasmes, kas ir izzīdīgošas un novērtētas kā ļoti nepieciešamas attīstītajās valstīs, piemēram, Amerikas Savienotajās Valstīs.¹¹⁸ Tāpat arī "Sadarbības" darbnīca ir labs instrumentu koplietošanas piemērs. Šeit instrumenti tiek izmantoti ne tikai intensīvāk, bet ar darbnīcas meistara atbalstu arī pilnvērtīgāk.¹¹⁹

Iespēja izmantot esošo infrastruktūru jaunu centru izveidei

Ietekmes pušu konsultāciju procesā tika secināts, ka visefektīvākais veids, kā palielināt iedzīvotāju iesaisti aprites ekonomikas prakšu veicināšanā, ir izmantot esošo infrastruktūru (33 apkaimju centros un 6 kultūras centros), kā arī iesaistīt atkritumu apsaimniekošanas

pārstāvjus un papildināt esošās funkcijas ar atbilstošu saturu.¹²⁰

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras Radošo industriju biznesa inkubators

Radošo industriju biznesa inkubatora ietvaros tiek sniegts 50% līdzfinansējums dažādiem pakalpojumiem, kā arī 100% atbalsts pirmsinkubācijas pakalpojumiem. Inkubatoram var pieteikties pretendenti, kas darbojas radošajās industrijās: arhitektūras, dizaina, kino, mākslas, izdevējdarbības, reklāmas, IT, kultūras, izglītības jomā, izklaides un citās kultūras darbībās. Inkubators piedāvā kursus, mācības, kā arī informāciju par grantu programmām pārejai uz aprites biznesa modeli.¹²¹

Mājokļu politika

RVP īpašumā ir vairāk nekā 11 600 dzīvokļu, no kuriem 1773 ir sociālie dzīvokļi, un tās dzīvojamais fonds veido 3,4% no pilsētas mājokļu tirgus, kas ir viens no mazākajiem Eiropā. Līdz 2030. gadam plānots izbūvēt 2116 jaunus īres dzīvokļus, uzsverot mājokļu pieejamības uzlabošanu dažādām iedzīvotāju grupām. Tiek īstenotas vadlīnijas sociālo mājokļu un publiskās ārtelpas uzlabošanai, ņemot vērā starptautiskos principus un "Jaunā Eiropas Bauhaus" idejas. Rīgas sociālo mājokļu pagalmos un publiskajā ārtelpā paredzēts ieviest aprites ekonomikas principus.¹²²

Notekūdeņu dūņu resursu atgūšana

Jau šobrīd SIA "Rīgas ūdens" apsaimnieko notekūdeņu dūņas.¹²³ Lielākā daļa dūņu tiek pārstrādātas Bioloģiskās attīrīšanas stacija "Daugavgrīva" esošajos metāntenkos, kur darbojas biogāzes ieguves tehnoloģijas. Tajos iegūto dūņu masu sagatavo lauksaimniecībā izmantojamā mēslojumā, kā arī iegūst biogāzi. Savukārt no biogāzes tiek iegūta elektroenerģija un siltums, kas ļauj būtiski ekonomēt dabas gāzes patēriņu gan īstermiņā, gan arī ilgtermiņā. Atūdeņotās dūņas tiek novietotas Vārnukroga teritorijā uzglabāšanai līdz lauksaimniecības aktīvās sezonas sākumam, kad tās izmanto augsnes kvalitātes uzlabošanai.

¹¹⁶ Rīgas pilsētas ekonomikas profils 2024 (2024). Pieejams: [Live Riga](#)

¹¹⁷ Projekts CURE+ (2025). Pieejams: [Rīgas enerģētikas aģentūra](#)

¹¹⁸ Publiskais paziņojums par pārskatīto apmaiņas iecelotāju prasmi sarakstu. Pieejams: [Federal Register](#)

¹¹⁹ Sadarbība (2025). Pieejams: [Rīgas enerģētikas aģentūra](#)

¹²⁰ Pētījums par Rīgas valstspilsētas pašvaldības sadzīves atkritumu plūsmām un apsaimniekošanu (2025). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

¹²¹ Radošo industriju inkubācijas programma (2025). Pieejams: [Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra](#)

¹²² Rīgas valstspilsētas pašvaldības Mājokļu politikas pamatnostādnes 2024.–2030. gadam (2025). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

¹²³ SIA "Rīgas ūdens" Ilgtspējības stratēģija 2040. Pieejams: [Rīgas ūdens](#)

Dabas resursu nodoklis kā pozitīvu pārmaiņu virzītājs

Viens no efektīviem rīkiem vides aizsardzības jomā Latvijā vēsturiski normatīvā ietvara līmenī ir "piesārņotājs maksā" princips, kas ir iestrādāts DRN pamatā. DRN likuma mērķis ir veicināt dabas resursu ekonomiski efektīvu izmantošanu un ierobežotu vides piesārņošanu. DRN ir instruments vides aizsardzības veicināšanai Latvijā, balstoties uz "piesārņotājs maksā" principu. Nodoklis tiek piemērots dažādām darbībām, piemēram, resursu ieguvei, atkritumu apglabāšanai, piesārņojumam un kaitīgām precēm. Ja ražotāji nepiedalās ražotāju paplašinātajā atbildības sistēmā, tiek piemērotas DRN likmes, kuras tiek regulāri pārskatītas. No 2024. gada DRN ir paplašināts, iekļaujot tekstilizstrādājumus un citus produktus. Klimata un enerģētikas ministrija izstrādā likumu un grozījumus, bet DRN ieņēmumi tiek sadalīti starp valsts un pašvaldību budžetiem, lai veicinātu pašvaldību attīstību. No 2026. gada mainās sadalījuma proporcijas, piešķirot lielāku daļu pašvaldībām. Ieņēmumi tiek izmantoti vides aizsardzības projektiem, integrējot šos principus tautsaimniecības nozarēs, lai veicinātu ilgtspējību un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.

Zaļais publiskais iepirkums kā spēcīgs instruments pašvaldību mērķu sasniegšanai

VARAM ir atbildīga par zaļā publiskā iepirkuma (turpmāk – ZPI) ieviešanu. ZPI ir iepirkuma process, kurā tiek izvirzītas vides aizsardzības prasības. Šī prakse veicina ilgtspējīgu patēriņu un ražošanu, kā arī palīdz ieviest inovatīvus un ekoloģiskus risinājumus. Latvijā ZPI piemērošanas līmenis pieaug, īpaši pašvaldībās, kur to izmanto biežāk nekā valsts pārvaldē. ZPI tiek uzskatīts par būtisku instrumentu aprites ekonomikas stimulēšanā. Regula par ilgtspējīgu produktu ekodizainu, kas stājas spēkā 2024. gada 18. jūlijā, ļauj noteikt obligātus zaļā publiskā iepirkuma kritērijus konkrētiem produktiem, nodrošinot, ka valsts iestādes iegādājas ilgtspējīgākus un apritīgākus produktus. Laika gaitā ir jāpāriet no brīvprātīgiem vai papildu punktu piešķiršanas kritērijiem uz minimālajām prasībām. Lai uzlabotu iepirkumu procesu un veicinātu atkritumu samazināšanu, ir būtiski iekļaut prasības, kas paredz priekšroku daudzreiz lietojamiem un bioloģiski noārdāmiem vai pārstrādājamiem materiāliem, samazinot iepakojuma apjomu, kā arī pieprasīt informāciju par produktu dzīves ciklu un atbilstību ilgtspējas sertifikātiem. Papildus tam būtu nepieciešams veicināt aktīvu sadarbību ar piegādātājiem, būvniekiem un pakalpojumu

sniedzējiem, nodrošinot izpratni par aprites ekonomikas principiem un uzsverot resursu efektīvu izmantošanu. Tas var ietvert prasību sniegt detalizētu informāciju par produkta dzīves ciklu, ņemot vērā visus ražošanas, lietošanas un utilizēšanas posmus. Būtu arī jāizstrādā un jāīsteno ilgtspējīgu iepirkumu politikas, kas ietver zaļo iepirkumu principus kā obligātu elementu stratēģijā, nodrošinot regulāru pārskatīšanu un atjaunināšanu, ņemot vērā jaunas tehnoloģijas un vides izaicinājumus.

1.6.3. Ieguvumi

Kā aprites ekonomika var veicināt labākas ikdienas dzīves sasniegšanu

Vides aizsardzības nodrošināšana – produktu atkārtotas izmantošanas un pārstrādes jomas attīstība sniegtu iespēju samazināt dabas resursu izmantošanu un negatīvo ietekmi uz ainavām un biotopiem, kā arī ierobežot bioloģiskās daudzveidības sarukšanu.

Mazināt klimata pārmaiņu ietekmi – ieviešot aprites ekonomiku, ir iespējams nodrošināt kopējo ikgadējo siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumu. Saskaņā ar Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra 2024. gada datiem¹²⁴ rūpnieciskie procesi 2022. gadā Latvijā veidoja 8,5%, bet atkritumu apsaimniekošana – 5,8% no kopējām SEG emisijām. Jāpiemin, ka gan rūpniecisko procesu, gan atkritumu apsaimniekošanas emisijas tiek rēķinātas, neieskaitot emisijas, kas saistītas ar zemes izmantošanu, zemes izmantošanas maiņu un mežsaimniecību, bet tiek ieskaitītas netiešās CO₂e emisijas.

- 2022. gadā Rīgā tika radīts mazāk SEG emisiju nekā 2021. un 2020. gadā. Savukārt 92% jeb 2072 kt CO₂e SEG emisiju Rīgā rodas no fosilā kurināmā izmantošanas enerģētikā, tostarp transportā (22. attēls).
- 2022. gadā 23 % Latvijas SEG emisiju tika radīts galvaspilsētā, Rīgai emitējot 2256 kt CO₂e (23. attēls).
- Turpmāk 22. un 23. attēlā dati par emisiju apjomiem RVP ir atšķirīgi no 10. attēlā atspoguļotajiem, jo CSP izmantota atšķirīga metodoloģija nekā Klimata plānā – galvenokārt attiecībā uz sistēmas robežām un emisiju avotu iekļaušanu.

Enerģijas un resursu patēriņa optimizācija – ielāko enerģijas patēriņu no kopējās RVP infrastruktūras enerģijas patēriņa 2020. gadā veido siltumenerģijas patēriņš pašvaldības ēkās (58%). Savukārt elektroenerģijas patēriņš ūdenssaimniecībā veido 15%, pašvaldības ēkās – 11% un ielu apgaismojumā –

¹²⁴ Kopsavilkums par 2024. gada siltumnīcefekta gāzu inventarizāciju (2024). Pieejams: [Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra](#)

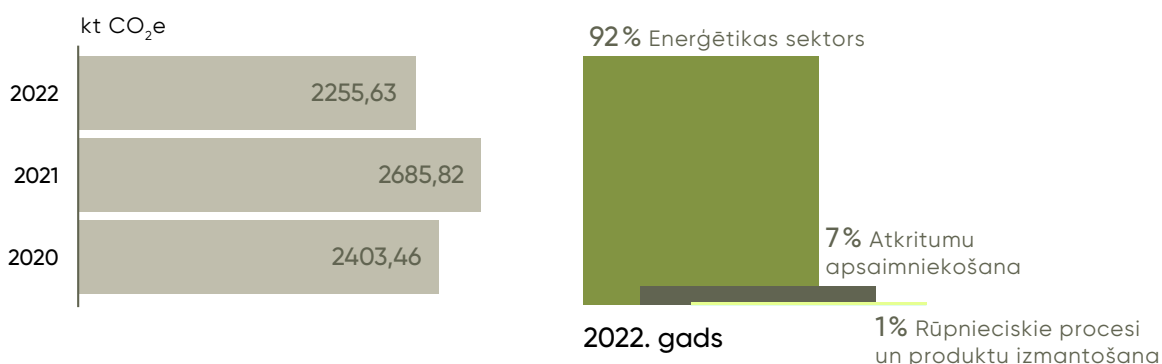
11%.¹²⁵ Radot efektīvākus un ilgtspējīgākus produktus, ir iespējams samazināt enerģijas un resursu patēriņu.

Pāreja uz ilgtspējīgākiem produktiem – pāreja uz produktiem un materiāliem, kurus var izmantot atkārtoti, uzlabot un salabot, tādējādi samazinot atkritumu daudzumu. Gan Latvijas, gan arī Rīgas mērķis ir novērst pārmērīgu iepakojumu izmantošanu un uzlabot tā dizainu, lai veicinātu atkārtotu izmantošanu un pārstrādi.

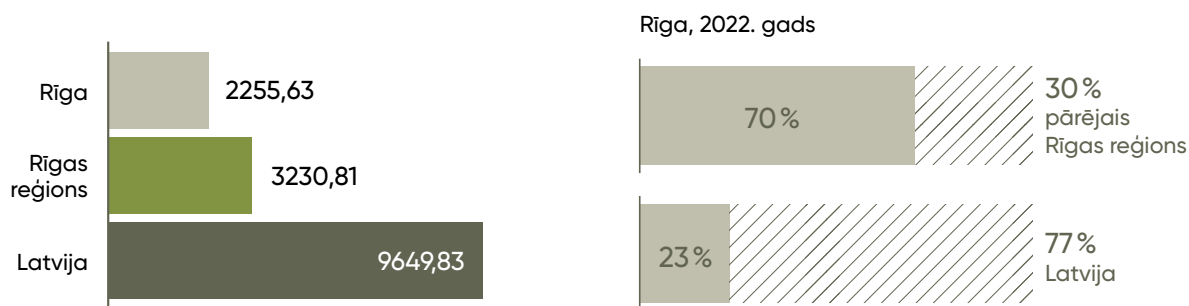
Atkarības no primārām izejvielām samazināšana – materiālu pārstrāde pašvaldības vai valsts teritorijā, salīdzinot ar jaunu izejvielu importu, mazina ar

piegādi saistītos riskus, piemēram, cenu nepastāvību, pieejamību un atkarību no importa. Tas ir īpaši svarīgi, strādājot ar kritiskām izejvielām, kas nepieciešamas tādu tehnoloģiju ražošanai, kam ir izšķiroša nozīme klimata mērķu sasniegšanā (piemēram, akumulatori un elektriskie dzinēji).¹²⁶

Darba vietu izveide un izdevumu optimizācija – materiālu un produktu pielāgošana aprītigai lietošanai veicinātu inovācijas dažādās ekonomikas nozarēs. Patērētājiem būtu iespējams iegādāties izturīgākus un inovatīvākus produktus, kas ilgtermiņā paaugstinās dzīves kvalitāti un ietaupīs finanšu resursus.¹²⁷

22. attēls. Rīgas SEG emisiju sadalījums pa rašanās avotiem¹²⁸

23. attēls. Rīgas un Rīgas reģiona SEG emisijas¹²⁹

¹²⁵ Rīgas Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns 2022 – 2030 (2022). Pieejams: [Rīgas enerģētikas aģentūra](#)

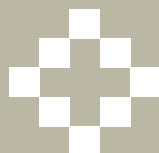
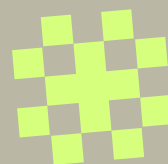
¹²⁶ Statistiskais ziņojums par 2021. gadā radītā izlietotā iepakojuma veidiem un resursu atgūšanas apjomiem Latvijas Republikā atbilstoši Eiropas Komisijas lēmumam (2023). Pieejams: [Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija](#)

¹²⁷ Aprites ekonomika: definīcija, nozīmīgums un ieguvumi (2023). Pieejams: [Eiropas Parlaments](#)

¹²⁸ Reģionālie klimata pārmaiņu rādītāji (2024) Pieejams: [Latvijas oficiālā statistika](#)

¹²⁹ Siltumnīcefekta gāzu emisijas reģionos, valstspilsētās un novados – gaisa piesārņotāji, sektors, teritoriālā vienība, mērvienība un laika periods (2024). Pieejams: [Latvijas oficiālā statistika](#)

2. PLĀNA MĒRĶIS UN RĪCĪBAS VIRZIENI

2.1. Darba process

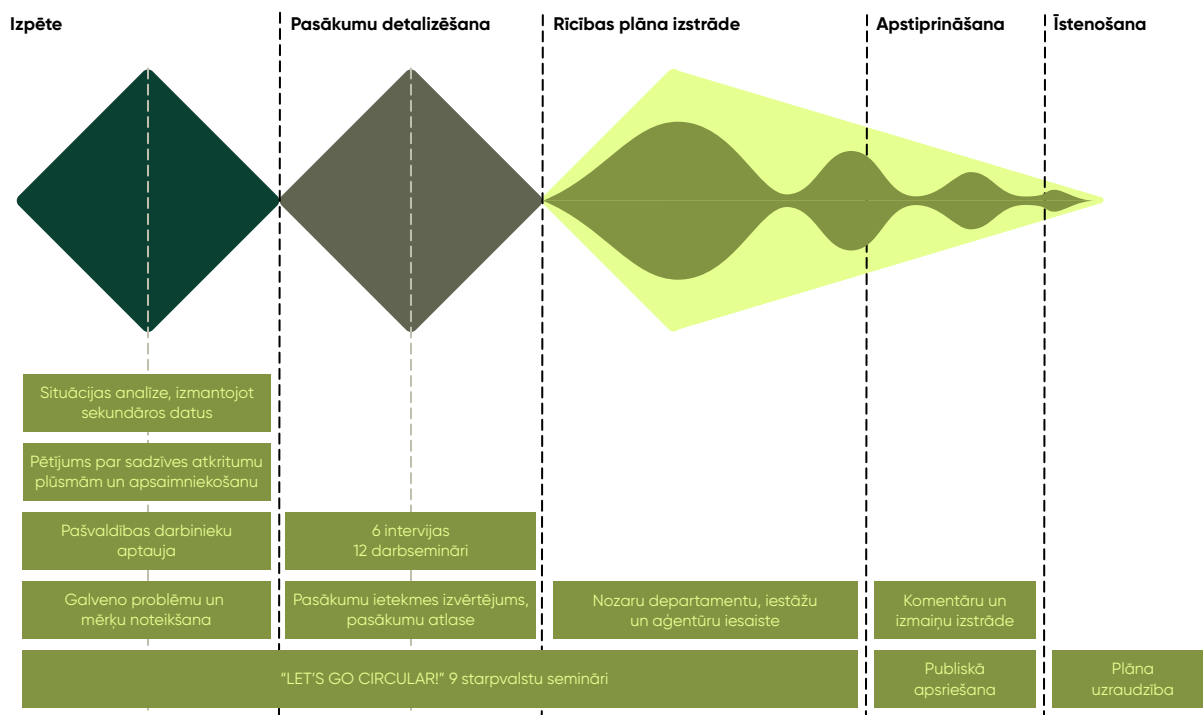
Plāna izstrādes gaitā par vienu no prioritātēm tika izvirzīta daudzpusīga un visaptveroša nozarē iesaistīto pušu viedokļu vākšana un analīze.

Rīcības plānā situācijas novērtējumam tika izmantoti 2 galvenie pētījumi:

- Sustainability Partners” veiktais pētījums “Rīgas valstspilsētas pašvaldības aprites

ekonomikas stratēģija līdz 2040. gadam (2024). Pētījuma ietvaros tika veiktas ietekmes pušu intervijas, divi darbsemināri un rīkota Rīgas pašvaldības darbinieku aptauja par aprites ekonomikas izpratni un praksi, kurā piedalījās 212 darbinieki no 18 struktūrvienībām.¹³⁰

- “Geo Consultants” veiktais pētījums “Pētījums par Rīgas valstspilsētas pašvaldības sadzīves atkritumu plūsmām un apsaimniekošanu”.¹³¹

24. attēls. Plāna izstrādes attēlojums

Situācijas novērtējumam tika aplūkoti arī sekundārie dati, kuros tika izmantota pelēkā literatūras analīze, ES labās prakses apkopojums par esošajām aprites ekonomikas stratēģijām un apritīguma iniciatīvām izvirzītajās astoņās jomās. Tika ņemtas vērā arī Eiropas, valsts un reģionālās nostādnes aprites ekonomikas jomā, kā arī to sasaiste ar Rīgas attīstības plānošanas dokumentiem.

Rīcības plāna izstrādes procesā tika veiktas sešas ietekmes pušu intervijas un novadīti divpadsmit ietekmes pušu darbsemināri problēmu apzināšanai, pasākumu detalizēšanai un stratēģisko mērķu apspriešanai, saņemot ieteikumus, kas tika iekļauti situācijas novērtējumā un ņemti vērā pasākumu izstrādē.

Tika iesaistīti pārstāvji no valsts pārvaldes un Rīgas struktūrvienībām, augstākās izglītības iestādēm, veselības aprūpes iestādēm, dažādām nevalstiskajām organizācijām, asociācijām un privātā sektora, kā arī Rīgas iedzīvotāji.

2023. gadā Rīga pievienojās ES starpreģionu sadarbības programmas URBACT IV 2021.–2027. gadam projektam “LET’S GO CIRCULAR!”, kas nodrošināja plašas starptautiskas pieredzes izpēti iespējas, sadarbības tīkla atbalstu un speciālistu padomus.¹³²

Projekts “LET’S GO CIRCULAR!” nodrošināja ietvaru rīcības plāna izstrādei, pamatojoties uz URBACT integrētā rīcības plāna metodoloģiju. Rīgas pilsēta guva labumu no aktīvas ieinteresēto pušu iesaistes URBACT vietējās grupas sanāksmēs, izmantojot

¹³⁰ Pētījums “Rīgas valstspilsētas pašvaldības aprites ekonomikas stratēģija līdz 2040. gadam” (2025). Pieejams: [Rīgas enerģētikas aģentūra](#)

¹³¹ Pētījums par Rīgas valstspilsētas pašvaldības sadzīves atkritumu plūsmām un apsaimniekošanu (2025). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)

¹³² Projekts “Pāreja uz aprites ekonomiku LET’S GO CIRCULAR!” (2025). Pieejams: [Rīgas enerģētikas aģentūra](#)

URBACT piedāvātās efektīvās līdzdalības metodes un rīkus, kā arī plašu instrumentu klāstu integrētā rīcības plāna izstrādei. Projekta ietvaros tika nodibinātas divu līmeņu sadarbības grupas:

- URBACT vietējā grupa, kurā sākumā reģistrējās 71 dalībnieks, taču RAERP izstrādes gaitā piepulcējās vēl citi dalībnieki;
- “LET’S GO CIRCULAR!” projekta partneru grupa, kurā piedalījās 10 partneru pilsētas no 9 valstīm: Minhene (Vācija), Rīga (Latvija), Lisabona un Gimarainša (Portugāle), Kluža Napoka (Rumānija),

Korfu (Grieķija), Granada (Spānija), Tirāna (Albānija), Oulu (Somija) un Malme (Zviedrija).

Mērķauditorijas

Analizējot Rīgas iespējas sekmīgi ieviest aprites ekonomikas principus, kā galvenās mērķgrupas tika definētas trīs:

- iedzīvotāji;
- uzņēmēji un pašvaldības kapitālsabiedrības;
- pašvaldības struktūrvienību un iestāžu darbinieki.

25. attēls. Plānā iesaistīto pušu attēlojums

2.2. Vīzija

Vīzija dara zināmus attīstības galvenos virzienus un būtību gan plānotājiem, gan sadarbības pusēm

un visai sabiedrībai. Vīzija nodrošina vadlīnijas tam, kādas pamatlīnijas jāaizsargā un kādas lietas jāmaina nākotnē.

Vīzija

Rīga kļūst par modernu aprites ekonomikas inovāciju virzītājspēku, kas atbalsta jaunu tehnoloģiju, infrastruktūras un uz resursu atgriešanu aprītē vērstu procesu izstrādi, kā arī nodrošina resursu ierobežojuma ievērošanu. Tādējādi Rīga ir iedvesmas avots un veicina Latvijas resursu produktivitāti.

2.3. Mērķi un politikas rezultāti

Šajā nodaļā ir norādīti 3 galvenie sasniedzamie mērķi un atbilstoši izvēlēti politikas rezultātu mērāmie rādītāji un mērvienības, kā arī informācija par datu avotiem.

Mērķis Nr. 1. Rīgas iedzīvotājs lieto aprites ekonomiku atbalstošu infrastruktūru un iesaistās aprites ekonomikas īstenošanā.

Rīga veido infrastruktūru un pakalpojumus, kas atbalsta un motivē rīdniekus kļūt atbildīgākiem pret

vidi un iesaista tos pārejā no lineāras ekonomikas uz aprites ekonomiku. Šīs prakses ieviešana tiek veicināta, valstspilsētai aktīvi nodrošinot informācijas pieejamību, aktivitātes un infrastruktūru, kas palīdz un motivē iedzīvotājus mainīt un pielāgot to uzvedības modeļus un paradumus.

3. tabula. Mērķa Nr. 1. politikas rezultāti

Rezultatīvais rādītājs	Mērvien.	Bāzes gads	Rezult.	Mērķvirziens	Mērķa gads	Rezult.	Datu avots
Sabiedrības izpratne un līdzdalība aprites ekonomikas ieviešanā	%	2024	59	Pieaugums	2030	80	Aprites ekonomikas indekss ¹³³
Radīto sadzīves atkritumu daudzums uz 1 cilvēku	kg	2024	501	Samazinā	2030	451	MVD atkritumu apsaimniekošanas ikgadējais datu apkopojums ¹³⁴
Dalīti savākto mājsaimecības atkritumu attiecība pret visiem kopā savāktajiem sadzīves atkritumiem	%	2024	44	Pieaugums	2030	60	MVD atkritumu apsaimniekošanas ikgadējais datu apkopojums ¹³⁵

Mērķis Nr. 2. Pašvaldība apritīgi apsaimnieko savā rīcībā esošos resursus

Rīgas pārzinā esošajā saimniecībā (biroju ikdienas organizācija un aprīkojums, iepirkumi, iekšējie pasākumi u.tml.), infrastruktūrā (nekustamie īpašumi, ceļi, industrializācijai paredzētās teritorijas) un resursu

pārvaldībā plānots ieviest apritīguma principus. Piemēram, izmantojot atbilstošus publiskā iepirkuma vai pašvaldības noteikto principu un vadlīniju kritērijus, lai panāktu lietu un materiālu atkārtotu izmantošanu, labošanu, atjaunošanu un efektīvu izlietojumu vai lietošanas pārplānošanu.

4. tabula. Mērķa Nr. 2. politikas rezultāti

Rezultatīvais rādītājs	Mērvien.	Bāzes gads	Rezult.	Mērķvirziens	Mērķa gads	Rezult.	Datu avots
SEG emisiju ietaupījums, īstenojot RAERP pasākumus	t CO ₂ e	2025	0	Samazinājums	2030	25,801	REA pārskats par RAERP ieviešanu ¹³⁶
Aprites ekonomikas projektu ES finansējuma apjoms	euro	2025	1,635,000	Pieaugums	2030	3,000,000	REA projektu apkopojuma pārskats ¹³⁷
Resursu pārvaldības novērtējums	kg	2024	55.5	Pieaugums	2030	80	Aprites ekonomikas indekss ¹³⁸

¹³³ Aprites ekonomikas indekss (2024). Pieejams: [CleanR](#)
¹³⁴ MVD atkritumu apsaimniekošanas ikgadējais datu apkopojums (2024). Pieejams: [Mājokļu un vides departaments](#)
¹³⁵ *Ibid.*
¹³⁶ REA pārskats par RAERP ieviešanu (2025). Pieejams: [Rīgas Enerģētikas Aģentūra](#)
¹³⁷ *Ibid.*
¹³⁸ Aprites ekonomikas indekss (2024). Pieejams: [CleanR](#)

Mērķis Nr. 3. Rīga ir piemērota izaugsmes un attīstības vieta uzņēmējiem, kuri piemēro aprites ekonomikas principus

Rīga kļūst par Latvijas aprites ekonomikas centru un uzņēmējdarbības atbalstu, piesaistot investīcijas un

uzņēmumus, kas vērsti uz aprites ekonomikas prakses īstenošanu biznesa modelī un apritīgumu veicinošu projektu realizāciju, kā arī aprites ekonomikas principu ieviešanu pašvaldības kapitālsabiedrībās.

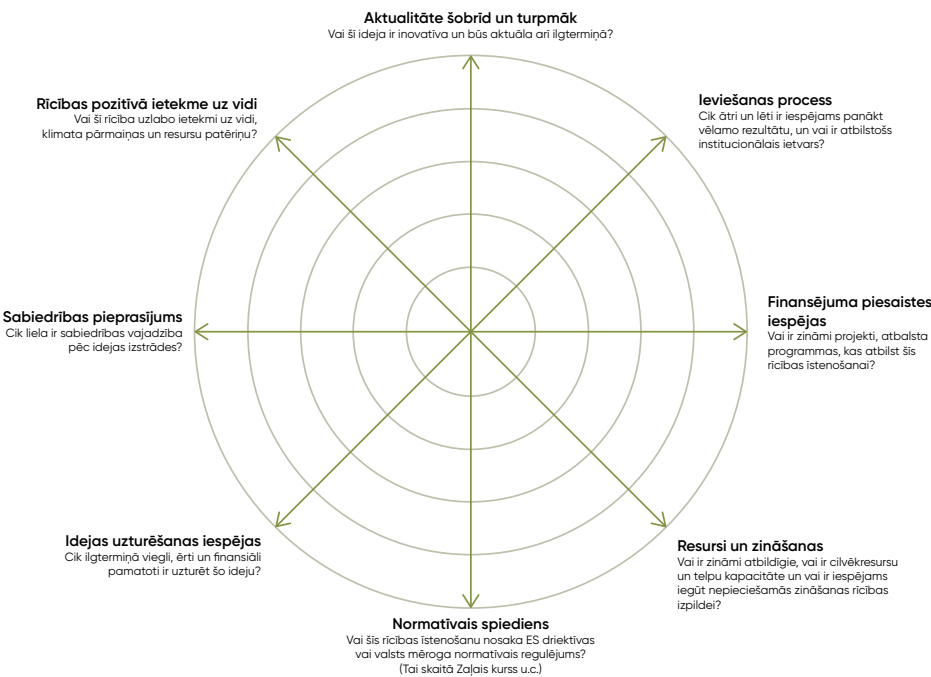
5. tabula. Mērķa Nr. 3. politikas rezultāti

Rezultatīvais rādītājs	Mērvien.	Bāzes gads	Rezult.	Mērķvirziens	Mērķa gads	Rezult.	Datu avots
Pieaugusi resursu produktivitāte	euro/kg	2020	0.90	Pieaugums	2030	1.55	Eurostat datu apkopojums par Latviju ¹³⁹
Pieaudzis materiālu apritīgums	%	2023	5	Pieaugums	2030	11.0	Eurostat datu apkopojums par Latviju ¹⁴⁰
Uzņēmēj-darbības transformācijas novērtējums	%	2024	43.2	Pieaugums	2030	70	Aprites ekonomikas indekss ¹⁴¹

2.4. Rīcības virzieni

Plānā ir noteikti 8 galvenie rīcības virzieni un ietverti 36 plāna īstenošanas pasākumi no 2026. līdz 2030. gadam, ar kuru palīdzību paredzēts ieviest aprites ekonomikas praksi Rīgā. Katram pasākumam noteikts darbības rezultāts, rezultatīvais rādītājs, par pasākuma īstenošanu atbildīgās un līdzatbildīgās institūcijas un īstenošanas termiņš.

- RV1. Pašvaldības saimniecība un publiskā ārtelpa
- RV2. Aprites ekonomikas punkti
- RV3. Atkritumu apsaimniekošana
- RV4. Kultūra un uzņēmējdarbība
- RV5. Būvniecība
- RV6. Enerģētika
- RV7. Ūdens patēriņš
- RV8. Mobilitāte un transports

26. attēls. Kritēriji ietekmes un īstenošanas potenciāla novērtējumam

¹³⁹ Circular economy database (2024). Pieejams: [Eurostat](#)
¹⁴⁰ Ibid.
¹⁴¹ Aprites ekonomikas indekss (2024). Pieejams: [CleanR](#)

2.5. Prioritārie pasākumi un SEG emisiju novērtējums

Būtisks īstenošanas elements ir skaidru prioritāšu noteikšana, kas nodrošina RAERP pasākumu efektīvu un secīgu ieviešanu. Šajā gadījumā tiek izmantota novērtējuma pieeja 2 posmos.

Pirmajā posmā katrs pasākums tika novērtēts atbilstoši 8 (astoņiem) kritērijiem, nosakot pasākumus ar augstāko ietekmes un īstenošanas potenciālu. Pēc sākotnējā novērtējuma rezultātu apkopošanas pasākumi tika precizēti un laboti.

Otrajā posmā, balstoties uz detalizētajiem vērtējumiem, pasākumi tika salīdzināti savstarpēji un sagrupēti prioritārā secībā, nosakot to ieviešanas kārtību.

Please rank these actions in terms of their importance, from the most to the least important

27. attēls. Ilustratīvs piemērs attēlo prioritizēšanas procesu

Kopsavilkumā katram pasākumam norādīta tā prioritāte un pirmā posma novērtējuma rezultāts, izmantojot šādu marķējumu:

● ● ● – Augsta

● ● – Vidēja

● – Zema

SEG emisiju novērtējums

Aprēķina mērķis ir izvērtēt RAERP periodā paredzēto pasākumu SEG emisiju samazinājuma potenciālu.

SEG emisiju noteikšanai tika izmantota Pilsētu mēru pakta izstrādātā metodika, kas iekļauta vadlinijās "Kā izstrādāt ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plānu". SEG emisijas iedalītas divās kategorijās:

- ar enerģiju saistītas emisijas, kas izriet no enerģijas patēriņa apjoma (piemēram, elektroenerģija, siltumapgāde)
- ar enerģiju nesaistītas emisijas, kas izriet no atkritumu apsaimniekošanas un notekūdeņu apstrādes (attiecināms uz aprites ekonomiku).

Ar atkritumu apsaimniekošanu un zemes izmantošanu saistītā emisiju mērvienība ir tonnas CO₂e. Aprēķina pamatā ir izmantoti starptautiskās datubāzēs iekļauti emisiju faktori vai no komersantiem saņemtie emisiju

faktori. Aprēķinos uzskaitīts tikai emisiju samazinājums, kuru rašanās avoti atrodas Rīgas pilsētā (1. un 2. tvērums). Netiešais emisiju samazinājums, kas saistīts ar materiālu apjoma samazināšanos, nav ņemts vērā.

Dalījums 3 SEG emisiju jomās veikts atbilstoši pilsētu SEG inventarizācijas protokola standartam:

1. pirmā joma ietver pilsētas teritoriālās emisijas, kuru rašanās avoti atrodas pilsētā;
2. otrā joma ietver SEG emisijas no pilsētā patērētās elektroenerģijas ražošanas un piegādes;
3. trešā joma ietver pārējās SEG emisijas, kas radušās ārpus pilsētas robežām, bet ir saistītas ar aktivitātēm, kuras noritējušas pilsētā.

6. tabula. RAERP plāna kategorizācija¹⁴²

	1. joma	2. joma	3. joma
Stacionārie enerģijas avoti	Siltumenerģijas patēriņš CSS	Mājsaimniecības, pašvaldības, rūpniecības, pakalpojumu un citu sektoru elektroenerģijas patēriņš	
Aprites ekonomika un atkritumu apsaimniekošana	Notekūdeņu attīrīšana centralizēti un decentralizēti		Atkritumu apglabāšana poligonā "Getliņi"
Rūpnieciskie procesi un produktu izmantošana	Rūpniecisko procesu un produktu izmantošanas radītās emisijas nav iekļautas, jo iekārtas, kas rada šīs emisijas, ir daļa no ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas, un saskaņā ar Pilsētu mēru pakta pamatnostādņēm tās neietilpst darbības jomā.		

7. tabula. RAERP plāna emisiju faktori

Kategorija	Mērvienība	Emisiju faktors
Transporta emisijas uz pasažierkilometru	kg CO ₂ e/pkm	0.185
Dzeramā ūdens ieguve	kg CO ₂ e/m ³	0.153
Minerālu apglabāšana	kg CO ₂ e/m ³	1.234
Otreizējā pārstrāde	kg CO ₂ e/t	6.41
Siltumenerģijas ražošana	kg CO ₂ e/MWh	148.00
Vidējās patērētās elektroenerģijas emisijas	kg CO ₂ e/MWh	109.00
Kompostēšanas vai anaerobās fermentācijas novērstās emisijas salīdzinājumā ar apglabāšanu	kg CO ₂ e/t	1090.00
Atkritumu apglabāšana	kg CO ₂ e/t	700.00
Ēku celtniecības emisijas	kg CO ₂ e/m ²	0.185

Papildus jāatzīmē, ka informatīvo un izglītojošo pasākumu ietekme uz SEG emisiju samazinājumu netika tieši aprēķināta. Šie pasākumi tiek uzskatīti par papildinošām aktivitātēm, kas sekmē citu pasākumu realizāciju un paradumu maiņu, kas savukārt nodrošina emisiju samazinājumu.

Saskaņā ar Pilsētu mēru pakta pamatnostādņēm kategorijās neietilpst rūpniecisko procesu un produktu izmantošanas radītās emisijas darbības jomās, jo iekārtas, kas rada šīs emisijas, ir daļa no ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas. Tādējādi starp valstīm rastos dubulta emisiju uzskaitē. Tomēr aprites ekonomikā ir svarīgi apzināties arī produktu izmantošanas radīto ietekmi globālā mērogā, tāpēc nākotnē nepieciešams apsvērt iespēju pasākumus novērtēt pēc LCA metodes. LCA ir zinātniska metode, ko izmanto, lai novērtētu ietekmi uz vidi, kas saistīta ar visiem produkta dzīves cikla posmiem, sākot no izejvielu ieguves, vielu apstrādes, ražošanas,

izplatīšanas, lietošanas, remonta un atjaunošanas līdz pat utilizācijai vai otreizējai pārstrādei.

SEG emisiju samazinājuma novērtējumi balstās uz virkni pieņēmumu, kas attiecas gan uz sākotnējiem aktivitāšu datiem (atkritumu apjomiem, enerģijas patēriņu, aktivitāšu apjomiem), gan uz paredzamo pasākumu efektivitāti pēc to ieviešanas. Šie pieņēmumi veido pamatu emisiju samazinājuma aprēķinam, nosakot gan bāzes situāciju, gan sagaidāmo ietekmi.

Lai noteiktu SEG emisiju samazinājumu, tika izmantota šāda pamatformula:

$$SEG \text{ emisiju samazinājums (t CO}_2\text{e/gadā)} = \text{pasākuma ietekmes apjoms (t/gadā)} \times \text{emisiju faktors (t CO}_2\text{e/t)}$$

Secinājumi

Aprites ekonomikas plāna uzdevums ir nodrošināt SEG emisiju samazinājumu par 1%, kas būtu 101 547 t CO₂. Aprēķinu rezultāti rāda, ka paredzēto aprites

¹⁴² Dalījums 3 SEG emisiju jomās atbilst pilsētu SEG inventarizācijas protokola standartam. Pieejams: [Greenhouse Gas Protocol](#)

ekonomikas pasākumu kopējais SEG emisiju samazinājums līdz 2030. gadam ir paredzams 42 035 t CO₂e apmērā, kur lielākais samazinājums (33%) ir saistīts ar uzlabojumiem pašvaldības saimniecībā un

publiskajā ārtelpā. Tas nozīmē, ka mērķa sasniegšanai būs nepieciešami papildu pasākumi.

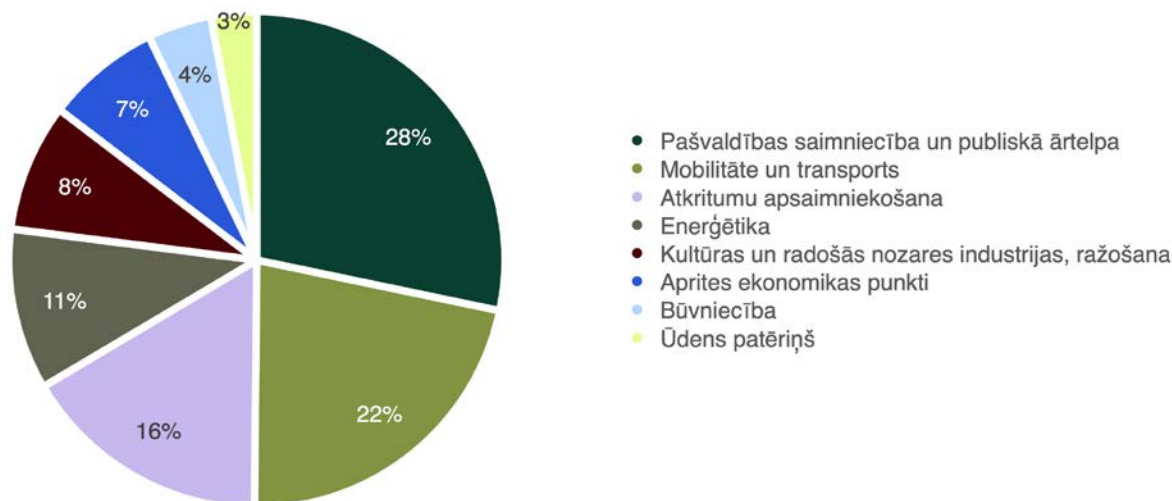

Figure 27. Action GHG emissions impact assessment, broken down by action area, according to the Covenant of Mayors guidelines

Lielāko emisiju ietaupījumu nodrošina aprītes ekonomikas principu iekļaušana publiskajos iepirkumos, kā arī tādi pasākumi kā šķīrto atkritumu laukumu un velo apkopes punktu izveide, aprītas enerģētikas attīstība un biznesa simbiožu veidošana pilsētā. Tomēr jānorāda, ka plānā nav iekļauti visi pasākumi ar augstu emisiju samazināšanas potenciālu, piemēram, atkritumu šķīrošanas infrastruktūras pieejamības uzlabojumi. Vienlaikus dati par atkritumu veidiem, sadalījumu un mērījumiem – īpaši attiecībā uz būvniecības atkritumiem, ēdināšanas atlikumiem un lokālām iniciatīvām – ir nepilnīgi un neviendabīgi, kas apgrūtina precīzu ietekmes novērtējumu. Papildus lieliem sistēmiskiem pasākumiem svarīga loma var būt arī lokāliem, mazākas ietilpības risinājumiem, piemēram, kolektīvai kompostēšanai vai elektroierīču remontam, taču to efektivitāte ir būtiski atkarīga no to ieviešanas mēroga un iedzīvotāju iesaistes.

Rekomendācijas

- Pārskatīt un pilnveidot emisiju uzskaiti pašvaldības līmenī, īpaši attiecībā uz atkritumu plūsmām (BIO, būvniecības, tekstila u.c.) un emisiju avotiem, lai turpmāk varētu nodrošināt precīzāku pasākumu ietekmes novērtējumu.
- Mērķtiecīgi attīstīt pilotprojektus ar augstu emisiju samazinājuma potenciālu, piemēram, mazizmēra kompostēšanu, elektronikas remontu, slēgto konteineru laukumus un "maksā, kad izmet" principa testēšanu.
- Attīstīt monitoringa un uzskaites sistēmas pasākumiem, kuriem šobrīd trūkst kvantitatīvu

datu, lai novērtētu to efektivitāti (piemēram, izglītības iestāžu ēdināšanas atlikumi, būvniecības atkritumi no māsasaimniecībām, tekstila atkārtota izmantošana).

- Uzsvērt uz mērogojamību vērstu pieeju – atsevišķi lokāli pasākumi nelielā mērogā nesniedz būtisku ietekmi, taču centralizēti koordinēta ieviešana var nodrošināt būtisku ieguldījumu Klimata plāna un aprītes ekonomikas mērķu sasniegšanā.

2.6. Plānoto pasākumu kopsavilkums

9. tabula. Plānoto pasākumu kopsavilkums

Nr.	Pasākums	Atbildīgais	Iesaistītās puses	Ieviešanas periods	Aprites ekonomikas ietekme	Tehniskā realizējamība	Ekonomiskā dzīvotspēja
RV1. Pašvaldības saimniecība un publiskā ārtelpa							
PPĀ1	Aprites ekonomikas principu iekļaušana publiskajos iepirkumos	REA	IDB	2026–2028	● ● ●	● ●	● ● ●
PPĀ2	Ilgtermiņīgu pasākumu vadlīniju lietošana pašvaldības iekšējās darba pasākumos un sanāksmēs	REA	MVD, IDB	2026	● ● ●	● ● ●	● ● ●
PPĀ3	Dalītu atkritumu urnu uzstādīšana pašvaldības iestāžu darba telpās	MVD	IDB, REA	2026–2030	● ● ●	● ● ●	● ● ●
PPĀ4	Pašvaldības lietu maiņas punkta koncepcijas izveide un īstenošana	RN	ĪD, REA	2026–2030	●	●	● ●
PPĀ5	Aprites ekonomikas mācību programmas un pašvērtējuma rīka izveide pašvaldības darbiniekiem	REA	Visas RVP iestādes	2026–2027	● ● ●	●	● ●
PPĀ6	Aprites ekonomikas sasniedzamo rādītāju noteikšana un uzraudzība	REA	MVD, PAD	2026–2030	●	●	●
PPĀ7	Vietējo un ārvalstu finanšu instrumentu apzināšana un projektu pieteikumu sagatavošana	REA	Atbilstošās RVP iestādes	Regulāri	● ● ●	● ● ●	● ● ●
PPĀ8	Pāreja no fasētā ūdens izmantošanas uz filtra sistēmām pašvaldības ēkās	REA	IDB	2027	● ● ●	● ● ●	● ● ●
PPĀ9	Iestāžu koplietošanas darba telpu platformas koncepcijas izveide un īstenošana	RN	ĪD, RDA, REA	2026–2030	●	● ● ●	● ● ●
RV2. Aprites ekonomikas punkti							
AEP1	“Sadarbības” funkciju nodrošināšana un tālāka attīstīšana, iedzīvotāju informēšana	REA	MVD	Regulāri	● ● ●	● ●	●
AEP2	Aprites ekonomikas punktu izveide un attīstīšana apkaimēs	REA	MVD, PAD, RAIC	2026–2030	● ● ●	● ●	●

Ietekmes novērtējuma kopsavilkums

● ● ● — Augsta

● ● — Vidēja

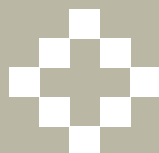
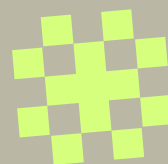
● — Zema

Nr.	Pasākums	Atbildīgais	Iesaistītās puses	Ieviešanas periods	Aprites ekonomikas ietekme	Tehniskā realizējamība	Ekonomiskā dzīvotspēja
RV3. Atkritumu apsaimniekošana							
AA1	Sabiedrības informēšanas kampaņas par šķirošanas kvalitātes uzlabošanu	MVD, KP	AARC, REA	Regulāri	● ●	● ● ●	
AA2	Atkritumu šķirošanas urnu pieejamības attīstīšana publiskajā ārtelpā	MVD, PAD,	ĀMD, RM	2026–2030	● ● ●	● ●	
AA3	8 šķiroto atkritumu savākšanas laukumu un atkārtoti izmantojamu lietu apmaiņas vietu izveide	MVD		Līdz 2030. gadam	● ● ●	● ●	● ●
AA4	Ilgspējīgas ēdināšanas prakses istenošana un izmestā ēdiena daudzuma samazināšana izglītības iestādēs	REA, IKSD	MVD, IDB	2027–2028	● ● ●	● ●	● ● ●
AA5	Atkritumu dalītās savākšanas sistēmas attīstīšana	MVD	AARC	Līdz 2030. gadam	● ● ●	● ● ●	● ● ●
AA6	Bioloģiski noārdāmu dārzu un parku atkritumu kompostēšanas veicināšana	MVD	RM, ĀMD, AARC	2026–2030	● ● ●	● ●	● ● ●
AA7	Mazizmēra kolektīvās kompostēšanas iespēju izpēte un attīstīšanas	REA	PAD, MVD	2026–2030	● ● ●	●	● ● ●
RV4. Kultūra un uzņēmējdarbība							
KRR1	Ilgspējīgu publisko pasākumu vadlīniju izstrāde un ieviešana	REA	MVD, IKSD	2026–2027	● ● ●	● ● ●	● ● ●
KRR2	Trauku depozīta sistēmas attīstība publiskajos pasākumos	IDB, MVD, RAIC, IKSD,	REA	2026–2030	● ●	● ●	● ● ●
KRR3	Paplašinātas iespējas šķirot atkritumus publiskajos pasākumos	MVD	REA, IKSD, RAIC	2027–2030	● ●	● ●	● ● ●
KRR4	Sadarbība ar mācību iestādēm un aprites ekonomikas principu iekļaušanas veicināšana izglītības programmās, profesionālās pilnveides mācībās un mūžizglītībā	REA	IKSD	2027–2030	● ●	● ● ●	● ● ●
KRR5	Apritīgu biznesa modeļu, tehnoloģiju un pārstrādes inovāciju attīstīšana	REA		2026–2030	● ●	●	●
KRR6	Aprites ekonomikas tūrisma veicināšana	RITA	REA	2027–2030	●	● ● ●	● ● ●

Nr.	Pasākums	Atbildīgais	Iesaistītās puses	Ieviešanas periods	Aprites ekonomikas ietekme	Tehniskā realizējamība	Ekonomiskā dzīvotspēja
RV5. Būvniecība							
B1	Apritīgas būvniecības un pilsētvides attīstība	RN, MVD, ĪD, ĀMD, PAD REA, RPA		2026–2030	● ● ●	●	● ● ●
B2	Tukšo telpu, zemes un ēku izmantošanas veicināšana	RAIC, PAD, ĀMD	ĪD	2026–2027	● ●	● ●	● ●
RV6. Enerģētika							
	Plašāks pasākumu izvērsums enerģētikas jomā ir pieejams Rīgas valstspilsētas Rīcības plānā klimata mērķu sasniegšanai līdz 2030. gadam ¹⁴³						
RV7. Ūdens patēriņš							
Ū1	Notekūdeņu dūņu pārstrādes un utilizācijas veicināšana	RŪ	KEM	No 2025. gada	● ● ●	● ●	● ● ●
Ū2	Lietus ūdeņu savākšanas, uzkrāšanas un izmantošanas veicināšana saimnieciskajām vajadzībām pašvaldības ēkās un teritorijās	ĀMD, PAD	REA, RM, RŪ	2026–2030	● ● ●	● ●	● ● ●
Ū3	Publisko transportlīdzekļu korpusu apakšējo daļu mazgāšana ar lietus ūdeni	RS		No 2025. gada	● ● ●	● ●	● ● ●
Ū4	Dzeramā ūdens brīvkrānu uzstādīšana un pieejamība publiskajās vietās	MVD, RAIC, ĪD, RŪ	IKSD	2026–2030	●	● ● ●	● ●
Ū5	Dzeramā krāna ūdens pieejamības veicināšana kafejnīcās un restorānos	REA	RITA, RAIC	2026–2030	● ● ●	● ● ●	● ● ●
RV8. Mobilitāte un transports							
MT1	Frēzēta asfalta izmantošanas palielināšana ceļu izbūvē	ĀMD		No 2026. gada	● ● ●	● ● ●	● ● ●
MT2	Citu otrreizējo materiālu iekļaušana ceļu izbūves un pārbūves iepirkumos	ĀMD		2026–2030	● ● ●	● ●	● ●
MT3	Publisko velo apkopes punktu attīstības veicināšana	ĀMD	CA, PAD	No 2025. gada	● ● ●	● ●	●
MT4	Ilgspējīgi mobilitātes risinājumi pašvaldības darbiniekiem	REA, ĀMD	IDB	2026–2027	● ● ●	● ●	●
MT5	Pamesto velosipēdu uzskaitē un apritīga apsaimniekošana	ĀMD, RPP	RAIC, REA, VARAM	No 2026. gada	● ●	● ● ●	●

¹⁴³ Rīcības plānā klimata mērķu sasniegšanai līdz 2030. Gadam (2022). Pieejams: [Rīgas Enerģētikas Aģentūra](#).

3. PASĀKUMU IZVĒRSUMS

3.1. Pašvaldības saimniecība un publiskā ārtelpa

PPĀ1. Aprites ekonomikas principu iekļaušana publiskajos iepirkumos

Darbības rezultāts

Aprites principu piemērošana būvniecības, ēdināšanas, pasākumu organizēšanas un citos iepirkumos.

Rezultatīvais rādītājs

Izstrādāts pašvaldības mēroga ietvars aprites ekonomikas principu integrēšanai dažādās jomās, tiek veiktas mācības.

Apraksts

Lai nodrošinātu sistemātisku aprites ekonomikas principu iekļaušanu publiskajos iepirkumos, RVP nepieciešams izveidot nozarēm atbilstošu ietvaru, kas palīdzētu departamentiem izprast un piemērot aprites ekonomikas principus dažādu veidu iepirkumos.

RVP jau ir uzsākusi pilotprojektus aprites ekonomikas principu ieviešanai publiskajos iepirkumos. 2022. gadā tika izstrādātas vadlinijas apritīgai būvniecībai,¹⁴⁶ 2023. gadā tika izsludināts ēkas Ziepju ielā 11 pārbūves projektēšanas iepirkums,¹⁴⁸ 2024. gadā – interjera iepirkums,¹⁴⁷ bet 2025. gadā – ārtelpas labiekārtojuma iepirkums.¹⁴⁹ Turpmāk ir nepieciešams izmēģināt aprites ekonomikas principus arī citos iepirkumos un no gūtās pieredzes veidot zināšanu bāzi un paraugus turpmākajiem iepirkumiem.

Terminš

2026.–2028. gads

Atbildīgais

REA – atbildīgais par izstrādi sadarbībā ar IP un citām RVP iestādēm

Iesaistītās puses

IDB – pienākumu deleģēšana visām iesaistītajām pusēm

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, ārējais finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

6413,2 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R1 Pārdomāt

Intervences linija

Iepirkumi

¹⁴⁴ Vadlinijas apritīgai būvniecībai. Pieejams: [Rīgas enerģētikas aģentūra](#)

¹⁴⁵ Ziepju ielā 11, pārbūves un ārtelpas labiekārtojuma projekta izstrāde. Pieejams: [Elektronisko iepirkumu sistēma](#)

¹⁴⁶ Rīgas aprites ekonomikas centra Kopienas telpas iekārtošana. Pieejams: [Elektronisko iepirkumu sistēma](#)

¹⁴⁷ Rīgas Centrālās bibliotēkas Bolderājas filiālbibliotēkas dārza labiekārtošana. Pieejams: [Elektronisko iepirkumu sistēma](#)

PPĀ2. Ilgtspējīgu pasākumu vadlīniju lietošana pašvaldības iekšējos darba pasākumos un sanāksmēs

Darbības rezultāts

Pašvaldībā ieviesta vienota kārtība iekšējo darba pasākumu organizēšanai, nodrošinot resursu efektīvāku izmantošanu un atkritumu un vienreiz lietojamu produktu samazinājumu

Rezultatīvais rādītājs

Publicētas vadlīnijas

Apraksts

REA regulāri organizē darba pasākumus un sanāksmes, balstoties uz aprites ekonomikas un ilgtspējas principiem, piemēram, neizmantojot vienreizlietojamo iepakojumu un fasētu ūdeni un izmantojot atkārtoti lietojamus traukus. Tomēr šobrīd trūkst vienotas pieejas, noteikumu vai vadlīniju, kas ļautu šādu praksi sistemātiski ieviest visās pašvaldības struktūrās.

Pasākuma mērķis ir izstrādāt un ieviest praktiskas vadlīnijas pašvaldības iekšējiem pasākumiem un sanāksmēm, kas ietver ilgtspējīgus risinājumus. Pasākuma ietvaros plānots:

- izstrādāt vienotu vadlīniju dokumentu ilgtspējīgu iekšējo pasākumu organizēšanai;
- sagatavot praktisku specifikācijas paraugu ar ilgtspējības prasībām (ēdināšana, materiāli, loģistika);
- iekļaut vadlīniju piemērošanu kā labās prakses standartu pašvaldības iekšējā pārvaldībā.

Terminš

2026. gads

Atbildīgais

REA – atbildīgais par vadlīniju izstrādi

Iesaistītās puses

MVD – sadarbība vadlīniju izstrādē

IDB – pienākumu deleģēšana visām iesaistītajām pusēm

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, ārējais finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

1,1 kg/t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

RO Atteikties

Intervences līnija

Informēšana

PPĀ3. Dalītu atkritumu urnu uzstādīšana pašvaldības iestāžu darba telpās

	Darbības rezultāts Samazināts vienreizlietojamā iepakojuma apjoms
	Rezultatīvais rādītājs Uztādītas dalītās atkritumu urnas

Apraksts

Lai nodrošinātu atkritumu šķirošanu arī pašvaldības iestāžu darba telpās, nepieciešams ieviest obligātu prasību par dalītu atkritumu urnu uzstādīšanu, īpaši koplietošanas zonās, sanāksmju telpās un ēdināšanas vietās. Pasākuma ietvaros plānots:

- veikt pašreizējās situācijas novērtējumu iestādēs un sagatavot ieviešanas plānu;
- noteikt minimālās prasības urnu tipiem, izvietojumu un vienotu marķējumu;
- izvērtēt iespēju šķirot arī bioloģiski noārdāmos atkritumus;
- nodrošināt skaidrojošus materiālus un darbinieku informēšanu par šķirošanas kārtību.

Terminš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

MVD – atbildīgais par pasākuma ieviešanu

Iesaistītās puses

REA– Sadarbība pasākuma ieviešanā

IDB – pienākumu deleģēšana visām iesaistītajām pusēm

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

614,6 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R6 Nodot atkārtotai ražošanai

Intervences līnija

Infrastruktūra

PPĀ4. Pašvaldības lietu maiņas punkta koncepcijas izveide un īstenošana

Darbības rezultāts

Optimāli izmantoti pašvaldības resursi

Rezultatīvais rādītājs

Ieviesta telpu koplietošanas platforma

Apraksts

Rīgas pašvaldībā dažādās iestādēs un struktūrvienībās ir pieejamas darba, sapulču, pasākumu un radošās telpas, kuras netiek izmantotas pilnā apjomā vai kuru funkcionalitāte pārklājas. Lai uzlabotu pašvaldības iekšējo resursu izmantošanas efektivitāti, plānots izstrādāt un ieviest iekšējo koplietošanas telpu digitālo platformu, kas ļautu rezervēt, pārvaldīt un uzraudzīt telpu lietojumu RVP iekšējām darba sapulcēm un sanāksmēm. Šī pasākuma ietvaros plānots:

- apzināt pašvaldības telpu resursus (sapulču zāles, darba telpas, darbnīcas u.c.) ar koplietošanas potenciālu;
- izstrādāt digitālu platformu telpu rezervācijai;
- definēt pārvaldības un uzturēšanas atbildību, rezervācijas prioritātes un izmantošanas nosacījumus;
- ieviest platformu ierobežotā vienību lokā un izvērtēt lietderību un mērogojamību.

Terminš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

RN – atbildīgais par pasākuma īstenošanu

Iesaistītās puses

ĪD, REA – iesaiste pasākuma ieviešanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, ārējais finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 9 – Inovācijas un infrastruktūra

SEG emisiju samazinājuma prognoze

224 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R3 Izmantot atkārtoti

Intervences līnija

Infrastruktūra

PPĀ5. Aprites ekonomikas mācību programmas un pašvērtējuma rīka izveide pašvaldības darbiniekiem

Darbības rezultāts

Pašvaldības darbiniekiem ir pieejamas un pielāgotas zināšanas par aprites ekonomiku, veicinot vienotu izpratni un rīcības spēju visos pārvaldības līmeņos.

Rezultatīvais rādītājs

Izstrādāta pašnovērtējuma un mācību programma

Apraksts

Lai nodrošinātu aprites ekonomikas principu praktisku ieviešanu pašvaldības darbā, šajā jomā nepieciešams stiprināt pašvaldības darbinieku izpratni un kompetences šajā jomā. Tāpēc plānots izstrādāt un ieviest mērķtiecīgu mācību programmu, kas pielāgota dažādu struktūrvienību funkcijām – no stratēģiskās plānošanas un iepirkumiem līdz infrastruktūras apsaimniekošanai un sabiedrības informēšanai. Pasākuma ietvaros plānots:

- izstrādāt mācību saturu par aprites ekonomikas pamatprincipiem un to lietošanu pašvaldības kontekstā;
- veidot mācību moduļus atbilstoši mērķgrupām (piemēram, iepirkumu speciālisti, projektu vadītāji, digitālās tehnoloģijas u.c.);
- integrēt mācības jaunajiem darbiniekiem ievadmācību programmās;
- rīkot informatīvas kampaņas;
- izstrādāt pašvērtējuma rīku pašvaldības struktūrvienībām pārejai uz aprites ekonomiku.

Termiņš

2026.–2027. gads

Atbildīgais

REA – atbildīgais par pasākuma īstenošanu

Iesaistītās puses

Visas RVP iestādes

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, ārējais finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

SEG emisiju samazinājuma prognoze

Informatīvs pasākums

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

Informatīvs pasākums

Intervences līnija

Zināšanu stiprināšana un cilvēkresursi

PPĀ6. Aprites ekonomikas sasniedzamo rādītāju noteikšana un uzraudzība

Darbības rezultāts

Nodrošināta uz datiem balstīta pārvaldība un iedzīvotāju informētība par aprites ekonomiku

Rezultatīvais rādītājs

Izveidota un uzturēta datu bāze

Apraksts

Izpētes gaitā tika secināts, ka vairākiem būtiskiem resursiem un aprites ekonomikas indikatoriem Rīgas pilsētā nav noteiktas sasniedzamo rādītāju bāzes vērtības. Lai nodrošinātu uz datiem balstītu pasākuma plānošanu un uzraudzību, nepieciešams veikt vispārīgu materiālu plūsmu analīzi. Šī pieeja sniedz iespēju noteikt būtiskākās izejvielu grupas un resursu zudumus. Pasākuma ietvaros plānots:

- veikt vispārīgu materiālu plūsmu analīzi Rīgas pilsētas līmenī;
- izveidot datu pārvaldības platformas koncepciju, kas apkopo un vizualizē indikatorus;
- pakāpeniski paplašināt platformas funkcionalitāti, iekļaujot arī ārējos datus un sabiedrības līdzdalības iespējas.

Termiņš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

REA – atbildīgais par pasākuma ieviešanu

Iesaistītās puses

MVD, PAD – iesaiste pasākuma ieviešanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, ārējais finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

Informatīvs pasākums

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

Informatīvs pasākums

Intervences līnija

Indikatori un uzraudzība

PPĀ7. Vietējo un ārvalstu finanšu instrumentu apzināšana un projektu pieteikumu sagatavošana

Darbības rezultāts

Palielinās pašvaldības un partneru kapacitāte piesaistīt ārējo finansējumu aprites ekonomikas iniciatīvu īstenošanai.

Rezultatīvais rādītājs

Sagatavoti projektu ideju pieteikumi RAERP ieviešanai

Apraksts

Lai sekmētu aprites ekonomikas projektu īstenošanu un investīciju piesaisti, nepieciešams sistemātiski apzināt pieejamos finansējuma avotus – gan vietējos, gan ārvalstu (ES fondi, LIFE, Interreg, Horizon Europe u.c.). Vienlaikus ir būtiski nodrošināt praktisku atbalstu pašvaldības struktūrām, partneriem un sadarbības tīkliem projektu pieteikumu sagatavošanā.

Termiņš

Regulāri

Atbildīgais

REA – atbildīgais par pasākuma īstenošanu

Iesaistītās puses

Atbilstošās RVP iestādes

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 17 – Partnerība mērķu sasniegšanai

SEG emisiju samazinājuma prognoze

Informatīvs pasākums

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

Informatīvs pasākums

Intervences līnija

Zināšanu stiprināšana un cilvēkresursi

PPĀ8. Pāreja no fasētā ūdens izmantošanas uz filtra sistēmām pašvaldības ēkās

Darbības rezultāts

Samazināts vienreizlietojamā iepakojuma apjoms un ūdens piegāde

Rezultatīvais rādītājs

Uzstādītas filtra sistēmas

Apraksts

Lielākajā daļā pašvaldības ēku joprojām tiek izmantots pudelēs fasēts ūdens, kas rada nevajadzīgus plastmasas atkritumus, loģistikas izmaksas un oglekļa pēdu. Savukārt krāna ūdens Rīgā ir tīrs un drošs lietošanai uzturā. Lai samazinātu vides ietekmi un rādītu ilgtspējīgas prakses piemēru, plānots pakāpeniski atteikties no vienreizlietojamā ūdens iepakojuma, aizstājot to ar pastāvīgām ūdens filtru un uzpildes sistēmām pašvaldības ēkās, ar laiku pilnībā atsakoties no pudelēs fasētā ūdens izmantošanas. Pasākuma ietvaros plānots:

- noteikt piemērotākos risinājumus;
- uzstādīt un uzturēt filtru sistēmas.

Terminš

2027. gads

Atbildīgais

REA – atbildīgais par pārejas vadliniju izstrādi un risinājumu piedāvājumu apkopojumu

Iesaistītās puses

IDB – pienākumu deleģēšana visām iesaistītajām pusēm

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

28,8 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R0 Atteikties

Intervences līnija

Infrastruktūra

PPĀ9. Iestāžu koplietošanas darba telpu platformas koncepcijas izveide un īstenošana

Darbības rezultāts

Optimāli izmantoti pašvaldības resursi

Rezultatīvais rādītājs

Ieviesta telpu koplietošanas platforma

Apraksts

Rīgas pašvaldībā dažādās iestādēs un struktūrvienībās ir pieejamas darba, sapulču, pasākumu un radošās telpas, kuras netiek izmantotas pilnā apmērā vai kuru funkcionalitāte pārklājas. Lai uzlabotu pašvaldības iekšējo resursu izmantošanas efektivitāti, plānots izstrādāt un ieviest iekšējo koplietošanas telpu digitālo platformu, kas ļautu rezervēt, pārvaldīt un uzraudzīt telpu lietojumu RVP iekšējām darba sapulcēm un sanāksmēm. Šī pasākuma ietvaros plānots:

- apzināt pašvaldības telpu resursus (sapulču zāles, darba telpas, darbnīcas u.c.) ar koplietošanas potenciālu;
- izstrādāt digitālu platformu telpu rezervācijai;
- definēt pārvaldības un uzturēšanas atbildību, rezervācijas prioritātes un izmantošanas nosacījumus;
- ieviest platformu ierobežotā vienību lokā un izvērtēt lietderību un mērogojamību.

Termiņš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

RN – atbildīgais par pasākuma īstenošanu

Iesaistītās puses

ĪD, REA, RDA – iesaiste pasākuma ieviešanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, ārējais finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 9 – Inovācijas un infrastruktūra

SEG emisiju samazinājuma prognoze

224 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R3 Izmantot atkārtoti

Intervences līnija

Infrastruktūra

3.2. Aprites ekonomikas punkti

AEP1. Aprites ekonomikas punktu izveide un attīstīšana apkaimēs

	Darbības rezultāts Uzlabota piekļuve aprites ekonomikas pakalpojumiem
	Rezultatīvais rādītājs Izveidots aprites ekonomikas punktu darbības modelis

Apraksts

Rīgas iedzīvotājiem ir nepieciešama ērtāka piekļuve aprites ekonomikas pakalpojumiem. Aprites ekonomikas punktu izveide apkaimēs būtiski veicinās iedzīvotāju līdzdalību resursu atkārtotā izmantošanā, šķirošanā un atkritumu apjoma samazināšanā, vienlaikus stiprinot sabiedrības izpratni par aprites ekonomikas principiem. Pasākuma ietvaros plānots:

- definēt aprites ekonomikas punktu galvenās funkcijas, tostarp tekstila, elektronikas, bīstamo atkritumu, mēbeļu un citu preču labošanas un atjaunošanas pakalpojumus, maiņas un atkārtotas izmantošanas zonas, atkritumu šķirošanas iespējas dažādām materiālu plūsmām, informatīvus un izglītojošus elementus iedzīvotāju iesaistei un izpratnes veicināšanai;
- izvērtēt iespējas ieviest mikro un mobilos risinājumus, piemēram, noteiktās dienās nodrošinot aprites ekonomikas pakalpojumus pilsētas centrālajā daļā bez nepieciešamības izmantot privāto transportu;
- izstrādāt attīstības modeļu tipus, piemēram, pastāvīgie punkti, mobilie risinājumi vai kopienu telpas;
- noteikt piemērotākās atrašanās vietas Rīgas apkaimēs, ņemot vērā iedzīvotāju blīvumu, infrastruktūras pieejamību un sociālekonomiskos rādītājus;
- izvērtēt juridiskās, tehniskās un finansiālās ieviešanas iespējas, kā arī izstrādāt ilgtspējīgas sadarbības modeli ar pašvaldības, NVO un uzņēmējdarbības pārstāvjiem;
- izstrādāt un ieviest risinājumus, izveidot aprites ekonomikas punktus, paplašinot pieejamību dažādās teritorijās.

Termiņš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

REA – atbildīgais par pasākuma ieviešanu

Iesaistītās puses

MVD, PAD, RAIC – iesaiste pasākuma plānošanā un ieviešanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros un ES finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

1926,9 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R3 Izmantot atkārtoti

R4 Labot

R5 Atjaunot

Intervences līnija

Infrastruktūra

AEP2. "Sadarbības" funkciju nodrošināšana un tālāka attīstīšana, iedzīvotāju informēšana

Darbības rezultāts

Uzlabota piekļuve aprītes ekonomikas pakalpojumiem un atvieglota aprītes ekonomikas risinājumu īstenošana

Rezultatīvais rādītājs

Tiek nodrošinātas "Sadarbības" funkcijas, regulāra iedzīvotāju iesaiste pasākumos

Apraksts

Rīgā ir atvērta pirmā aprītes ekonomikas telpa – "Sadarbība", kas ir vieta, kur iedzīvotāji var iepazīties ar aprītes ekonomikas principiem, salabot un atjaunot sadzīves priekšmetus, piedalīties praktiskās darbnīcās un apmeklēt izglītojošus pasākumus. Lai pilnveidotu "Sadarbības" darbību, nepieciešams nodrošināt pamatfunkcijas un vienlaikus attīstīt tās potenciālu, stiprinot sadarbību un iesaistot plašāku sabiedrību. Šīs funkcijas ietver:

- iedzīvotāju informēšanu un sabiedrības izglītošanu par aprītes ekonomiku;
- praktisku pasākumu un meistarklašu organizēšanu par remontu, atkārtotu izmantošanu un resursu ilgmūžību;
- remontdarbību nodrošināšanu, tostarp elektronikas un tekstila labošanai;
- partnerību veidošanu un stiprināšanu ar uzņēmumiem, nevalstiskajām organizācijām un izglītības iestādēm;
- normatīvā regulējuma pilnveidošanu, inovāciju un jaunu risinājumu uzsākšanu sadarbībā ar partnerorganizācijām.

Terminš

Regulāri

Atbildīgais

REA – atbildīgais par pasākuma ieviešanu

Iesaistītās puses

MVD – iesaiste pasākuma ieviešanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros un ES finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

10,8 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R3 Izmantot atkārtoti

R4 Labot

R5 Atjaunot

Intervences līnija

Infrastruktūra

Informēšana

3.3. Atkritumu apsaimniekošana

AA1. Sabiedrības informēšanas kampaņas par atkritumu rašanās samazināšanu un šķirošanas kvalitātes uzlabošanu

Darbības rezultāts

Samazināts atkritumu daudzums uz vienu iedzīvotāju
Paaugstināta šķiroto atkritumu proporcija kopējā radīto atkritumu apjomā
Paaugstināta iedzīvotāju izpratne un iesaiste pārejā uz aprītes ekonomiku

Rezultatīvais rādītājs

Īstenotas sabiedrības informēšanas kampaņas

Apraksts

Pasākuma ietvaros tiks īstenots koordinēts un sistematisks informatīvo un izglītojošo aktivitāšu kopums, kura mērķis ir uzlabot iedzīvotāju zināšanas un paradumus atkritumu rašanās samazināšanai un šķirošanas veicināšanai. Plānots izstrādāt tematisko kampaņu plānu, pielāgojot saturu dažādām mērķgrupām (piemēram, skolēniem, senioriem, daudzdzīvokļu māju iedzīvotājiem), un nodrošināt informācijas pieejamību dažādos kanālos. Galvenās aktivitātes ietver:

- atkritumu šķirošanas ceļveža aktualizēšanu un izplatīšanu;
- piktogrammu vienotas un plašākas lietošanas nodrošināšanu;
- koordinētu kampaņu rīkošanu sadarbībā ar AARC, KP, REA un citiem partneriem rīkošanu.

Terminš

Regulāri

Atbildīgais

MVD – atbildīgais par pasākuma ieviešanu

KP – komunikācijas nodrošināšana par deleģētajam tēmām

Iesaistītās puses

AARC, REA – iesaiste pasākuma plānošanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

IAM 17 – Partnerība mērķu sasniegšanai

SEG emisiju samazinājuma prognoze

Informatīvs pasākums

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

Informatīvs pasākums

Intervences līnija

Infrastruktūra

AA2. Atkritumu šķirošanas urnu pieejamības attīstīšana publiskajā ārtelpā

Darbības rezultāts

Paaugstināta šķiroto atkritumu proporcija no kopējo radīto atkritumu apjoma

Rezultatīvais rādītājs

Attīstīta atkritumu šķirošanas urnu pieejamība publiskajā ārtelpā

Apraksts

Lai veicinātu iedzīvotāju iespējas šķirot atkritumus arī ārpus mājstāvēniecībām, RVP nepieciešams plānoti paplašināt un pilnveidot dalītās vākšanas urnu pieejamību publiskajā ārtelpā (t.sk. sporta un bērnu laukumos, parkos, mežos, citās publiskās vietās). Pasākuma ietvaros tiks:

- veikts šķiroto atkritumu urnu izvietojuma lietderības izvērtējums un noteikti urnu izvietojuma kritēriji;
- papildinātas pilsētvides labiekārtojuma vadlīnijas ar vienota šķiroto atkritumu urnu dizaina prasībām;
- izstrādātas apsaimniekošanas prasības;
- iegādātas un apsaimniekotas urnas.

Termiņš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

PAD – atbildīgais par plānojumu pilsētvidē

MVD – nodrošina plānojuma atbilstību ilgtspējas un atkritumu apsaimniekošanas mērķiem

Iesaistītās puses

RM, ĀMD – atbildīgie par ieviešanu un uzturēšanu atbilstoši izvirzītajām prasībām

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, RM budžets

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

855,1 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R6 Nodot atkārtotai izmantošanai

Intervences līnija

Infrastruktūra

AA3. 8 šķiroto atkritumu savākšanas laukumu un atkārtoti izmantojamu lietu apmaiņas vietu izveide

Darbības rezultāts

Uzlabotas atkritumu šķirošanas un nodošanas iespējas

Rezultatīvais rādītājs

Izveidoti 8 šķiroto atkritumu laukumi

Apraksts

Lai veicinātu atkritumu šķirošanu un samazinātu apglabājamo atkritumu apjomu, plānots izveidot 8 jaunus laukumus. Līdz 2026. gada beigām plānots izveidot divus jaunus šķiroto atkritumu savākšanas laukumus – Rīgas Kurzemes rajona administratīvajā teritorijā Beberbeķu ielā 39 (kadastra apzīmējums 01000822138) un Rīgas Vidzemes priekšpilsētas teritorijā Ūdeļu ielā 8 (kadastra apzīmējums 01001230224), savukārt vēl plānoti 6 laukumi. Šajos laukumos pieņems visu MK noteikumos Nr. 788 (13.12.2016.) noteikto atkritumu veidus, tostarp liela izmēra un sadzīvē radušos bīstamos atkritumus; tajos tiks izveidots arī maiņas punkts mēbelēm, būvniecības precēm, elektronikai u.c.

Termiņš

Līdz 2030. gadam

Atbildīgais

MVD – atbildīgais par pasākuma ieviešanu

Finansējuma avots

ES finansējums, RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

2570,1 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R6 Nodot atkārtotai izmantošanai

R7 Pārstrādāt

R9 Atgūt materiālus un enerģiju

Intervences līnija

Infrastruktūra

AA4. Ilgtspējīgas ēdināšanas prakses īstenošana un izmestā ēdiena daudzuma samazināšana izglītības iestādēs

Darbības rezultāts

Samazināts pārtikas atkritumu apjoms

Rezultatīvais rādītājs

Uzlabota ēdināšanas prakse skolās

Apraksts

IKSD projekta "StratKIT+" ietvaros veiktais izvērtējums par ēdienu pārpalikumiem Rīgas pašvaldības skolās sniedz datus par būtiskiem ēdienu izšķērdēšanas cēloņiem un iespējamām uzlabojumiem ēdināšanas praksēs. Balstoties uz šiem rezultātiem, nepieciešams īstenot turpmākus pasākumus, lai samazinātu pārtikas atkritumus un veicinātu ilgtspējīgu sabiedrisko ēdināšanu izglītības iestādēs. Pasākuma ietvaros plānots:

- ieviest porciju elastības principu (mazāk sākotnēji, iespēja papildināt);
- pārskatīt ēdienkartes proporcijas, izmantoto produktu dzīvesciklu un iespējas izmantot vietējo produkciju;
- veikt regulāras skolēnu aptaujas par ēdināšanas vēlmēm;
- nodrošināt pavāru mācības par receptūru un kvalitāti;
- ieviest vienotu ēdienu atlikumu uzskaites metodi;
- veicināt sadarbību ar sociālajiem partneriem (piemēram, zupas virtuvēm, pārtikas ziedošanas tīkliem).

Termiņš

2027.–2028. gads

Atbildīgais

REA – atbildīgais par aprītu risinājumu piedāvājumu

IKSD – atbildīgais par skolu iesaisti pasākumu īstenošanā

Iesaistītās puses

MVD – sadarbība pasākuma plānošanā

IDB – informēšana un pienākumu deleģēšana visām iesaistītajām pusēm

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

414,9 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R2 samazināt

Intervences līnija

Iepirkumi

AA5. Atkritumu dalītās savākšanas sistēmas attīstīšana

Darbības rezultāts

Uzlabotas atkritumu šķirošanas un nodošanas iespējas

Rezultatīvais rādītājs

Palielināts šķiroti savākto sadzīves atkritumu apjoms

Apraksts

Paredzēts izvērtēt pasākuma lietderību, pazeminot sliekšni obligāti šķirojamiem atkritumiem, proti, noteikt, no kāda dzīvokļu skaita būtu nosakāma obligāta atkritumu šķirošana pēc to veidiem (piemēram, bioloģiskie atkritumi, iepakojums, stikls). Nepieciešams izvērtēt arī prasību izvietot šķiroto atkritumu konteinerus pie sabiedriskajām ēkām, kā arī pie ēkām, kas tiek izmantotas komercdarbībai, piemēram, viesnīcām un birojiem. Ņemot vērā izvērtējuma rezultātus, jāveic atbilstoši grozījumi Rīgas domes 2019. gada 29. novembra saistošajos noteikumos Nr. 87.

Termiņš

Līdz 2030. gadam

Atbildīgais

MVD – atbildīgais par pasākuma ieviešanu

Iesaistītās puses

AARC – sadarbība pasākuma ieviešanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

336,6 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R6 Nodot atkārtotai izmantošanai

Intervences līnija

Infrastruktūra

AA6. Bioloģiski noārdāmu dārzu un parku atkritumu kompostēšanas veicināšana

Darbības rezultāts

Paaugstināta šķiroto atkritumu proporcija kopējā radīto atkritumu apjomā

Rezultatīvais rādītājs

Izveidotas vietas bioloģiski noārdāmu dārzu un parku atkritumu kompostēšanai

Apraksts

Pasākuma ietvaros paredzēts veicināt bioloģiski noārdāmu dārzu un parku atkritumu kompostēšanu, lai samazinātu šo atkritumu apjomu sadzīves atkritumu plūsmā un pilsētas mērogā veidotu slēgtu biomasas aprites ciklu pilsētas mērogā. Tiks izvērtētas iespējas paplašināt pašvaldības infrastruktūru zaļo atkritumu savākšanai un kompostēšanai, kā arī veidoti sadarbības modeļi ar AARC un iedzīvotājiem. Īpaša uzmanība tiks pievērsta risinājumiem apkaimju līmenī.

Terminš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

MVD – atbildīgais par pasākuma plānošanu un ieviešanu

Iesaistītās puses

RM, AARC, ĀMD – sadarbība pasākuma īstenošanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

10,7 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R6 Nodot atkārtotai izmantošanai

R7 Pārstrādāt

Intervences līnija

Infrastruktūra

AA7. Mazizmēra kolektīvās kompostēšanas iespēju izpēte un attīstīšana

Darbības rezultāts

Paaugstināta šķiroto atkritumu proporcija kopējā radīto atkritumu apjomā
Uzlabota bioloģiski noārdāmo atkritumu apsaimniekošana

Rezultatīvais rādītājs

Izveidotas jaunas mazizmēra kolektīvās kompostēšanas vietas

Apraksts

Pasākuma ietvaros paredzēts attīstīt mazizmēra kolektīvās kompostēšanas iespējas daudzdzīvokļu māju pagalmos un izglītības iestādēs.

Termiņš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

REA – atbildīgais par pasākuma plānošanu un ieviešanu

Iesaistītās puses

PAD, MVD – sadarbība pasākuma īstenošanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

28,9 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R6 Nodot atkārtotai izmantošanai

R7 Pārstrādāt

R9 Atgūt materiālu un enerģiju

Intervences līnija

Infrastruktūra

3.4. Kultūra un uzņēmējdarbība

KRR1. Ilgtspējīgu publisko pasākumu vadlīniju izstrāde un ieviešana

	Darbības rezultāts Pašvaldības un līdzfinansētie publiskie pasākumi tiek organizēti atbilstoši ilgtspējības un aprites ekonomikas principiem
	Rezultatīvais rādītājs Izstrādātas un ieviestas ilgtspējīgu pasākumu vadlīnijas

Apraksts

Rīgas pašvaldībā ik gadu tiek rīkoti dažādi publiski un pašvaldības organizēti pasākumi – kultūras, sporta, izglītības un sabiedriskās aktivitātes. Lai nodrošinātu, ka šie pasākumi atbilst aprites ekonomikas un ilgtspējīgas attīstības principiem, ir nepieciešams izstrādāt vienotas vadlīnijas, kas nosaka minimālās prasības attiecībā uz resursu izmantošanu, atkritumu šķīrošanu, ēdināšanu, transportu un informēšanu.

Terminš

2026.–2027. gads

Atbildīgais

REA – atbildīgais par pasākuma plānošanu un ieviešanu

Iesaistītās puses

MVD, IKSD – sadarbība pasākuma plānošanā un īstenošanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

Informatīvs pasākums

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R0 Atteikties

Intervences līnija

Zināšanu stiprināšana un cilvēkresursi

Ceļa karte un stratēģija

KRR2. Trauku depozīta sistēmas attīstība publiskajos pasākumos

Darbības rezultāts

Plašāk un efektīvāk ieviesta depozīta sistēma pasākumos, samazinot vienreizlietojamo trauku izmantošanu un veicinot atbildīgu patēriņu.

Paaugstināta šķiroto atkritumu proporcija kopējā radīto atkritumu apjomā

Rezultatīvais rādītājs

Uzlabota trauku depozīta sistēma pasākumos

Apraksts

Rīgā jau ir spēkā prasība par depozīta glāžu nodrošināšanu ielu tirdzniecībā pasākumu laikā, īslaicīga veida ielu tirdzniecībā un ielu tirdzniecībā Ziemassvētku laikā, taču, lai vēl vairāk samazinātu vienreizlietojamo trauku un iepakojuma atkritumus, nepieciešams pakāpeniski uzlabot sistēmu. Šī pasākuma ietvaros nepieciešams

- veikt konsultācijas ar pasākumu rīkotājiem un tirgotājiem par atbalsta mehānismiem un piemērošanu;
- uzlabot pasākumu apmeklētāju informēšanu par sistēmas darbību un tās ieguvumiem.

Termiņš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

IDB – par pasākuma ieviešanas uzraudzību

MVD – atbildīgais par pasākuma uzlabojumu plānošanu, kā arī piemērošanu RVP pludmales tirdzniecības vietās

RAIC – atbildīgie par prasību piemērošanu ikgadējā Ziemassvētku tirdziņā

IKSD – atbildīgais par prasību piemērošanu RVP organizētajos publiskajos pasākumos

Iesaistītās puses

REA – sadarbība uzlabojumu risinājumu izpētē

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, ES fondu finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

8 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R0 Atteikties

Intervences līnija

Zināšanu stiprināšana un cilvēkresursi

Ceļa karte un stratēģija

KRR3. Paplašinātas iespējas šķirot atkritumus publiskajos pasākumos

Darbības rezultāts

Efektīva šķirošanas sistēma pasākumos, īpaši ēdināšanas zonās.
Paaugstināta šķiroto atkritumu proporcija kopējā radīto atkritumu apjomā

Rezultatīvais rādītājs

Izstrādātas un ieviestas prasības un tehniskie risinājumi

Apraksts

Lai gan Rīgā jau ir izvirzītas prasības par atkritumu šķirošanas nodrošināšanu publiskajos pasākumos, to praktiskā ieviešana bieži ir nepietiekama. Īpaši pie ēdinātāju zonām rodas liels daudzums iepakojuma, pārtikas un citu atkritumu, taču šķirošanas punkti bieži ir pārāk tālu, nepietiekami marķēti vai to skaits nav pietiekams. Nepieciešams:

- veikt esošās prakses izvērtējumu;
- izstrādāt papildinātas prasības šķirošanas punktu izvietojumam un uzraudzībai;
- ieviest uzlabotu pieeju atsevišķos pasākumos;
- pakāpeniski noteikt prasību piemērošanu visiem pašvaldības atbalstītajiem pasākumiem;
- nodrošināt informatīvos materiālus un mācības.

Termiņš

2027.–2030. gads

Atbildīgais

MVD – atbildīgais par pasākuma plānošanu un ieviešanu

Iesaistītās puses

REA, IKSD, RAIC – sadarbība pasākuma plānošanā un īstenošanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

126,7 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R6 Nodot atkārtotai izmantošanai

Intervences līnija

Infrastruktūra

Iepirkumi

KRR4. Sadarbība ar mācību iestādēm un aprites ekonomikas principu iekļaušanas veicināšana izglītības programmās, profesionālās pilnveides mācībās un mūžizglītībā

Darbības rezultāts

Skolēni, studenti, pedagogi un pieaugušie apgūst aprites ekonomikas principus

Rezultatīvais rādītājs

Aprites ekonomikas satura integrācija izglītības materiālos

Apraksts

Izglītības sistēmai ir būtiska nozīme ilgtspējīgas un apritīgas sabiedrības veidošanā. Lai Rīgā nodrošinātu zināšanu pārnesi, paaugstinātu profesionālo kapacitāti un sabiedrības informētību par aprites ekonomiku, nepieciešams integrēt šos principus visos izglītības līmeņos – no pirmsskolas līdz augstākajai izglītībai, kā arī profesionālās izglītības un mūžizglītības programmās. Šī pasākuma ietvaros plānots

- izveidot sadarbības platformu ar izglītības iestādēm (pirmsskolas, pamatskolas, vidusskolas, profesionālās un augstākās izglītības iestādes);
- nodrošināt aprites ekonomikas satura integrāciju mācību priekšmetos, projektu nedēļās un starpdisciplinārajos uzdevumos;
- attīstīt pedagogu profesionālās pilnveides programmas.

Termiņš

2027.–2030. gads

Atbildīgais

REA – atbildīgais par pasākuma plānošanu un ieviešanu

Iesaistītās puses

IKSD – sadarbība pasākuma plānošanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 4 – Kvalitatīva izglītība

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

Informatīvs pasākums

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R6 Nodot atkārtotai izmantošanai

Intervences līnija

Zināšanu stiprināšana un cilvēkresursi

Informēšana

KRR5. Aprītu biznesa modeļu, tehnoloģiju un pārstrādes inovāciju attīstīšana

Darbības rezultāts

Palielināta resursu produktivitāte
Palielināts materiālu aprītīgums
Uzlabots uzņēmējdarbības transformācijas novērtējums

Rezultatīvais rādītājs

Veicināta aprītu biznesa modeļu, tehnoloģiju un pārstrādes inovāciju attīstīšana

Apraksts

Pārejai uz aprītes ekonomiku nepieciešams īstenot jaunus sadarbības modeļus, attīstīt jaunas tehnoloģijas un risinājumus, tostarp pārstrādes inovācijas, īpaši grūti pārstrādājamiem materiāliem.

Pasākuma ietvaros ir plānots stiprināt sadarbību ar uzņēmējdarbības sektoru, veidojot regulāru saziņu, veicināt inovāciju un jaunu risinājumu attīstību un īstenošanu. Kopumā plānotas dažādas aktivitātes:

- aprītes ekonomikas sadarbības platformas veidošana, tostarp digitāli;
- sadarbības pasākumu, piemēram, aprītes ekonomikas foruma Rīgā, rīkošana;
- aprītu biznesa modeļu, tostarp industriālās simbiozes, veicināšana;
- grūti pārstrādājamu atkritumu, tostarp putuplasta, autiņbiksesu, spoguļu, riepu u.c., apjoma samazināšana un pārstrādes inovāciju attīstīšana.

Terminš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

REA – atbildīgais par pasākuma plānošanu un ieviešanu

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, ES finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 9 – Rūpniecība, inovācijas un infrastruktūra

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 17 – Partnerība mērķu sasniegšanai

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

2004,1 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R6 Nodot atkārtotai izmantošanai

R7 Pārstrādāt

R9 Atgūt materiālu un enerģiju

Intervences līnija

Zināšanu stiprināšana un cilvēkresursi

Informēšana

KRR6. Aprites ekonomikas tūrisma veicināšana

Darbības rezultāts

Izveidots aprites ekonomikas principiem atbilstošs tūrisma piedāvājums

Rezultatīvais rādītājs

Aprites ekonomika ietverta Rīgas tūrisma komunikācijas materiālos

Apraksts

Rīgai ir potenciāls kļūt par pieprasītu galamērķi ilgtspējīgam un aprites ekonomikas principiem atbilstošam tūrismam. Šī pasākuma ietvaros plānots izstrādāt aprites ekonomikai atbilstošu tūrisma piedāvājumu, integrējot tajā iespējas piedalīties sabiedriskās aktivitātēs, piemēram, vides talkās, labojumu darbnīcās, pilsētas dārzu izveidē vai ielu mēbeļu atjaunošanā, kā arī veicinot vietējās, ilgtspējīgi ražotas produkcijas un pakalpojumu pieejamību. Vienlaikus paredzēts aprites tūrisma tematiku iekļaut Rīgas tūrisma komunikācijas materiālos – bukletos, digitālajās platformās un tūrisma maršrutos, tā stiprinot pilsētas tēlu.

Terminš

2027.–2030. gads

Atbildīgais

RITA – atbildīgais par pasākuma plānošanu un ieviešanu

Iesaistītās puses

REA – sadarbība pasākuma plānošanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

2,2 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R0 Atteikties

Intervences linija

Informēšana

3.5. Būvniecība

B1. Apritīgas būvniecības un pilsētvides attīstība

Darbības rezultāts

Pašvaldības projektos ieviesti apritīgas būvniecības principi visos būvniecības cikla posmos no projektēšanas un jaunu ēku būvniecības līdz ēku pārbūvei, selektīvai demontāžai un publiskās ārtelpas labiekārtošanai.

Rezultatīvais rādītājs

Kopumā realizēti vismaz 4 projekti (jaunbūve, pārbūve, demontāža, labiekārtojums)

Apraksts

Pasākuma mērķis ir nodrošināt, lai jaunu ēku būvniecība, esošo ēku pārbūve, selektīva demontāža un publiskās ārtelpas labiekārtojums Rīgā tiktu īstenots atbilstoši aprites ekonomikas principiem. Pasākuma ietvaros uzmanība tiks vērsta uz dzīves cikla pārvaldību, resursu efektīvu izmantošanu un atkārtotas lietošanas potenciāla veicināšanu būvniecībā, piemēram, ēkas materiālu pases izveide, otrreizējo materiālu izmantošana, apritīga inženierdizaina, dizaina demontāžas un pielāgojamības un ēkas ilgtspējas novērtēšanas sistēmas (piemēram, "Level(s)") piemērošana, augstas energoefektivitātes un atjaunīgo energoresursu nodrošināšana.

Termiņš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

RN, MVD, ĪD, ĀMD, PAD REA, RPA – atbildīgas par principu pielāgošanu savā atbildībā esošajos būvniecības un labiekārtojuma projektos

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, ES finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 9 – Rūpniecība, inovācijas un infrastruktūra

IAM 11 – Ilgtspējīga pilsēta un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Klimata pārmaiņu mazināšana

SEG emisiju samazinājuma prognoze

9,6 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R1 Pārdomāt

Intervences līnija

Infrastruktūra

B2. Tukšo telpu, zemes un ēku izmantošanas veicināšana

Darbības rezultāts

Pašvaldības īpašumos esošās tukšās telpas un zemesgabali tiek lietoti

Rezultatīvais rādītājs

Palielināts telpu, ēku un zemesgabalu skaits, kur uzsākta uzņēmējdarbība vai sabiedriskas aktivitātes ar pašvaldības atbalstu.

Apraksts

RAIC no 2025. līdz 2027. gadam īsteno līdzfinansējuma programmu uzņēmējdarbības veicināšanai ēku pirmajos stāvos Rīgas vēsturiskajā centrā. Programmas ietvaros esošie un topošie uzņēmēji var saņemt līdz 10 000 eiro atbalstu telpu pielāgošanai uzņēmējdarbībai. Nākotnē plānots izskatīt iespējas programmas paplašināšanai arī uz citām apkaimēm, kur novērojams tukšo telpu pieaugums un ir augsts potenciāls pilsētvides aktivizēšanai. Vienlaikus PAD plāno pilnveidot pieeju tukšo īpašumu pagaidu izmantošanai, radot iespējas īstermiņa iniciatīvām, sociāliem un inovatīviem projektiem. IMPETUS projekta ietvaros plānots ieviest pilotprojektu "Pagaidu izmantošanas kompetenču centra izveide Rīgas valstspilsētas pašvaldībā", ar mērķi veicināt pagaidu izmantošanu kā instrumentu ilgtspējīgas un iekļaujošas pilsētvides veidošanai ilgtermiņā. Paredzēts atvieglot ēku, teritoriju, infrastruktūras u.c. objektu pagaidu izmantošanu, darbojoties pēc "vienas pieturas aģentūras" (One-Stop-Shop) principa, t.i., palīdzot projektu ideju izstrādātājiem atrast piemērotu projektu īstenošanas vietu, savukārt, brīvu ēku un teritoriju īpašniekiem – ēku un teritoriju apsaimniekotājus uz laiku, pagaidu izmantošanas modeļa ietvaros. Pilotprojekta ietvaros plānots izveidot pagaidu izmantošanas datubāzi un tiešsaistes platformu, kas nodrošinās aktuālu informāciju par pieejamām ēkām, telpām un zemesgabaliem un to izmantošanu. Šie dati ļaus RVP pieņemt pamatotus lēmumus par teritoriju plānošanu un resursu sadali.

Termiņš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

RAIC – atbildīgais par konsultācijām un līdzfinansējuma nodrošināšanu

PAD – atbildīgais par pagaidu izmantošanas veicināšanu

ĀMD – atbildīgais par degradēto teritoriju uzskaiti

Iesaistītās puses

ĪD – sadarbība pasākuma ieviešanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, ES finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 8 – Pienācīgs darbs un ekonomikas izaugsme

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

SEG emisiju samazinājuma prognoze

1050 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R1 Pārdomāt

Intervences līnija

Infrastruktūra

3.6. Ūdens patēriņš

Ū1. Notekūdeņu dūņu pārstrādes un utilizācijas veicināšana

Darbības rezultāts

Biogāzes ražošanas tvertņu būvniecība

Rezultatīvais rādītājs

Pasākums ieviests

Apraksts

Ar sagaidāmajiem grozījumiem Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvā par komunālo notekūdeņu attīrīšanu ES plānots panākt klimatneitralitāti komunālo notekūdeņu attīrīšanas nozarē. Šie grozījumi direktīvā, kas tiks ieviesti līdz 2028. gadam, paredz veikt notekūdeņu attīrīšanas iekārtu un kanalizācijas sistēmu energoauditus lielajām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, kurās attīra notekūdeņu slodzi, kas atbilst 10 000 cilvēku ekvivalents un vairāk, līdz 2030. gadam 20%, līdz 2035. gadam 40%, līdz 2040. gadam 70%, bet līdz 2045. gadam 100% bruto enerģijas pašpatēriņu segt no AER.

Patlaban Bioloģiskās attīrīšanas stacijā "Daugavgrīva" līdz 26% siltumenerģijas, kas saražota no biogāzes dedzināšanas, ir AER.

Lai samazinātu piesārņojumu un veicinātu resursu atkārtotu izmantošanu, Rīgas ūdens ilgtspējīgas attīstības plānā 2040 ir paredzēts no 2024. gada būvēt biogāzes ražošanas tvertnes.

Termiņš

No 2024. gada

Atbildīgais

RŪ – nodrošina pasākuma ieviešanu

Iesaistītās puses

KEM – noteikumu izstrāde, mērķu izpildes uzraudzība, ES fondu līdzfinansējuma plānošana

Finansējuma avots

RŪ budžets un ES finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 6 – Tīrs ūdens un sanitārija

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

750 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R9 Atgūt materiālus un enerģiju

Intervences linija

Infrastruktūra

Ū2. Lietus ūdeņu savākšanas, uzkrāšanas un izmantošanas veicināšana saimnieciskajām vajadzībām pašvaldības ēkās un teritorijās

Darbības rezultāts

CKS noslodzes un dzeramā ūdens patēriņa samazinājums laistīšanas vajadzībām

Rezultatīvais rādītājs

Veicināta lietus ūdeņu savākšana, uzkrāšana un izmantošana saimnieciskajām vajadzībām pašvaldības ēkās un teritorijās

Apraksts

Pasākums paredz īstenot darbības, kas veicinātu lietus ūdeņu apsaimniekošanu, izmantojot tehniskos un dabiskos risinājumus pašvaldības ēkās un teritorijās. Šobrīd pilsētas apstādījumi pārsvarā tiek laistīti, izmantojot dzeramo ūdeni no SIA "Rīgas ūdens", tādējādi radot ne tikai papildu dzeramā ūdens patēriņu, bet arī resursu izlietojumu tā sagatavošanai. Vienlaikus ir būtiski samazināt arī centralizētās kanalizācijas sistēmas (CKS) noslodzi, ar to saistītās izmaksas un negatīvo ietekmi uz vidi. Pasākuma ietvaros paredzēts izskatīt šādas darbības:

- lietus ūdens savākšanas sistēmu izveide (tvertnes, drenāžas sistēmas) pašvaldības ēkās, apstādījumiem un citās prioritārās vietās;
- lietus ūdens atkārtotas izmantošanas saimnieciskajām vajadzībām popularizēšana, piemēram, apstādījumu laistīšanai;
- dabā balstītu risinājumu (tostarp uzglabāšanas dīķu) izveide, lai atslogotu CKS sistēmu un mazinātu plūdu risku, kas vienlaikus ir arī kā bioloģiskās daudzveidības atbalsta elementi;
- zaļo jumtu un sienu sistēmu integrēšana uz pašvaldības ēkām, lai aizturētu lietus ūdeni.

Termiņš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

ĀMD – atbildīgie par atbilstošo risinājumu izvērtēšanu un ieviešanu

PAD – atbildīgais par lietus ūdens atkārtotas izmantošanas veicināšanu

Iesaistītās puses

REA, RM, RŪ – sadarbība pasākuma plānošanā un ieviešanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, ES finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 6 – Tīrs ūdens un sanitārija

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

8,4 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R2 Samazināt

R3 Izmantot atkārtoti

Intervences līnija

Infrastruktūra

Ū3. Publisko transportlīdzekļu korpusu apakšējo daļu mazgāšana ar lietus ūdeni

Darbības rezultāts

Mazgātavā ieviesta lietus ūdens izmantošana sabiedriskā transporta apakšējo daļu mazgāšanai

Samazināts dzeramā ūdens patēriņš

Rezultatīvais rādītājs

Kopējais lietus ūdens patēriņš mazgātavās (m³/gadā)

Apraksts

RSa autobusu parka teritorijā tiek izbūvētas jaunas sabiedriskā transporta mazgātavas. Teritorijā vēsturiski izbūvētais un saglabātais pazemes lietus ūdens uzkrāšanas baseins tiks integrēts mazgāšanas sistēmā. Pēc mazgātavu nodošanas ekspluatācijā autobusu apakšējās daļas mazgāšanai tiks izmantots lietus ūdens no šī baseina, tādējādi samazinot dzeramā ūdens patēriņu. Vienlaikus tiks nodrošināta patērētā ūdens uzskaitē, atsevišķi reģistrējot lietus ūdens un pilsētas ūdensvada izmantošanas apjomus.

Termiņš

No 2025. gada

Atbildīgais

RSa – atbildīgais par pasākuma ieviešanu

Finansējuma avots

RSa budžets

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 6 – Tīrs ūdens un sanitārija

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

12,1 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R2 Samazināt

R9 Atgūt materiālus un enerģiju

Intervences linija

Infrastruktūra

Ū4. Dzeramā ūdens brīvkrānu uzstādīšana un pieejamība publiskajās vietās

Darbības rezultāts

Uzlabota dzeramā ūdens pieejamība publiskajā telpā, samazināts vienreizlietojamo atkritumu daudzums

Rezultatīvais rādītājs

Jaunu brīvkrānu skaits (gadā)

Apraksts

Rīgā tiek veikta dzeramā ūdens brīvkrānu uzstādīšana un uzturēšana publiskajās vietās, lai iedzīvotājiem un apmeklētājiem nodrošinātu piekļuvi kvalitatīvam dzeramajam ūdenim, samazinātu iepakojuma atkritumus un veicinātu ilgtspējīgu ūdens patēriņu. Līdz šim pilsētā uzstādīti 24 brīvkrāni, tostarp Vērmānes dārzā, Ziedoņdārzā, Esplanādē, Mežaparkā, Dzegužkalna parkā, Krišjāņa Barona ielas bērnu laukumā¹⁵⁰ un citviet. Turpmāk plānots izvērtēt nepieciešamību uzstādīt papildu brīvkrānus, īpaši publiskajās iestādēs – muzejos, skolās, slimnīcās un citās vietās ar augstu apmeklētāju plūsmu.

Terminš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

MVD, RAIC – atbildīgais par pasākuma plānošanu un ieviešanu

ĪD, RŪ – nodrošina uzstādīšanu un ekspluatāciju

Iesaistītās puses

IKSD – sadarbība brīvkrānu uzstādīšanas vietu plānošanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 6 – Tīrs ūdens un sanitārija

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 3 – Laba veselība un labklājība

SEG emisiju samazinājuma prognoze

t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R0 Atteikties

R2 Samazināt

Intervences līnija

Infrastruktūra

¹⁴⁸ Dzeramā ūdens uzpildes vietas. Pieejams: [Rīgas Dome](#)

Ū5. Dzeramā krāna ūdens pieejamības veicināšana kafejnīcās un restorānos

Darbības rezultāts

Palielināts sabiedrības informētības un uzticības līmenis par dzeramā krāna ūdens kvalitāti, samazināts vienreizlietojamo atkritumu daudzums

Rezultatīvais rādītājs

Izsniegto vai lietoto atpazīstamības zīmju skaits (gadā)

Apraksts

Saeimā pirmajā lasījumā ir skatīts likumprojekts¹⁴⁹, kas paredz noteikt pienākumu ēdināšanas uzņēmumiem pēc patērētāja pieprasījuma nodrošināt bezmaksas dzeramo ūdeni no ūdensapgādes sistēmas, ja tāda ir pieejama konkrētajā vietā. Arī ēdienkartē būs jānorāda informācija par dzeramā ūdens pieejamību. Lai gan balsojumā sākotnēji netika sasniegts kvorums, otrajā balsojumā likumprojektu atbalstīja 47 deputāti, divi bija pret un viens atturējās. Priekšlikums vēl jāskata divos lasījumos, un izšķirošais lēmums līdz 2025. gada 1. decembrim nav pieņemts.

Lai arī normatīvās izmaiņas vēl ir procesā, šo iniciatīvu ir būtiski atbalstīt arī pašvaldības un sabiedrības līmenī. Nepieciešams veicināt ēdināšanas uzņēmumu iesaisti, skaidrojot sabiedrībai informāciju par krāna ūdens kvalitāti un drošumu, kā arī nodrošinot vienotu atpazīstamības zīmi tiem uzņēmumiem, kas brīvprātīgi piedāvā dzeramo ūdeni. Tas ļautu iedzīvotājiem un apmeklētājiem vieglāk identificēt videi draudzīgas ēdināšanas vietas un izvēlēties ilgtspējīgākas alternatīvas.

Termiņš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

REA – atbildīgais par pasākuma plānošanu un ieviešanu

Iesaistītās puses

RITA, RAIC – sadarbība pasākuma plānošanā un īstenošanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, ES finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 6 – Tīrs ūdens un sanitārija

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

IAM 3 – Laba veselība un labklājība

SEG emisiju samazinājuma prognoze

0,8 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R0 Atteikties

R2 Samazināt

Intervences līnija

Informēšana

¹⁴⁹ Likumprojekts par bezmaksas dzeramo ūdeni. Pieejams: [Saeima](#)

3.7. Mobilitāte un transports

MT1. Frēzēta asfalta izmantošanas palielināšana ceļu izbūvē

Darbības rezultāts

Pašvaldības ceļu būvniecībā un uzturēšanā sistemātiski izmantots frēzētais asfalts, samazinot pirmreizējo izejmateriālu patēriņu un būvniecības atkritumu apjomu.

Rezultatīvais rādītājs

Palielināts ceļa posmu skaits, kuros būvniecības iepirkuma dokumentācijā iekļautas prasības par frēzēta asfalta izmantošanu (gadā).

Apraksts

Pasākuma mērķis ir palielināt frēzēta asfalta izmantošanu ceļu atjaunošanas, pārbūves un izbūves projektos, iekļaujot atbilstošas prasības iepirkuma kritērijos. Šāda pieeja sekmē otrreizējo materiālu izmantošanu, samazina nepieciešamību pēc jauniem resursiem un mazina ceļu būvniecības ietekmi uz vidi. Frēzēta asfalta iekļaušana projektos arī palīdz optimizēt būvniecības izmaksas, vienlaikus nodrošinot kvalitatīvus un ilgtspējīgus ceļu risinājumus, kas atbilst mūsdienu ilgtspējīgas attīstības prasībām. Šis pasākums ietver iepirkumu prasību izveidi, lai frēzētais asfalts prioritāri tiktu izmantots ceļu segumu pārbūvē, kā arī uzraudzības procesu izveidi prasību ievērošanai un izmantotā frēzētā asfalta apjoma uzskaiti.

Termiņš

No 2026. gada

Atbildīgais

ĀMD – atbildīgais par pasākuma plānošanu un ieviešanu

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros un ES finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 9 – Rūpniecība, inovācijas un infrastruktūra

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

SEG emisiju samazinājuma prognoze

161 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R2 Samazināt

R3 Izmantot atkārtoti

Intervences līnija

Infrastruktūra

MT2. Citu otrreizējo materiālu iekļaušana ceļu izbūves un pārbūves iepirkumos

Darbības rezultāts

Veicināta otrreizējo un alternatīvo materiālu izmantošana ceļu būvniecībā

Rezultatīvais rādītājs

Pasākums ieviests

Apraksts

Iepirkumu procesā ceļu būvniecībā ir būtiski pāriet no zemākās cenas principa kā vienīgā atlases kritērija uz kvalitatīviem, ilgtspējīgiem un aprītes ekonomiku veicinošiem risinājumiem. Pasākuma ietvaros plānots iekļaut iepirkuma kritērijus, kas veicina otrreizējo izejvielu izmantošanu, piemēram, nolietotu riepu gumijas granulu un pelnu lietošanu ceļu būvniecībā.

Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) pētījumi liecina,¹⁵² ka bitumena modificēšana ar gumijas granulām var būtiski uzlabot ceļu seguma izturību un paildzināt tā kalpošanas laiku līdz pat 11 gadiem. Tas ļauj ne tikai samazināt primāro resursu patēriņu un atkritumu apjomu, bet arī samazināt ilgtermiņa uzturēšanas izmaksas.

Pasākuma ietvaros plānots uzsākt pilotprojektu ar otrreizējo materiālu lietošanu un izvērtēt tā rezultātus, lai nodrošinātu šīs prakses attiecināšanu uz citiem ceļu būves objektiem.

Termiņš

2026.–2030. gads

Atbildīgais

ĀMD – atbildīgais par pasākuma plānošanu un ieviešanu

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros un ES finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 9 – Rūpniecība, inovācijas un infrastruktūra

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

SEG emisiju samazinājuma prognoze

1,7 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R2 Samazināt

R3 Izmantot atkārtoti

Intervences līnija

Infrastruktūra

¹⁵⁰ Pētījums par bitumena modificēšanu. Pieejams: rtu.lv

MT3. Publisko velo apkopes punktu attīstības veicināšana

Darbības rezultāts

Nodrošināta atbalsta infrastruktūra velotransporta izmantošanai

Rezultatīvais rādītājs

Izveidoti jauni publiskie velo apkopes punkti

Apraksts

Rīgā šobrīd ir tikai daži publiski velo apkopes punkti, kas ierobežo velosipēdistu iespējas veikt nepieciešamās apkopes ceļā. Pasākuma mērķis ir nodrošināt ērtu piekļuvi infrastruktūrai, kas ļauj uzturēt velosipēdus labā tehniskā stāvoklī, tādējādi paaugstinot drošību un komfortu velobraucējiem. Šis pasākums paredz jaunu punktu izveidi stratēģiskās vietās, īpaši esošo mobilitātes punktu izbūves ietvaros pie dzelzceļa stacijām, kā arī apmeklētāko sabiedrisko objektu tuvumā (tostarp pie skolām un tirdzniecības centriem).

Termiņš

No 2026. gada

Atbildīgais

ĀMD – atbildīgais par pasākuma ieviešanu

Iesaistītās puses

CA – realizē mobilitātes projektus

PAD – atbildīgais par pasākuma plānošanu

Finansējuma avots

ES finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 3 – Laba veselība un labklājība

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

5379,1 t CO₂e

Aprites ekonomikas resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R5 Atjaunot

Intervences linija

Infrastruktūra

MT4. Ilgtspējīgi mobilitātes risinājumi pašvaldības darbiniekiem

Darbības rezultāts

Veicināta ilgtspējīga un ērta pārvietošanās starp sanāksmju norises vietām RVP iestādēs

Rezultatīvais rādītājs

Izstrādāta koncepcija un īstenots pilotprojekts

Apraksts

Lai veicinātu ilgtspējīgu un ērtu pārvietošanos starp sanāksmju norises vietām RVP iestādēs un samazinātu transporta sektora radīto ietekmi uz vidi, Rīgas pašvaldība plāno veikt vairākas savstarpēji papildinošas darbības, kas mērķētas uz darbinieku pārvietošanās paradumu uzlabošanu, tīru tehnoloģiju ieviešanu un infrastruktūras pilnveidi. Pasākuma ietvaros plānots:

- veikt RVP darbinieku aptauju, kas iever jautājumus par pārvietošanās paradumiem (nokļūšanai no mājām uz darbu un no darba uz mājām, kā arī pārvietošanās vajadzībām darba laikā), un noteikt biežāk izmantotos maršrūtus starp iestādēm un sanāksmju vietām;
- izstrādāt RVP darbinieku motivācijas politiku velosipēdu, sabiedriskā transporta un bezemisiju transportlīdzekļu izmantošanas veicināšanai;
- izstrādāt koplietošanas sistēmas koncepciju, ietverot novietņu atrašanās vietas, tehniskos risinājumus, uzturēšanas modeli un lietošanas noteikumus;
- identificēt pašvaldības funkcijas, kuru nodrošināšanai tiek izmantoti transportlīdzekļi, un izvērtēt iespēju izmantot zemu emisiju transportlīdzekļus;
- īstenot pilotprojektus, pārbaudot koncepcijas darbību praksē izvēlētajā teritorijā vai iestāžu grupā;
- novērtēt pilotprojektu rezultātus, nosakot efektivitāti, izmantošanas intensitāti un potenciālu sistēmas paplašināšanai nākotnē.

Terminš

2026.–2027. gads

Atbildīgais

REA sadarbībā ar ĀMD – atbildīgais par pasākuma plānošanu un ieviešanu

Iesaistītās puses

RAIC, REA – sadarbība pasākuma plānošanā un ieviešanā

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 3 – Laba veselība un labklājība

IAM 11 – Ilgtspējīgas pilsētas un kopienas

IAM 13 – Rīcība klimata jomā

SEG emisiju samazinājuma prognoze

101,8 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R8 Pārvietot un pārplānot lietošanu

Intervences līnija

Infrastruktūra

Stratēģija un ceļa kartes

MT5. Pamesto velosipēdu uzskaitē un apritīga apsaimniekošana

Darbības rezultāts

Veicināta efektīva pamesto velosipēdu uzskaitē un ilgtspējīga apsaimniekošana, atbalstot resursu atkārtotu izmantošanu un materiālu atgūšanu.

Rezultatīvais rādītājs

Veicināta ilgtspējīga pamesto velosipēdu apsaimniekošana

Apraksts

Pamesti velosipēdi publiskajās vietās negatīvi ietekmē pilsētas vizuālo tēlu, apgrūtina iedzīvotāju pārvietošanos un rada drošības riskus. 2024. gadā RVP īstenoja pilotprojektu, kura ietvaros tika identificēti un apsekoti 120 ilgstoši atstāti velosipēdi.¹⁵³ Pamatojoties uz šī projekta rezultātiem, ir secināts, ka nepieciešams veidot pastāvīgu sistēmu šādu velosipēdu uzskaitē, novērtēšanai un apsaimniekošanai, nodrošinot izejvielu atguvi. Pasākuma ietvaros plānots

- ieviest vienotu uzskaites un apsaimniekošanas kārtību, tostarp iespēju šos velosipēdus atjaunot, nodot lietošanai vai pārstrādāt materiālos.

Terminš

No 2026. gada

Atbildīgais

ĀMD, RPP – atbildīgais par pasākuma plānošanu un ieviešanu

Iesaistītās puses

RAIC, REA – sadarbība pasākuma plānošanā un ieviešanā

VARAM – nodrošina normatīvā regulējuma izmaiņas

Finansējuma avots

RVP piešķirtā budžeta ietvaros, ES finansējums

Globālie ilgtspējīgas attīstības mērķi

IAM 9 – Rūpniecība, inovācijas un infrastruktūra

IAM 11 – Ilgtspējīga pilsētas un kopienas

IAM 12 – Atbildīgs patēriņš un ražošana

SEG emisiju samazinājuma prognoze

0,8 t CO₂e

Resursu vērtības saglabāšanās hierarhija

R3 Izmantot atkārtoti

R5 Atjaunot

R9 Atgūt materiālu un enerģiju

Intervences līnija

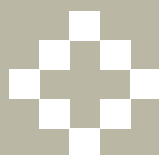
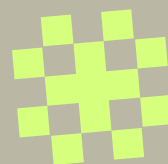
Infrastruktūra

Stratēģija un ceļa kartes

Zināšanu stiprināšana un cilvēkresursi

¹⁵¹ Par ilgstoši atstātiem velosipēdiem. Pieejams: [Rīgas Dome](#)

4. PLĀNA IEVIEŠANA UN UZRAUDZĪBA

Ar RAERP ieviešanu saistītais jautājumu loks ir visaptverošs un mērķu sasniegšanā paredz ne vien dažādu departamentu iesaisti, bet arī apņemšanos virzīt tiesību aktu grozījumus pašvaldības un valsts

līmenī un mērķu sasniegšanai paredzētā finansējuma piešķiršanu. Plāna ieviešanā tiek izmantota trīs līmeņu koordinācija: politiskais atbalsts, izpildvaras iesaiste, kā arī uzraudzība un īstenošana.

28. attēls. Trīs līmeņu koordinācija

Politiskais atbalsts

Rīgas domē politisko iesaisti un dažādu tematisko jautājumu koordināciju īsteno ar domes komiteju starpniecību. Katrai komitejai ir noteikts tēmu loks, izvirzīts mērķis un deleģēti atbildīgie deputāti. Par klimata politiku, pilsētas atkritumu saimniecības un vides politikas jautājumiem ir atbildīga Rīgas domes Mājokļu un vides komiteja.¹⁵² Tā nodrošina arī REA darbības politisko pārraudzību. Mājokļu un vides komiteja ir atbildīga par RAERP ieviešanas monitoringu un, ja nepieciešams, koordinē tā aktualizāciju, kā arī rosina izmaiņas un pieņem lēmumus par izvirzīto mērķu un noteikto pasākumu ieviešanu.

Izpildvaras iesaiste un uzraudzība

Izpildvaras līmenī izpilddirektors atbilstoši savai kompetencei koordinē valstspilsētas pašvaldības iestāžu darbu, tostarp uzraugot REA darbību un RAERP mērķu un pasākumu izpildi. Izpildvaras iesaiste ir ļoti svarīga RAERP mērķu realizācijā, jo ir saistīta ar pašvaldības darba organizāciju, piemēram, veicot publiskos iepirkumus, rīkojoties ar resursiem vai veidojot inovāciju atbalsta programmas pašvaldību kapitālsabiedrībām.

Īstenošana

Par RAERP ieviešanas koordinēšanu atbildīgā iestāde ir REA, kas ir saturiski atbildīgā iestāde par aprītes ekonomikas tematikas īstenošanu pašvaldībā un ir pakļauta Rīgas pilsētas izpilddirektoram.¹⁵³

Par RAERP pasākumu īstenošanu ir atbildīgas RVP iestādes un kapitālsabiedrības, kas ir norādītas kā konkrētā pasākuma atbildīgās iestādes sadarbībā ar citām RVP iestādēm un institūcijām atbilstoši to kompetencei un plānā noteiktajiem uzdevumiem. REA, sadarbojoties ar iestādēm un institūcijām, kas norādītas kā atbildīgās par RAERP iekļauto uzdevumu izpildi, reizi divos gados (līdz 1. jūnijam) pārskata stratēģiskos mērķus un starprezultātus, kā arī sagatavo ziņojumu par RAERP izpildes progresu. Ziņojums tiek izskatīts un apstiprināts Mājokļu un vides komitejā un iesniegts izpilddirektoram. Katra pārskata sagatavošanas procesā, saņemot aktuālo informāciju, REA var noteikt jaunus mērāmos mērķus. Ziņojums par RAERP izpildi REA jāiesniedz Mājokļu un vides komitejā līdz 2031. gada 15. septembrim.

Politiskās iesaistes iespējas

Katra pašvaldības domes sasaukuma laikā papildus jau pastāvošajām komitejām deputātiem ir iespēja veidot dažādas darba grupas, lai sniegtu politisko atbalstu tēmu virzībai pašvaldības izpildvarā un sabiedriskajā telpā.

Piemērs. Šobrīd Rīgas domē darbojas vairākas darba grupas, tostarp Klimatneitralitātes darba grupa un Atkritumu samazināšanas un apsaimniekošanas darba grupa. Klimatneitralitātes darba grupa RAERP ieviešanas ietvaros darbojas kā uzraugs, nodrošinot, ka visas apakšgrupas īsteno plānotās aktivitātes, un koordinējot turpmākās sadarbības iespējas, kā arī organizējot papildu diskusijas par pasākumiem, par

¹⁵² Rīgas domes Mājokļu un vides komiteja. Pieejams: [Rīgas Dome](#)

¹⁵³ Rīgas valstspilsētas pašvaldības nolikums (2023). Pieejams: [Latvijas Republikas tiesību akti](#)

kuru īstenošanu nav panākta vienošanās kādā no apakšgrupām. Šobrīd Klimatneitralitātes darba grupa nav aktīva.

Ja aprites ekonomikas risinājumi kļūs par Rīgas klimatneitralitātes sasniegšanas politisko prioritāti, tad politiskās atbildības stiprināšanai būtu nepieciešams izveidot Aprites ekonomikas darba grupu, jo, balstot klimatneitralitātes mērķu sasniegšanu vienīgi uz SEG emisiju samazināšanas pasākumiem, tiks ierobežotas iespējas tos sasniegt.

Galvenie darba grupas uzdevumi ir:

- virzīt attiecīgo aprites ekonomikas jautājumu ar skaidrojumu par tā ietekmi uz Rīgas izvirzītajiem klimatneitralitātes un tās atbilstības mērķiem;
- sniegt priekšlikumus atbildīgajai komitejai par nepieciešamajiem resursiem, tostarp par finansējumu, kas nepieciešams aprites ekonomiku veicinošu pasākumu īstenošanai;
- ja nepieciešams, deleģēt pasākumu izpildi citām pašvaldības institūcijām (rīcības plānā noteiktie pasākumi vai rīcības plānam nepieciešamie papildu pasākumi, kas palīdzēs sasniegt mērķi efektīvāk);

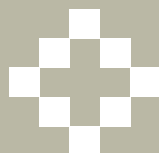
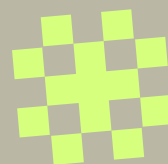
- sniegt informāciju par nepieciešamajām izmaiņām normatīvajos aktos, lai RVP attiecīgajā sektorā/tēmā sasniegtu aprites ekonomikas mērķus.

Lai koordinētu RAERP politisko iesaisti, iespējams izmantot esošo Mājokļu un vides komiteju vai arī veidot atsevišķu domes komisiju, kas izskatīs aprites ekonomikas mērķu ieviešanai nepieciešamo investīciju plānošanu un piešķiršanu. Bez politiskā atbalsta un pietiekama finansējuma pastāv risks nenasniegt iepriekš minēto vīziju un ar to saistītos mērķus.

Iesaiste augstākajā politiskās vadības līmenī

Ja domes vicemēru amati saglabās esošās komiteju tematiskās prioritātes, tad vicemēram ar uzņēmējdarbības un inovāciju veicināšanas mandātu būtu ieteicams esošajām atbildības jomām pievienot arī aprites ekonomiku. Līdzīga prakse pašlaik tiek īstenota arī citu pilsētu stratēģiju politiskās uzraudzības piemēros (Prāga un Tallina). Šādas izmaiņas var iniciēt Rīgas domes deputāti, savukārt pamatojums pēc pieprasījuma jāsagatavo REA.

5. RISKU ANALĪZE RAERP IEVIEŠANĀ

RAERP ieviešanas procesā par riskiem tiek uzskatītas dažādu nelabvēlīgu apstākļu sakritības vai notikumi, kas var ietekmēt mērķu sasniegšanu. Vadot šos riskus, var mazināt vai novērst ar ieviešanu saistītos šķēršļus un nākotnes izaicinājumus.

Riski tika vērtēti, ņemot vērā šādas risku kategorijas un to skaidrojumu:

10. tabula. Risku vērtēšanas kritēriji

Riska ietekme	
● Augsta	Ietekmē vairāk nekā 80% plānoto mērķu un rīcības plānu.
● Vidēja	Ietekmē 40–79% plānoto mērķu un rīcības plānu.
● Zema	Ietekmē mazāk nekā 39% plānoto mērķu un rīcības plānu.
Riska iestāšanās varbūtība	
● Augsta	Indikācijas par riska iestāšanos ir apzinātas, skaidri definētas vai balstītas iepriekšējā pieredzē.
● Vidēja	Indikācijas par riska iestāšanos ir apzinātas, taču ir uzsākti pasākumi šī riska mazināšanai.
● Zema	Indikācijas par riska iestāšanos ir teorētiskas vai arī risks ir viegli vadāms, tādēļ tā ietekme ir minimāla.

11. tabula. RAERP risku analīze

Riska veids	Riska apraksts	Riska ietekme uz RAERP izpildi	Riska iestāšanās varbūtība	Riska novēršanas pasākumi
Operatīvie riski	Dažādu Rīgas pašvaldības struktūrvienību darbinieku zemā kompetence, izpratnes trūkums un nepietiekamā ieinteresētība apgrūtina iespēju ieviest aprites ekonomikas pasākumus.	● Vidēja	● Zema	Nodrošināt mērķtiecīgas mācības un regulāras koordinācijas sanāksmes; sagatavot iekšējos vadlīniju materiālus par aprites ekonomiku.
	Projekti, kas skar aprites ekonomikas tēmas, netiek koordinēti no REA puses, radot risku sistemātiskai izvirzīto mērķu ieviešanai.	● Zema	● Vidēja	Ieviest centralizētu projektu pārvaldības mehānismu un regulāras starpdepartamentu darba grupas koordinācijai.
Finanšu riski	Rīgas domes deputāti nepiešķir mērķu sasniegšanai paredzēto finansējumu tām aktivitātēm, kurām tas ir kritiski nepieciešams – tādējādi nepietiekama finansējuma dēļ realitāte atšķiras (atpaliek) no vīzijas, ko apņēmusies sasniegt REA.	● Augsta	● Augsta	Sagatavot finanšu pamatojumus un dažādot finansējuma avotus (ES fondi, publiskā–privātā partnerība, granti); veidot rezervju fondu.
	Pašvaldības kapitālsabiedrības nerod iespēju realizēt aprites ekonomikas projektus finanšu nepieejamības dēļ, attiecīgi nesasniedzot nevienu no izvirzītajiem mērķiem.	● Vidēja	● Vidēja	Izstrādāt kopīgus investīciju plānus ar kapitālsabiedrībām un veikt projektu priekšatlasi līdzfinansējuma piesaistei.

Riska veids	Riska apraksts	Riska ietekme uz RAERP izpildi	Riska iestāšanās varbūtība	Riska novēršanas pasākumi
Tiesiskie riski	Aprites ekonomikas risinājumu ieviešanai paredzētais tiesību aktu regulējums netiek mainīts, attiecīgi izvirzītie stratēģiskie mērķi (tādās jomās kā būvniecība, pašvaldības resursu apritīga izmantošana u.c.) nav reāli sasniedzami	● Augsta	● Vidēja	Sekot normatīvo aktu izmaiņām un aktīvi piedalīties konsultatīvajās darba grupās, sniedzot priekšlikumus pilnveidošanai.
Politiskie riski	Klimata neitralitātes mērķu sasniegšanai Rīgas valstspilsētā zūd politiskais atbalsts	● Augsta	● Vidēja	Uzturēt starpfrakciju dialogu un regulāri informēt par plāna progresu; veicināt sabiedrības un mediju iesaisti.
Ilgtermiņa riski	Kompetences zudums vai zināšanu pārneses nenodrošināšana var ietekmēt aprites ekonomikas iniciatīvu politisko un rīcību izpildes pēctecību.	● Augsta	● Vidēja	Izveidot zināšanu pārvaldības sistēmu un nodrošināt pēctecību, dokumentējot procesus un nodrošinot mācības jaunajiem darbiniekiem.

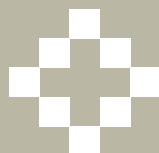
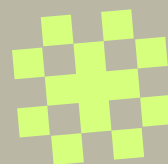
Veicot risku novērtējumu, REA ir būtiski jāstrādā ar finansējuma pieejamību, izmantojot pamatojumā aprakstītās finanšu iespējas. Ir svarīgi panākt sistemātisku finansiālu atbalstu projektiem, kas vērsti uz resursu atgriešanu aprītē.

Realizējot Rīgas RAERP, būs nepieciešams veikt dažādu iekšējo politiku pārskatīšanu, tostarp pārskatīt darba organizāciju pašvaldībā. Šajā posmā ikviens politikas plānošanas dokuments tiek skatīts, lai izvērtētu, vai politikas ietekmes objekts atstāj iespaidu uz makroekonomisko un uzņēmējdarbības vidi, administratīvo slogu un ar to saistīto izmaksu apjomu, sociālo aspektu, vidi un teritoriju attīstību, valsts un pašvaldību budžetiem, pārvaldes iestāžu funkcijām un cilvēkresursiem, tiesību normu sistēmu un Latvijas

starptautiskajām saistībām, kā arī uz cilvēktiesībām, jo īpaši fizisku personu tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību (personas datu apstrāde).

Jānorāda, ka RAERP ietekmē visus iepriekš minētos aspektus. Lai gan īstermiņā šī ietekme var tikt uzskatīta par negatīvu, ilgtermiņā RAERP ietekme būs vērtējama kā pozitīva un ar potenciālu radīt papildu pievienoto vērtību katram no iepriekš minētajiem aspektiem.

6. NOVĚRTĚJUMS IETEKMEI UZ BUDŽETU

Aprītes ekonomikas ieviešanas pasākumi lielā mērā ir īstenojami atbildīgo un iesaistīto institūciju normatīvajos aktos noteikto funkciju un pienākumu ietvaros, jo tie saistīti ar iestāžu atbildībā esošām jau veicamām aktivitātēm. Attiecīgi RAERP nodrošina nepieciešamo redzējumu par nozaru pasākumu pielāgošanu sekmīgai aprītes ekonomikas ieviešanai, kā arī veicina plānošanas koordināciju un monitoringu darbības.

Plānā ietvertos pasākumus un uzdevumus plānots iespēju robežās īstenot esošā budžeta ietvaros un arī piesaistot ES fondu un citu finansējumu, atkarībā no pasākuma rakstura.

Tomēr uzsverams, ka RAERP pamatā ir vērsts uz priekšnoteikumu nodrošināšanu aprītes ekonomikas

ieviešanai, tāpēc tā pasākumu īstenošana daudzās sadaļās ir saistīta ar labākas pārvaldības prakses ieviešanu, pārvaldības un monitoringa sistēmu un instrumentu pilnveidošanu, ko ir iespējams plānot pieejamā budžeta ietvaros.

Budžeta izstrāde tika veikta ciešā sadarbībā ar visām atbildīgajām institūcijām, nodrošinot koordinētu un pārdomātu finansiālo plānošanu. Katrai iesaistītajai iestādei tika dota iespēja identificēt un norādīt nepieciešamo papildus finansējumu to kompetencē esošo aktivitāšu veiksmīgai īstenošanai. Šāda pieeja ļāva izveidot reālistisku un pamatotu budžetu, kas atspoguļo faktiskās vajadzības un nodrošina efektīvu līdzekļu sadali starp dažādām prioritārajām jomām un projektiem.

12. tabula. Novērtējums ieteikmei uz budžetu.

Rīcības virziens, pasākums				Nepieciešamais papildu finansējums					
Nr.	Pasākums	Atbildīgā iestāde	Finansējuma avots	2026	2027	2028	2029	2030	Kopā (euro)
RV1. Pašvaldības saimniecība un publiskā ārtelpa									
PPĀ3	Dalītu atkritumu urnu uzstādīšana pašvaldības iestāžu darba telpās	MVD	RVP piešķirtā budžeta ietvaros	0	35,000	0	0	0	35,000
PPĀ5	Aprites ekonomikas mācību programmas un pašvērtējuma rīka izveide pašvaldības darbiniekiem	REA	Ārējais finansējums	0	25,000	0	0	0	25,000
PPĀ6	Materiālu plūsmu analīze un aprites ekonomikas sasniedzamo rādītāju uzraudzība	REA	Ārējais finansējums	0	0	125,000	125,000	0	250,000
RV2. Aprites ekonomikas punkti									
AEP1	Sadarbības funkciju nodrošināšana un tālāka attīstīšana, iedzīvotāju informēšana	REA	Ārējais finansējums	140,000	130,000	150,000	150,000	150,000	720,000
AEP2	Aprites ekonomikas punktu izveide un attīstīšana apkaimēs	REA	Ārējais finansējums	0	40,000	40,000	40,000	40,000	160,000
			RVP piešķirtā budžeta ietvaros	0	80,000	80,000	80,000	80,000	320,000
RV3. Atkritumu apsaimniekošana									
AA2	Atkritumu šķirošanas urnu pieejamības attīstīšana publiskajā ārtelpā	MVD	RVP piešķirtā budžeta ietvaros	0	30,000	0	0	0	30,000
AA4	Ilgspējīgas ēdināšanas prakses īstenošana un izmestā ēdiena daudzuma samazināšana izglītības iestādēs	REA, IKSD	Ārējais finansējums	0	30,000	25,000	0	0	55,000
AA3	8 šķiroto atkritumu savākšanas laukumu un atkārtoti izmantojamu lietu apmaiņas vietu izveide	MVD	RVP piešķirtā budžeta ietvaros.	635,160	426,437	1,129,487	706,948	0	2898032
AA7	Mazizmēra kolektīvās kompostēšanas iespēju izpēte un attīstīšana daudzdzīvokļu māju pagalmos	REA	Ārējais finansējums	0	0	50,000	0	0	50,000

Rīcības virziens, pasākums				Nepieciešamais papildus finansējums					
Nr.	Pasākums	Atbildīgā iestāde	Ieviešanas periods	2026	2027	2028	2029	2030	Kopā (euro)
RV5. Būvniecība									
B2	Tukšo telpu, zemes un ēku izmantošanas veicināšana	RAIC, PAD, ĀMD	RVP piešķirtā budžeta ietvaros	0	40,000	40,000	40,000	40,000	160,000
RV7. Ūdens patēriņš									
Ū2	Lietus ūdens apsaimniekošanas risinājumu ieviešana ūdenssaimniecībā	ĀMD,	RVP piešķirtā budžeta ietvaros.	0	500,000	500,000	500,000	500,000	2,000,000
RV8. Mobilitāte un transports									
MT4	Ilgspējīgi mobilitātes risinājumi pašvaldības darbiniekiem	REA	RVP piešķirtā budžeta ietvaros.	0	75,000	0	0	0	75,000
KOPĀ VISIEM PASĀKUMIEM				775,160	1,311,437	2,089,487	1,641,948	810,000	6,628,032